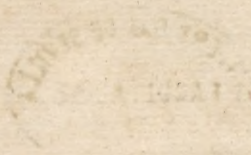

5-ⁿ 25

FD
157

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS

1913

1913

CORN. VAN BYNKERSHOEK,

JCTI & SENATORIS,

DE

FORO LEGATORUM

TAM IN CAUSA CIVILI,

QUAM CRIMINALI,

LIBER SINGULARIS.

Rev. 1213
R. 52777

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud JOANNEM VANDER LINDEN, Jun.

CIO IO CC XXI.

8

CORN VAN DYKES STONE

1018 SENATOR

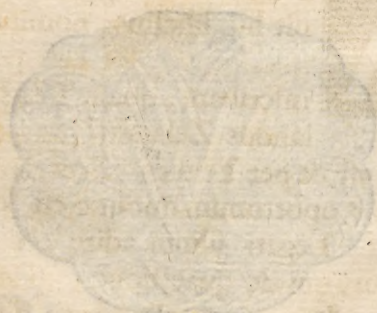
CAS. RO. D. R. ELLIS

PROLEGATORUM

TAMIN CAUSA QVILL

QUAR CRIMINALI

LIBER SINGULARIS

EDUCUMI BATAVORUM

JOHANNES VANDER LINDEN

C10 10 CC XII

Amplissimo Gravissimoque

V I R O

CASPARO VAN CITTERS

ILLUSTRIMUM AC PRAEPO-

TENTIUM ZELANDIAE

ORDINUM SYNDICO,

S. D.

CORN. VAN BYNKERSHOEK.

Ad Te, Vir Amplissime, venit hic libellus, nomini tuo inscriptus. Et cui potius inscribam, quam Tibi? Zelandus Zelando? &, quod magis est, & per Te dicere licet, amicus amico? oportunum quoque est, de re Legati, Legati filium adire, & eum quidem, qui de quaestione, quam hic tracto, & qua non alia magis illustris est in omni, quod de Legatis exstat, argumento, etiam de plano pronuntiare potest. Si ex Jure Romano manus conferenda, Tu Jctus, & Senatus

DEDICATIO.

tus Flandrici Exfenator, copias tuas explicare potes; si ex Jure Publico, & moribus Gentium, praesto Tibi sunt Edicta & Decreta Principum & Ordinum, praesto illa perpetuo usu inter diversos sui juris Populos observata consuetudo, quam solida & mascula ratio iis persuasit, & *Jus Gentium* appellamus. In eo jure nunc totus versaris, postquam relicto judicantis officio, Reipublicae per varios gradus admotus, nunc tandem prudens Gubernator sedes ad clavum Zelandiae nostrae, solícite cavens, ne quid Respublica detrimenti capiat. Si exponam, qua fide, diligentia, & peritia, id agas, quod agendum est, Tibi, pro modestia tua, gravis essem, nec quicquam dicerem, quod non etiam in vulgus notum sit: nemo enim est, qui nescit, Te ita agere rem publicam, ut diligentissimus quisque Paterfamilias solet agere rem privatam. Sed haec mitto, & Te potius causae, quam
hic

DEDICATIO.

hic ago, arbitrum esse volo, Tu
decerne, an quae de foro Legato-
rum disputavi, Juri Gentium conve-
niant, utque ea de re publice potes
dicere sententiam ex facto, quod
apud Ordines Foederati Belgii ad-
huc finiendum est, sic, si privatim
dicas, & me moneas doceasque,
semper Te audiam. Diu vive &
vale, Vir Amplissime, & me amicitia
tua dignari perge. Hagae Batavorum
ipsis Calendis Augusti MDCCLXXI.

AD LECTOREM.

 on puto ullum *Juris Publici* argumentum plus agitatum esse, quam id, quod circa Legatos versatur. Veteres, Recentiores in eo illustrando certatim Symbolam contulere. Vis eorum nomenclaturam? prolixam exhibet Joannes Hotmanus post libellum, quem Gallice scripsit de l'Ambassadeur, prolixam quoque Christophorus Besoldus in Prolegom. Dissertationis de Legatis eorumque jure. Nec tamen penitus elaboratum, vel exhaustum esse, quicquid est ejus argumenti, tot posteriora Opera significant, & significabit Opusculum, quod nunc edo, de Foro Legatorum. Ex facto mihi nata est ejus scribendi occasio. Quaerebatur apud eos, qui rem publicam Foederati Belgii curant, an & Legatus mercator, ex causa mercaturae, apud nos conveniri posset? Curia Hollandiae, sententiam rogata, posse respondit, ut prolixius enarro Cap. XIV. Quid mihi, quid aliis videretur, cum inter amicos quaesitum esset, sententiam meam, quam tunc privatim dicebam, publice me dicturum promisi, & ecce fidem datam libero. Causa civilis, quae tunc inciderat, non aliam disputationem desiderabat, quam de foro Legati in causa civili, sed quia magis laboratur de foro Legati in causa crimi-

AD LECTOREM.

criminis, ne quid deesset huic argumento, utrumque forum hac Dissertatione complexus sum.

Curia Hollandiae, ab Ordinibus Hollandiae etiam alias consultata, de foro Legatorum varie respondit. Tandem ad Jus Gentium, quo olim plane exciderat, tantum non reversa est. Vix tamen dici potest, eam sibi in hoc argumento vel olim satis constitisse, vel hodie satis constare. Quum vero ad solam Curiam pertineat, quaecunque tandem sit, de Legatis cognitio, postulabat rei dignitas & magnitudo, postulabat ipsa Reipublicae tranquillitas, ut in causa Legatorum eodem semper jure uteretur, nec exteri, quin & quandoque subditi ei exprobrarent Juris Publici ignorantiam. Curiam, hac parte, defendo Cap. VII. sic tamen, ut sententiis saepe variasse non negem. Si placere possint, quae hic scripsi, semel erit, quod sequamur, si non possint, sequamur aliud, & melius, sed id operam demus, ut in controversia, quae de Jure Gentium est, sequamur consuetudinem Gentium, nec soli sapiamus ex nostro ingenio. Scio, ex sola ratione, aliud & aliud de foro Legatorum placere posse, at scio, eam rationem vincere, quam usus Gentium probavit, & hoc est, quod hic vel maxime defendo. Quid ipse sentiam, leges, si commodum est, in hoc exiguae molis libello, si non est, heic loci non audies.

Con-

AD LECTOREM.

Constitueram etiam disputare de foro civili & criminali eorum, quos singulae Civitates seu Provinciae (quas vocant) mittunt ad Collegium Ordinum Foederati Belgii, vel ad alia Collegia, quae terra marique Foederis curam habent, constitueram de his addere, qui ex singulis Urbibus ad Comitia Ordinum cujusque Provinciae, vel ad Collegia, quae ab his pendent, mittuntur, nam & omnes illi sunt Legati, & saepissime de his quaestum est, & bellissime quaeri potest. Sed abstinui, quia ea tractatio non tam pertinet ad Jus Gentium, de quo hic ago, quam ad Jus Publicum & singulare Foederati Belgii, & quia sic hoc Opusculum excrevisset ad majorem molem, quam ut scribere potuissem tam festinante calamo, ut nunc scriptum vides, si rationem putare velis ejus temporis, quod effluxit ab exorta quaestione, quae etiamnum apud Ordines indecisa pendet, ad usque hunc, qui labitur, diem. Memineris etiam, me non aliter scribere, quam solent occupatissimi. Ita, Lector, vale.

CORNELII VAN BYNKERSHOEK,
Jcti & Senatoris,

DE
FORO LEGATORUM,
tam in causa civili, quam criminali,
LIBER SINGULARIS.

CAP. I.

*Legatorum varia nomina, nec una
conditio, sed nihil haec pertinere
ad Forum competens.*

Legati varia nunc nomina, rem
ipsam idem sunt. Apud Vete-
res distinctum non inuenias, u-
na fere ibi legati vox vel Ora-
toris. Hodie ex pompae ma-
gis, vel stipendii magnitudine, quam a-
lia ratione appellationibus distinguuntur.
Ipsae appellationes aliis enumeratae, &
vulgo notae sunt. *Oratoris* nomen, apud an-
tiquos Romanos frequentissimum, tantum
non obsolevit, nisi quod Ordines Genera-
les Foederati Belgii in veterioribus Decre-
tis suum ad Turcorum Imperatorem le-
gatum, *Oratorem* appellant. Ne quidem
A apud

apud Veteres obtinuit illa legatorum distinctio, quae cum maxime celebratur, ut alii sint extraordinarii, alii vero ordinarii. Extraordinarii, quales olim erant omnes, mittuntur cum mandato certae alicujus rei agenda, ordinarii non unius, sed omnium rerum, atque adeo & explorandi ergo in Amicorum Aulis habentur. Sane mutata Europae conditio ordinario- rum usum & utilitatem introduxit. Romani Veteres iis usi non sunt, quia parum commercii cum exteris exercebant, neque ab hoste tantum sibi metuebant, Imperii magnitudine & limitaneis castris tuti, interdicto & quandoque cum exteris commercio, ac si arcana alterius Imperii scrutari displiceret *l. 4. C. de Commenc. & Mercator.* Sed alia rerum facies esse coepit, cum post Imperii Romani finem plurimi Principes, quique sui juris, & plurimae minutae Respublicae exortae sunt, & cum late coeperunt fervere commercia, in alio fere Imperio exercita, ubi vix tutum est agere sine magnae auctoritatis Patrono, qui mercatorum defensionem agat. Ne dicam, metum quoque auctum, & frequentes nomine publico querelas perpetuam fere legationis materiam praebere. Atque inde iis ordinariis legationibus nihil est frequentius, quibus
folis

solis ii Principes non utuntur, quorum subditi, ut olim Romani, magis sese Imperii sui limitibus continent. Quin Belgis Foederatis expediant, propter ea, quae dixi, non video, cur dubites. De eo tamen quaesitum est in extraordinariis Ordinum Generalium comitiis anno 1651. sed nihil definitum, re ablegata ad ordinaria eorundem Ordinum Comitia.

Quaecunque autem legatorum nomina sint, & quaecunque legatio, sive ordinaria, sive extraordinaria, quamvis & pro mittentis, & pro missi dignitate & titulo alius atque alius legatis habeatur honor, id tamen constare debet, si, ut oportet, ex Jure Gentium causam aestimemus, legati personam semper aequae sancte habendam, semper aequae custodienda jura, quae legatis, tanquam legatis, debentur. Inter legatos certe, ubi de tuitione eorum adversus vim injustam agit, non distinxit Ulpianus in *l. 7. ff. ad L. Jul. de vi publ.* cum ait, lege Julia de vi publica teneri, quod ad Legatos, Oratores, Comitesve attinebit, si quis eorum quem pulsasse, sive injuriam fecisse arguetur. Nec etiam, in eadem causa, distinxit Pomponius, & Veteres Juris Auctores, ab eo laudati, in *l. ult. ff. de Legation.* nimis scilicet juris publici, quod etiam profitebantur, periti, quam ut in

legato, qui codicillos habet a Principe, vel populo, qui sui juris est, quicquam facerent discriminis in iis, quae ex Jure Gentium descendunt.

Hollandiae Ordines, id jus sequuti, etiam omnes species legatorum, qui nunc sunt in usu, recensuerunt, cum vim injustam a legatis arcendam decreverunt, nam ecce anno 1651. 29. Mart. Edicto facto gravissimam indignationem suam minati sunt, si quis legatis eorumve comitibus, domui, caeterisque rebus aliquam injuriam fecisset, *Ambassadeurs*, ajunt, *Residenten*, *Agenten*, of andere *Ministers van Coningen*, *Princen*, *Republycquen*, of andere, de naam van publicque *Ministers dragende*. Neque etiam Ordines Generales Foederati Belgii distinxerunt inter Legatos in *Editto* 9 Sept. 1679. & *Decreto* 19. Jun. 1681. de quo utroque deinde plenius agemus, sed vel conjungunt *Ambassadeurs* en *Ministers*, vel de his solis loquuntur, generali appellatione.

Haec eo pertinent, ut sciamus, in quaestione, quam nunc excutimus de foro competenti legatorum, distinguendum non videri, cujus conditionis vel nominis legati fuerint, nam jus revocandi domum, quod legatis debetur, debetur ex jure Gentium, ejusque participes sunt non tantum legati primae, sed & secundae & inferiori-

ferioris dignitatis. Utque adeo nesciam, quo jure Curia Hollandiae Anno 1644. & manifestius Anno 1659. responderit, illa legatorum privilegia, quibus jurisdictioni eximuntur eorum, apud quos degunt, ad eos duntaxat pertinere, qui, ut ajunt, cum eminenti & summa dignitate mittuntur, & *Ambassadeurs* appellantur. Responsa illa narrat Aitzema *Libr. XXIV. p. m. 792.* & *Libr. XXXIX. p. m. 680.* Atque ea ratione ipsa illa Curia Hollandiae, cum 25. Oct. ejusdem anni 1644. Edictum promulgasset adversus eos, qui ad legatorum aedes concursum, turbam, vim faciunt, non est loquuta nisi de solis aedibus *τῶν Ambassadeurs*, ac si aliis minorum Gentium legatis satis cautum esset jure communi, vel his non deberetur ea tuitio, quae majorum Gentium legatis debetur, cum tamen utrique veniant aequae fide publica, aequae a Principe sui Juris, nec quicquam mutet, si, vel ut sumptibus parcat, sive alia de causa, alio atque alio nomine eos appellemus. Sunt Principes, qui nunquam mittunt *Ambassadeurs*, eorum igitur legatos a Jure Gentium excludemus? ea Juris Publici prudentia nos non utimur, & eam etiam merito damnarunt Wicquefort *en son Ambassadeur L. I. Sect. 5. princ. & Sect. 27. p. 813.* & Aitzema

zema*d.* L. XXIV. p. m. 799. & 800. & ante
eos alii.

C A P. II.

Forum competens unde aestimari oporteat.

Igitur qualescunque legati disputationi nostræ argumentum præbent. Priusquam, ubi hi conveniantur vel accusentur, porro inquiram, intererit scire, quæ fori competentis origo & natura sit. Omnis jurisdictio, cum in causa civili, tum criminali, solius Principis est, hancque vel ipse exercere potest, vel alteri mandare. Utcunque placuerit, extra personas vel res, Imperio ejus subditas, neutiquam ea extendi poterit: nam ut Juris Civilis decretum est, *extra territorium jus dicenti impune non pareri*, ita Juris Gentium vox, *impera, sed in subditos*. Pendet ea res a sola subjectione, & absque ea si sit, irrita est omnis jurisdictio, & irrita, quæ eam præcedit, in jus vocatio. Si quis in jus vocatus non iverit, multa tenetur l. 2. §. 1. ff. *Si quis in jus vocat. non iver.* at quis multam dicet in non subditum? qui in jus vocatus fidejussorem dedit, sed non subiectum jurisdictioni ejus, ad quem vocatur,

catur, pro non dato fidejussor habebitur
l. i. ff. Eod. Omnibus Magistratibus *secun-*
dum jus potestatis suae concessum est Juris-
 dictionem suam defendere *judicio poenali*
l. i. pr. ff. Si quis jus dicenti non obtemp. at quae
 potestas in personas vel res, jurisdictioni
 Magistratus non subditas? quis judex non
 subditum cogat ad id, quod extremum est
 in Jurisdictione? Nempe ubi sumus, conve-
 nimur, quia subjecti sumus, ubi contraxi-
 mus, convenimur, quia, dum subjecti era-
 mus, contrahentes, nos ei Jurisdictioni ob-
 ligavimus. Cum lex ait, ne quis contrahat,
 nisi & impleat contractus fidem, de subje-
 ctis loquitur, & id jubet, quia subjecti su-
 mus, inutilis alioquin est ea jussio, ut est
 omnis lex, in non subditum scripta.

Subjectio autem, ut modo indicabam,
 duplex est, altera personae, altera rei, in
 Imperio, quo de agitur, sitae, & ex ut-
 traque forum sortimur. Persona forum
 sortitur ex loco domicilii, quia, nisi pri-
 vilegium obstet, Magistratui suo subjecta
 est. De arrestis, ut verbo forensi, ubi-
 que nunc recepto, utar, ex sola subje-
 ctione etiam aestimandum est. An arre-
 sta apud Romanos fuerint in usu, & fo-
 rum competens tribuerint, ut hodie ubi-
 que fere Gentium tribuunt, non est, ut
 prolixè inquiram. Omnino non fuisse in
 A 4 usu,

usu, non ausim adfirmare. Cum eo, qui, cum Provincia abiret, pecuniam, quae penes se esset, ad aerarium profectus retinuerit, non esse quidem residuae pecuniae actionem Paulus scripsit in *l. 9. §. ult. ff. ad L. Jul. pecul.* sed tamen posse eum, qui hoc imperio utitur, eam pecuniam exigere, *pignus capiendo*, **CORPUS RETINENDO**, *multam dicendo*. Et adversus peregrinos, utique in causa criminali, jurisdictionem esse significat Proculus in *l. 7. ff. de Captiv. & postlim. revers.* nam cum in *princ.* dixisset, liberos & foederatos nobis exteros esse, addit in §. 2. *At fiunt apud nos rei ex Civitatibus foederatis, & in eos damnatos animadvertimus.* quod ipsum, in eandem sententiam, adfirmat Paulus in *l. 3. ff. de Offic. Praesid.* Frustra simus, nisi id jus derivemus ex sola ratione subjectionis, ut inde quoque derivanda est omnis origo Arrestorum, quibus hodie tam prolixè utimur. Cur bona detinemus, nisi quod subsint Imperio ejus, qui, injecta manu, detinere jubet, sive mobilia, sive immobilia sint? cur ea detentio jurisdictionem tribuit, nisi quod iudex bona rei, a se damnati, possit executioni dare? Pragmaticorum versuta natio etiam detentionem rei vilissimae putat sufficere ad forum tribuendum, etiamsi
 nulla

nulla in eam fieri possit executio ejus, quod jussit vetuitve judex, sed quo jure id dicatur, nunc non disputo, modo constet, solam subjectionem arresto causam dare posse. De personis eadem inspectio est, nam sive peregrinos detineamus, sive, ubi id licet, ejusdem Imperii subditos, sed in alieno territorio, non aliam ob causam detinemus, quam quod ubicunque quis invenitur, ibi & subjectus esse intelligatur, & quia subjectus est, cogatur parere jurisdictioni ejus, qui eum in jus vocavit. Quapropter non satis animadverto, quid sibi velit Neostadius *Decis. Supr. Cur. 83.* cum ait, *sequestrandi*, ut ipse vocat, *jus soli Curiae dari ex causis in jure expressis, & eo etiam Civitates ex privilegio uti, Pagis vero idem jus a Principibus concessum non esse.* Nullae sunt causae expressae in jure, ob quas Curia arresto detinere possit, nulla sunt privilegia, quibus id Civitatibus datum est, denique ubicunque Magistratus loci jurisdictionem & imperium habet, recte fiunt arresta, etiam in agro, nisi specialis lex sit, quae vetat, vel mutua pactio, vel privilegium, quod a jure communi eximat. Hujusmodi leges, pactiones & privilegia quam plurima sunt, sed quae nunc non recensco. Absque his si sit, sequemur jus commune,

ne, nec quicquam curabimus illam, quam memoravi, verborum balbutiem.

De origine Arrestorum mirum est, quam varie disputet vulgus. Poteris animum his deliciis pascere, si legeris, quae habet Peckius *de jure sistend. C. 2.* Busius ad *l. 1. ff. de Judic. n. 7.* Hilliger ad Donellum *L. XVII. C. 15. lit. 2.* Groenewegen ad *l. un. C. Ubi conven. qui cert. loc. dare prom. & Voet ad Tit. ff. de in jus voc. n. 22. & 23.* Sed & poteris ea omnia pro non scriptis habere, & animum duntaxat applicare ad diversa, quae nunc sunt, Imperia, & diversas, quae inde nascuntur, personarum & rerum subjectiones. Imperium Romanum cum ab uno regeretur, injuria arresti adeo placere non potuit, incommoda quippe subditis, sed postquam Imperium Romanum in tot distincta Imperia est divisum, quin dissectum in tot particulas, easque singulas sui juris, etiam singulae sibi suorumque commoditatibus prospexerunt, maxime adversus exteros. Et quamvis plurima Imperiola postmodum coaluerint, & invicem coiverint, retinuisse tamen videntur jus antiquum, quo, cum divisa essent, utebantur. Utebantur autem primum contra peregrinos, nec sine aliqua rationis specie, quia eorum commoditati non ita prospicit lex, ac pro-

prospexit utilitati subditorum & incolarum. Atque ita divisae olim Hollandiae Ditiunculae jure arresti usae sunt adversus externos, ut variae earum antiquae leges demonstrant. Sed deinde, quamvis coaeruerint, & contra se invicem usae sunt, & generale jus esse coepit, ubi quis invenitur, recte cum conveniri posse, & si abeundi metus est, detineri, cum tot censentur subjectiones, quot sunt, territoria, etiam sub uno eodemque Principe. Et hoc jure nos utimur, nisi, ut diximus, specialiter secus sit constitutum.

C A P. III.

Princeps in alterius Imperio quo jure censeatur, quod ad forum competens.

Antequam de legato, qui faciem Principis adfert, videamus, de ipso Principe ejusve bonis primum meretur despici. Ita autem in hoc, & reliquo, quod executuri sumus, argumento versabimur, ut semper rationes Imperii a rationibus juris diligenter distinguamus, nec tam quaeramus, quid profit, quam quid liceat, si quis jure suo uti velit. Sunt, qui existimant, ejusmodi esse Principum in Ditionibus suis potestatem, ut quicumque in iis sunt,

sunt, eorundem subditi intelligantur, idque eo etiam usque, ut ipsi Reges, quum in alterius Imperio morantur, jura Principum amisisse credantur, habeanturque ut alia privata ejus Imperii membra, atque adeo vivant eorum locorum, in quibus agunt, legibus moribusque. Neque, ajunt, hoc fieri potest aliter, quum ea sit tacita & necessaria in alicujus ditionem veniundi conditio. Ipsum Imperatorem in alterius Imperio esse *tanquam privatum*, etiam testibus advocatis, dixit Arthurus Duck *de usu & auctor. Jur. Civ. L. II. C. 5. n. 9.* & Principes in alterius territorio forum sortiri, sicut quo sibi privatos, additis quoque auctoritatibus, scripsit Mollerus *Semest. L. IV. C. 20. n. 2.* nec fere alia sententia utitur Robertus Zoucheus *Jur. Feccial inter Gent. Part. II. Sect. 2. q. 6.* duo triave exempla adferens Principum, qui in alieno Imperio damnati sunt. Sed vero, cur Princeps in alterius Imperio, quod ad suum Principatum, jura, quae Majestatis vocantur, exercere non possit, minime animadverto, & omnino falluntur, sive rationem, sive consensum Gentium exploremus, qui eo etiam usque Principis, alieno territorio morantis, auctoritatem demittunt. Quod ad Imperium ejus, in quo moratur, jura Majestatis

statis Principem exercere non posse, res est liquida: quumque jurisdictio ad Jura Majestatis pertineat, jure merito aegre acceptum est in Francia, quod Christina, Sueciae Regina, anno 1657. ibi hominem quemdam suum, quod secreta ejus eliminaret, jussit interimi. Possit tamen Principem in Imperio non suo quaedam exercere, & quae illa sint, commodum explicat Zoucheus *Part. II. Sect. 2. Q. 9.*

Caeterum ego ne quidem de privato ausim adfirmare, quod illi, quos dixi, tam prolixè largiuntur de Principe, qui alterius Imperium subivit. Quid enim, an privatus, qui nec civis nec incola est, sed fortuito moratur in alia Ditione, ex eo, tanquam subditus, mox forum fortietur? si quis peregrinus secesserit in Hollandiam, & hanc transiens, ut vel amicos invisat, vel res suas cum Mercatoribus componat, vel ut multorum hominum mores videat & urbes, in singulis urbibus jus dicenti parebit? non puto, quia advena est, non subditus. Verissima & aequissima est Pauli disputatio in *l. 19. §. 2. ff. de Judic.* Nunquid dicimus, inquit, eum qui a mercatore quid comparavit advena, vel ei vendidit, quem scit inde confestim profecturum, non oportet ibi bona possidere, sed domicilium sequi ejus? at si quis
ab

*ab eo, qui tabernam vel officinam certo loci
 conductam habuit, in ea causa est, ut illic
 conveniatur? quod magis habet rationem.
 Nam ubi sic venit, ut confestim discedat, quasi
 a viatore emptis, vel eo qui transvehebatur,
 vel eo qui πωρεπλαει, id est, praeternavigat,
 emit; durissimum est, quotquot locis quis na-
 vigans, vel iter faciens, delatus est, tot lo-
 cis se defendi. Idque Jure Romano placuit,
 quo etiam forum competens est ex loco
 contractus, secus atque hodie ubique fere
 Gentium. Aliud est, si quis domicilium
 transferat, atque ita subditi conditionem,
 quam alibi habuit, exuat: nam apud
 omnes populos, Chineses, Moschos &
 Anglos si excipias, semper fuit, & ad-
 huc est liberum, subditi conditionem
 exuere, in eamque sententiam prolixè
 Ordines Generales contra Anglos disputant
 in Decreto anni 1688. 13. Mart. quod est
 in *de Holl. Mercur.* 1688. p. 188. 189. &
 190. & rectè disputant, etiam consentien-
 te Grotio *de J. B. & P. L. II. C. 5. n.*
 24. nec quemquam novi, qui contradicat,
 nisi Ant. Matthaeum *de Crimin. ad L.*
XLVIII. ff. T. II. C. 1. n. 9. illi nempe in
 mentem venit adfirmare semper aliquem,
 quantumvis decesserit, manere subditum,
 frustra huc advocata, quam non intellexit,
l. 29. ff. ad Municip. Ubi igitur non est
 lex*

lex specialis, quae id vetet, licet subditi conditionem mutare, mutato ex animi sententia domicilio, sed ubi mutatum non est, ut peregrinantes, etiam privati, mutare non solent, ex brevi commoratione non nascetur forum competens. Excipio delicti causam, nam & Jure Romano, quamvis Praeses in suae Provinciae homines tantum imperium habuit, habebat tamen & adversus extraneos, si quid manu commisissent *l. 3. ff. de Offic. Praesid.* neque aliter moribus Gentium, qui nunc sunt, ubi quis deliquit, ibi judicatur, utique si, ubi deliquit, fuerit apprehensus, quod legibus quibusdam additur, sed ea est hujus argumenti magnitudo, ut de eo silere praestet, quam parum dicere. Excipio denique causam arresti, nam peregrinum nunc, ubicunque moratur, detineri posse, & ex illa detentione forum esse competens, nemo negaverit.

Nunc propius agamus de Principe, qui liber & sui juris, in alterius tamen Imperium secedit, sive ut res suas ipse agat, quae alioquin per legatos solent explicari, quod ad foedera, commercia, & id genus alia, sive ut litem obortam ipse transactione componat, sive ut discat ex rationibus alieni Imperii, quod ad suum transferat, sive solius animi & oblectationis

gra-

gratia. Quacunq; autem caufa fecefferit, nemo dicet, eo animo feceffiffe, ut alterius Imperio fe fubmittat, utq; fiat fubditus, transfato domicilio. Advena eft, ut quicunq; privatus, & quemadmodum hic non tantum non fubjicitur muneribus loci, quo de agitur, perfonalibus vel patrimonialibus, fed nec foro, ita nec Principem fubjici res eft oppido manifefta. At vero exceptiones, quae in privato obtinent, an & in Principe obtineant, ambiguae magis, & arduae infpectionis eft. Fac, Principem homicidia & rapinas perpetrare, irruere in quofvis homines, non fuos tantum, fed & ejus Imperii, in quo moratur, fac, eum hostile quid moliri in Principem, hofpitem fuum, an dicemus, quia deliquit, detineri & judicari poffe a Principe, cujus Majeftatem laefit? Et rurfus, fac, Principem, ubi eft, grande aes alienum contraxiffe, fac, ex antiqua caufa plurimum aeris alieni debere fubditis ejus, apud quem moratur, vel etiam aliis extra fubditos, an dicemus, arrefto poffe detineri, & inde foro fubjici, & ad folutionem cogi? fubfifto. Pendet ea quaeftio, ut omnis alia inter diverfos Principes, a Jure Gentium. Id quale fit & unde fit, quibus regulis contineatur, & quas diftinctiones patiat, integris Libris pertractatum

tum est. Non erraverit, qui veteres Juris Auctores secutus id esse dixerit, quod ratione praeëunte inter Gentes servatur, si non inter omnes; inter plerasque certe & moratiores. Duo igitur ejus quasi fulcra sunt, ratio & usus. Id ipsum mihi descripsisse videtur Seneca *Epist.* 120. *Nobis*, inquit, *videtur observatio collegisse, & rerum saepe factarum inter se collatio, per analogiam nostro intellectu & honestum & bonum judicante.* Et ea ratione a Jure Naturæ distinxisse videtur, quod non usui adscribit *Epist.* 121. nam postquam instinctum naturalem, qui in animalibus est, exposuisset, mox addit: *ex quo apparet, non usu ad hoc pervenire, sed naturali amore salutis suae.* Quicquid autem, & quam varie, & quam anxie de Jure Gentium disputetur, eo semper causa recidit, ut quod ratio dictavit Gentibus, quodque illae rerum saepe factarum collatione inter se observant, unicum jus sit eorum, qui alio jure non reguntur. Si omnes homines homines sint, id est, ratione utantur, haud fieri potest aliter, quin ratio iis quaedam suadeat & imperet, quæ mutuo quasi consensu servanda sunt, & quae deinde in usum conversa Gentes inter se obligant, & sine quo Jure nec bellum, nec pax, nec foedera, nec legationes, nec commercia intelliguntur.

Secundum haec si quaeramus, an Princeps, qui in alterius Imperio deliquit vel contraxit, ibi puniri possit, & an detineri ob aes alienum, ad rationem primum, deinde ad usum recurrendum erit. Solam rationem si in consilium adhibeamus, multa in utramque partem dici possunt. Quid enim si Princeps in aliena Ditione Principem exuat, latronem & homicidam induat, si res novas moliatur, factiones concitet, & perduellemagat, nunquid id ei impune erit? rursus, si cives pecuniis emungat, grandi aere alieno conflato, an sic abibit, spolia haec opima domum referens? difficile dictu est. Nec tamen desunt, quae, consulta ratione, contra disputent. Si enim legati, qui Principem repraesentant, nec in contractibus, nec in delictis foro subjiciantur ejus apud quem legatione funguntur, ut plena fide deinde ostendam, an in Principe contra statuemus? an quod ratio & omnium Gentium consensus in legatis recepit, quia Principem repraesentant, & ejus mandata explicant, non recipiemus in Principe, qui ipse adest, & res suas forte per se agit? an ejus sanctitas non est major sanctitate legatorum? an hunc igitur, injecta manu, in jus rapiemus, ut causam dicat? vel an ideo in Principe licebit, quod in lega-

to non licet, quod legatus habeat, quem repraesentat, & ad quem domum revocet, ipse Princeps non habeat? ea forte ratione, qua Christinae in Suecia Misfam celebrare permissum non fuit, quamquam omnibus legatis permetteretur, ut refert Aitzema *L. XLVII. p. 406. & 407.* etiam hoc difficile dictu est. Si de usu quaeramus ex secundo praecipito Juris Gentium, adhuc incertiores erimus, quam dudum. Quin fere eo deveniendum est, ut negandum videatur, hanc rem Jure Gentium definitam esse, vel definiri posse, ut enim Jus Civile praeterit, quae accidunt *ἐκ παροργλόγῃ*, vel *τὰ ἀπαξ ἢ δις*, ut Jcti loquuntur in *l. 3. & 6. ff. de LL.* sic vel maxime Jus Gentium ea non finivit, quia id se tuetur exemplis, & comparatione rerum, a diversis Gentibus saepe eodem modo judicatarum. Non adeo frequentes sunt ipsorum, qui imperant, Principum in alienis Imperiis peregrinationes, minus frequentia crimina vel debita, quae huic disputationi causam praebere possint, & quicquid sit, ob personae sanctitatem, eo semper temperamento utimur, ne ob minima quaeque magnum exemplum statuamus.

Cum autem, ut dixi, rarissime illae species incidant, & si quandoque inciderint

rint, & illa Gens, ubi quaestio disceptatur, censuerit, Principem, ubi deliquit vel contraxit, detineri posse, vel non posse, nemo, credo, dicet, ex eo statim Jus Gentium esse intelligendum. Zoucheus de *Jure Feodal. inter Gent. Part. II. Sect. 2. §. 6.* duo habet exempla Principum, qui, ut ipse putat, in alieno Imperio damnati sunt, & tertium habet in *Notis*, sed dubito, an bene haec conveniant huic disputationi, verum id largiamur, nam singula excutere longioris operae esset, nec tamen continuo inde efficiamus, ita placuisse omnibus, vel plerisque Gentibus, ex quo solo censetur Jus Gentium. Carolus Emanuel, Sabaudiae Dux, postquam factiones tacitas aluisset in Francia, ipse ad Henricum IV. advenit, praetexta honoris & salutationis causa, sed revera, ut praesens aptius velificaretur consilio suo. Rex Franciae, re detecta, Carolum Emanuelem dimisit impunitum, non ex sententia Consilii sui, sed ex sua, quam Juri Gentium magis aptam putabat. Nec Franciscus I. Carolum V. per Franciam transeuntem, detinuit & coegit Ducatum Milanensem reddere, quem se redditurum saepe promiserat, ut ut essent, qui ut detineret & cogeret, auctores erant. Et Regina Sueciae, cum, ut supra innuebam;

Anno 1657. Marchionem Monaldeschium occidisset in Francia, sic se tuita est: *Reginam se esse, nemini se, etiam in Francia, nisi Deo subditam, neque enim captivam esse, & in homines suos supremum Imperium habere*, ut est apud Aitzema *L. XXXVII. p. m. 1064.* quod factum Galli, quamvis indignabundi, impune transfugerunt, ex impotentia muliebri, dicentur, alter, alter vero, ex Jure Gentium, ut optimum maximumque est.

Nihil igitur in hoc argumento proficies rebus similiter a Gentibus judicatis, atque ita sola superest ratio, quam consulamus. Et hac consulta ego non ausim plus juris tribuere in Principem non subditum, quam in legatum non subditum, quamvis plus tribuerint, qui pro Elisabetha, Angliae Regina, contra Mariam, Scotiae Reginam, disputant apud Camdenum *Annal. Angl. ad annum 1586. p. m. 443.* propter necessitatem scilicet legationis. Sed inde major non est sanctitas mandatario, quam mandanti, si res suas ipse velit agere. Quare ut extremum est in legato, ut jubeatur Imperio excedere, sic & in Principe statuerem, si jus hospitii violet. Sed nec sine cautionibus ea res transigenda est. Quid si enim more latronis in vitam, in bona, in pudicitiam cujusque irruat, nec secus atque hostis

capta grassetur in urbe. Poterit utique detineri, forte & occidi, quamvis per turbam malim, quam constituto iudicio. Etiam in Imperio simpliciter delato, hanc potestatem, in ea specie, ipsis subditis adversus Principem tribuunt, qui alioquin Principum causae iniquiores non sunt, ut scilicet insurgere liceat in tyrannum, qui Principis personam deposuit. Sic Huberius *de Jure Civit. L. I. Sect. 3. C. 4. pr.* sic alii. Si Princeps in alieno Imperio manum rem agat, vel per se, vel per comites, quin manu repelli possit, non puto dubitandum. Si vero quid machinetur adversus Principem hospitem, ejusve Imperium, si aliud commune delictum perpetret, satis, puto, fiet rationi & Juri Gentium, si quod hic Jus Gentium est, si jubeatur finibus Imperii excedere, nec amplius turbare Rempublicam nostram. In causa aeris alieni idem dixerim, nam arresto detinere Principem, ut aes alienum expungat, quamvis forte stricti juris ratio permetteret, non permittit tamen analogia ejus juris, quod de legatis ubique Gentium receptum est. Si neges, ubi de Jure Gentium agitur, ex analogia disputari posse, ego negaverim, hanc quaestionem ex Jure Gentium expediri posse, cum exempla deficient, quibus consensus

Gen-

Gentium probetur, nec quicquam adeo superfit, quam ut ad legatorum exemplum ipsos Reges & Principes, & quidem magis, ab arresto dicamus immunes, & in eo a caeteris privatis differre. Audio equidem Curiam Hollandiae Anno 1693. ob aes alienum, in Hollandia arresto detinuisse Ducem Meklemburgensem, Principem sui juris, sed, si vel verissimum id esset, quamvis sit, cur dubitem, ob ea, quae dixi, inde non licet efficere Jus Gentium.

CAP. IV.

Principis bona in alterius Imperio, an per arrestum forum tribuant.

Dixi de Principibus, nunc de ejus bonis dicamus; & ut dicamus, necesse est, quia non modo corporis, sed & bonorum ratione subjicimur potestati ejus judicis, ubi bona nostra sunt, & quia subjicimur, ibi conveniri possumus, arresto inclusis iis bonis. In causa civili cum id inter privatos obtineat, ubicunque arresta frequentantur, ego nullus animadverto, cur non idem obtinere oporteat quod ad bona externorum Principum. Si

ab arresto Principis temperemus ob sanctitatem personae, quis bona Principis in alieno Imperio aequae sanctae esse dixerit? usu Gentium invaluit, ut bona, quae Princeps in alterius Ditione sibi comparavit, siue haereditatis, vel quo alio titulo acquisivit, perinde habeantur, ac bona privatorum, nec minus, quam haec, subjiciantur oneribus & tributis. Quia subdita sunt bona, subditorum conditionem sequuntur in omnibus & per omnia. Sin ajas, Imperatoris Romani equos & canes, & si quid his minus est, olim etiam *sanctos* audivisse, & ea ratione velis contradicere, risum dabis & jocos, nec ut serio respondeatur, impetrabis. Ne dicam, vel illam sanctitatem, quae tantopere praedicatur de legatis, mihi causam esse non videri, cur eximantur foro ejus, apud quem degunt, sed aliam & longe diversam, quam *Capite proximo* exponam.

Quod ab bona externorum Principum non una tamen omnium sententia est. Ego adsentior Hilligero *ad Donell. L. XVII. C. 17. lit. A.* cum ait: *Ratione rei etiam si, qui possidet, honore superior sit, inferioris jurisdictionem subit, eoque respectu subditum quem tradunt, etsi Regia dignitate emineat.* Subditum vocat ratione fori, & executionis, quam Judex forte decrevit in rem si-
bi

bi subjectam, sive mobilem, sive immobilem, sive pecuniam, ex quacunque tandem causa debeatur; utique, si me lequaris, sic ea interpretor. Et tamen Huberus *Prælect. ad Tit. ff. de in jus voc. Loco, de Arresto reali n. 1.* ita censet, atque si ea, quae Principibus exteris debentur ex publica conventionē, non reciperent arresta, laudans cum ibi, tum *de Jure Civit. L. III. Sect. 2. C. 2. n. 21.* Curiae Frisicae sententiam, qua 1681. 7. Nov. judicavit, pecuniam apud Quaestorem Frisiae, Imperatori Germanico debitam, pro obligatione, qua Imperator aliis ad aliquot Imperialium millia tenebatur, arresto includi non potuisse, quia, ait *d. n. 1.* legitima ejus denunciatio fieri non poterat. Sane illam rationem nullius esse momenti palam est, cur enim denunciatio fieri non poterat ex clausula Edicti, transmissis, ut solet, eam in rem literis. Et an nemo Imperatoris mandatarium eam pecuniam a Quaestore Frisico erat exacturus? & si esset, cur non ei recte denunciari posset? Magis probo, quod ipse deinde *d. n. 21.* eam sententiam improbet, & magis *politicam*, quam *juridicam* appellet, additis rationibus, quas ibi, si commodum est, leges. Quid liceat, non quid utile sit & expediat, ad

jus dicentis officium pertinet. In confilio Principis de utilitate Imperii cum maxime deliberatur, in Tribunalibus judicum, quid legibus constitutum sit, discernitur, nec timetur vultus instantis tyranni. Saepe cum injuria subditorum Ordines decreverunt, quod e re publica esse videretur. Quo refero hanc speciem: Anno 1668. privati quidam Regis Hispanici creditores tres ejus Regni naves bellicas, quae portum Flissingensem subiverant, arresto detinuerant, ut inde ipsis satisfaceret, Rege Hispan. ad certum diem per epistulam in jus vocato ad Judices Flissingenses, sed ad legati Hispanici exostulationes Ordines Generales 12. Dec. 1668. decreverunt, Zelandiae Ordines curare vellent, naves illae continuo dimitterentur liberae, admoneretur tamen per literas Hispaniae Regina, ipsa curare vellet, ut illis creditoribus, in causa justissima, satisfaceret, ne repressalias, quas imploraverant, largiri tenerentur. Vide Aitzema *L. XLVIII. p. m. 1033--1027.* Non quidem metui, sed unice commiserationi tribuendum est, quod Anno 1654. creditores Comitis Palatinae, quae hic vulgo Bohemiae Regina audiebat, ut ejus bona arresto includere liceret, ab Ordinibus & Curia Hollandiae obtinere non potuerint,

runt, quemadmodum auctor est ipse ille
Aitzema *L. XXXIV. p. m. 76.*

Sic solent Principes, cum Reipublicae
interest, alios Principes non offendi, vel
cum commiserationis ex inopia, vel qua
alia ratio movet, sed id ex officio huma-
nitatis potius, quam ex Edicto Praetoris,
seu potius ex Jure Gentium aestimandum
est; nam si ex eo rem putemus, sepositis
rationibus Imperii, nihil est, quod ar-
restum & jurisdictionem impediatur. Idque
ipsi illi Ordines Generales significarunt
Anno 1628. cum enim Elector Brande-
burgicus non satisfaceret creditori cuidam
suo, qui ea de re ad Ordines Generales con-
questus erat, illi mense Decembri ejusdem
anni decreverunt, creditor arresto include-
ret, quae Elector sub Senatu Brabantino
& Flandrico habebat, & coram his cum
eo litigaret, ut narrat Aitzema *L. VIII.
p. m. 672. & 673.* & litigatum deinde est
coram Senatu Flandrico, de quo Elector
per legatos Anno 1631. apud Ordines
Generales exposulavit, ut habet ipse ille
Aitzema *L. XI. p. m. 445.* Etiam merca-
tor Amsterdammensis anno 1670. Am-
sterdami arresto detinuit pecuniam, quae
Reipublicae Venetae debebatur, indignan-
te quidem plurimum Republica, sed re-
laxationem pecuniae non obtinente, nisi per

per transactionem, cujus meminit Decretum Ordinum Hollandiae 3. Dec. 1670. Rursus Anno 1689. creditor quidam Ducis Meklemburgensis ejus bona in Hollandia arresto Curiae inclusit, de quo ipse, atque si jus Gentium laesum esset, prolixè quidem quiritatus est ad Ordines Generales, sed relaxatum esse ad ejus preces non comperi. Simpliciter ea de re cum ipsa Curia deliberari jusserunt Ordines Hollandiae Decreto 19. Oct. 1689. utrumque, quod dixi, Decretum reperies inter inedita Ordinum Hollandiae Decreta ad eos annos. Possum plurima exempla addere, quae vel mea memoria inciderunt. Jacobus, Dux Courlandiae, multa millia debebat Mercatori Amsterdammensi ex laudo & spontanea condemnatione Senatus Supremi. Quum non solveret, & ejus haeredes, Principes Courlandiae, in Hollandia & Zelandia haberent naves & merces, Senatus Supremus Anno 1696. & saepe deinceps, eas arresto detinuit, inserta Mandato clausula Edicti, & constituto etiam Curatore, qui Principes defenderet. Ipse Senator quibusdam ex his causis judicandis interfui, nam maxima pars debiti adhuc exsoluta non est. Quin paucis abhinc annis Rex Borussiae, qui nunc rerum potitur, ex Mandato Curiae in jus voca-

vocatus est cum clausula Edicti, arresto inclusa parte haereditatis Willemi III. de qua pluribus litibus actum est, & nondum transactum. Offendebat Regem non tam in jus vocatio, quam clausula Edicti, per campanam, ut fit, populo significata, & forte ea carere possumus, ubi Princeps legatum habet, qui velit recipere literas. Litigavit tamen Rex Borussiae apud Curiam aliquamdiu, & cum in causa quadam 15. Jul. 1716. victus esset, appellat ad Senatum Supremum, & litem ibi contestatur. Sed cum revocato mandato litem nollet persequi, nec appellationi renunciare, haeres Willemi III. solus per advocatum causam oravit, sed 18. Jul. 1719. victus est qui vicerat, defensus ab indefenso. Scio & in Geldria, & alibi, Principes externos, interposito arresto, in jus vocari, & adeo ea res in mores transivit, ut, tanquam de re liquida, nunc equidem inter omnes videatur constare. Cavendum autem est, ne res ad injuriam vergat, nec quod inter privatos summum jus est, ex iniquis forte Pragmaticorum Decretis, id summa injuria ad Principes porrigamus. Ajunt illi, vel rem minimam, arresto detentam, sufficere ad subjectionem fori. Largiamur inter privatos, sic enim obtinuit, sed an ita Principis equus, per alterius

rius Ditionem transiens, poterit includi, ut causam praebet foro? si me auctorem sequaris, non poterit, nec quicumque magis erit contra praesumptam, si non testatam mentem Gentium.

C A P. V.

De Sanctitate Legatorum, & an haec, an quid aliud praestet privilegium fori.

Qui de legatis & legationibus scripserunt, in eo prolixè versati sunt, ut ex omni antiquitate, Graeca & Romana, legatos sanctos esse & inviolabiles ostenderint, & quo quis eruditior fuit, eo plures auctoritates attulit ad rem, quam nemo negat, probandam. Si Benedicta in hanc rem referam, vetera, nova, si exscribam, quae toties totiesque exscripta sunt, si addam, quae ipse addere possem, si recenscam, quam varie apud varias Gentes, etiam barbaras, animadversum sit in eos, qui spreto Jure Gentium, in legatos irruerunt, si commemorem, quo opprobrio fuerit Principibus, legatos carcere, vinculis, & morte multasse, & quam ea res non unius belli causa fuerit, spissior mihi libellus nasceretur, quam
nunc

nunc scribere constitui. Ad satietatem
 sufficere possunt, quae in hanc rem con-
 gesserunt Jacobus Cujacius *L. XI. Observ.*
 §. Albericus Gentilis *de Legationibus L. II.*
 C. 1. & 14. Hugo Grotius, princeps Ju-
 ris Publici Magister, *de Jure B. & P.*
L. II. C. 18. §. 1. & 6. & in not. ad-
 que eum locum tantum non omnes Grotii
 Interpretes. Carolus Paschalius in *Legato*
C. 22. 23. 24. 25. & 26. Fredericus de
 Marselaer in *Legato L. II. Dissert. 13.* Jean
 Hotman *en son Traité de l'Ambassadeur C. 4.*
 Christophorus Varsevicius *de Legato & le-*
gatione p.m. 44. 68. & 69. Hermanus Kirchn-
 nerus in *Legato L. II. C. 1. n. 28. & seqq.*
 Abrahamus Wicquefort *en son Ambassa-*
deur L. I. C. 27. & 28. & dans ses Mé-
moires touchant les Ambassadeurs, variis lo-
cis. Christophorus Besoldus in *Disserta-*
tione de Legatis, eorumque jure C. 5. §. 9. &
seqq. Henricus Coccejus in *Dissertatione*
de Legato sancto, non impuni C. I. Fran-
 ciscus Albertus Pelzhoffer in *Arcan. Stat.*
L. IV. C. 2. n. 8. alique quam plurimi, nam
 vix quicquam est, qui non in locum hunc
 communem excurrit, si de legatis ser-
 mo incidat. Idque adeo inter omnes per-
 aequae Gentes obtinet, ut *legatorum non*
violandorum religionem nominatim ad jus
 Gentium retulerit *C. 11. Distinct. I.* Plus
 scire

scire attinet, qua ratione legati apud omnes, ut dixi, Gentes habeantur *sancti*. Et, si sanctum id sit, *quod ab injuria hominum defensum atque munitum est*, ut efficitur Marcianus in *l. 8. pr. ff. de Rer. divis.* utque ex proprietate verbi deducit Festus in *V. Sanctum*, dicendum videbatur, sanctitatem id legatis praestare, ne dicto factove offendere liceat, quia imaginem Principis sui ubique circumferunt; quia pacis & foederum nuncii sunt & proxenetae, & sine his Gentium societas & beata quies salva esse nequit. At, inquires, nec alium quemvis licet offendere dicto factove, nam praesto sunt leges; quae etiam privatorum corpora, bona, & famam defendunt; quid igitur est praecipuum in legatis? hoc videlicet, ut in eos, qui legatos male habent, severius animadvertatur, utque ita ob personarum sanctitatem poena atrocior statuatur, quam solet statui in eos, qui privatum quemcunque laesissent. Pomponius certe in *l. ult. ff. de Legation.* contra jus Gentium committi existimat, si quis legatum hostium pulset, quia sanctus habetur; & ex sententia Mucii addit, qui pulsaverit, hostibus dedendum esse, quorum erant legati. Exemplum ejus poenae exercitae mox adfert, & plura alia existant in

Annalibus Romanorum. Extraordinarium est id poenae genus, & ea forte ratione placuit, quia, ut mox dicam, finguntur legati quasi extra territorium ejus, ad quem legati sunt, & adhuc subditi ejus Principis, qui misit, cujusque adeo Majestas in legato laesa dici posset. Est etiam singulare, quod mox in Legem Juliam de vi publica incidat, qui vel injuriam fecisse arguetur legatis, eorumve comitibus *l. 7. ff. ad L. Jul. de vi publ.* Atque ita sanctitatem legatorum interpretantur Ordines Hollandiae in Edicto 29. Mart. 1651. nam postquam illam sanctitatem, etiam apud Barbaros receptam, prolixè praedicassent, inde efficiunt, & continuo sanciant, ne quis quacunque ratione legatos, eorumve comites, aedes, rhedas pensiles, aliave, ad legatum pertinentia, laedere seu violare velit, sin autem, habeatur pro turbatore Juris Gentium, & quietis publicae, & qua talis, corpore poenas luat. Extraordinaria, ut vides, violati legati poena, sed & antea semper extraordinaria fuit. Quum 14. Apr. 1647. legati, Imperatoris Muscoviae, aedes vesperi lapidibus essent impetitae, & vitra excussa, Curia Hollandiae 1647. 20. Apr. (*Placat. II. Append. Fol. 2387. & seqq. vide & Aitzema L. XXVII. p. m. 400.*)

Edictum proposuit, quo, si quis denuo noctu sive interdiu ejus legati acerbis vim fecisset, capitis bonorumque poenam statuit, arbitraria insuper decreta, qui clamando, aliave ratione, ejus hominis injuria affecisset. Adde Edictum Curiae Hollandiae 5. Sept. 1642. *Repert. Ordd. Gener. p. 57.* & semper offendes severitatem legis adversus eos, qui quovis modo tranquillitatem legatorum turbaverint.

Habes, in quo vertatur, & quo solo, ut opinor, absolvatur sanctitas legatorum. Grotius *de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 4.* ex sacrosancto illo legationis jure etiam derivat privilegium fori, quod mos legatis adserit, & Grotium sequitur Wicquefort *en ses Memoires, touchant les Ambassadeurs & les Ministres publics p. m. 39.* dubito, an recte. Persona, quantumvis sancta, sola in jus vocatione non violatur. Divi Marci Rescripto, quod extat in *l. 13. ff. Quod met. caus. & l. 7. ff. ad L. Jul. de vi privat.* continetur, *vis est & tunc, quotiens quis id, quod deberi sibi putat, non per judicem reposcit.* Si ergo per judicem reposcat, nulla vis est. Sacerdotes, Virgines Vestales, Tribuni plebis apud Romanos sancti, & tamen in jus vocatos legimus. Pontificem quidem in jus voca-

vocare nefas, sed dum sacra faciebat, ut est in *l. 2. ff. de in jus vocand.* caeteroquin fas fuit, & jure optimo licuit. Sanctitas personae neminem exemit unquam jurisdictione Magistratus, cui subditus est is, de quo agitur.

Alia igitur quaerenda est ratio, quae legatis tribuat privilegium fori, & hanc reperies, si memineris, eam esse legatorum conditionem, ut moribus constanter videatur receptum, legatum non esse ejus, ad quem missus est, subditum, sed manere ejus, qui misit, ideoque nullo ejus, apud quem legatione fungitur, judicio, sive de debito, sive de crimine agatur, censeri obnoxium. Ex Gentium consensu, cum expresso, tum tacito; deinde ostendam, ex eo, quod quis legationis causa abest, domicilium mutatum non videri. Unde & de legatis intelligo, quod ait §. 94. *For-
mae*, quam Carolus Audax Anno 1462. 4. Sept. Curiae Hollandiae praescripsit, & §. 8. *Formae*, quam eidem Curiae dedit Carolus V. 20. Aug. 1531. memorantur enim in iis, praeter incolas & subditos, alii, qui morantur in Hollandia, nec subditi tamen sunt. Et Ordines Hollandiae Anno 1657. 22. Mart. certamine singulari non duntaxat suis subditis, sed & caeteris in Hollandia interdixerunt. Neque enim

enim ea de advenis intelligi videntur posse, utique non *d. §. §. 94. & 8.* qui in eos non subditos soli Curiae largiuntur jurisdictionem, cum tamen non minus Urbium, quam Curiae sit jurisdictio in advenas, interveniente scilicet arresto, sine quo nec ipsa Curia de his cognoscit. Neque etiam de Romanae Ecclesiae Cardinalibus licet eos *§. §.* intelligere, quamvis enim hi, ubicunque terrarum, solius Papae censeantur subditi, in eos tamen non convenit Curiae jurisdictio, cum & haec solius Papae sit. Sed, inquires, nec in legatos convenit: sic est, si me audias, non vero, si ipsam Curiam, nam ecce in *§. 89. & 90.* ejus *Formae*, quam Anno 1670. ipsa sibi composuit, quamque Hollandiae Ordines nunquam probarunt, *p. 12.* sibi jurisdictionem esse dicit in externorum Principum legatos, eorumque homines, in iis nempe causis, in quibus locum non habet fori privilegium. Quae illae causae sint, non exponit, nec in eo eodem semper jure usa est, ut deinceps audies, sufficit nunc scire, Curiam, quod de legatis dicit, dicere videri ad interpretationem *d. §. 8. Formae judicandi*, qua etiamnum utitur. Posses & *d. §. §.* intelligere non de quacunque actione, adversus legatos exercenda, sed de interdictis,

ad

ad prohibendam ἀναρχίαν, quae & adversus legatos videntur competere, ut latius dicam C. XVII. Et quid si nulla Curiae in legatos esset jurisdictio, tamen adita de privilegiis legatorum cognosceret, nec quicquam ajunt d. §. §. 94. & 8. quam Curiam de privilegiis subditorum, & peregrinorum, qui subditi non sunt, esse cognituram. Forte & ut arceant a legatis vim & injuriam, ut saepe Edictis propositis arcuerunt, vel ut puniant, ut severissime aliquando punierunt, qui legatorum personas, homines, aedes, res, quocunque modo sunt aggressi. Utque ita nec ex d. §. §. 94. & 8. praejudicium haberi possit contra immunitatem a foro communi, si vel eos de legatis intelligas, ut ipse intelligo.

C A P. VI.

De Foro competenti legatorum quid Jure Romano cautum sit, & de quibus legatis id sit intelligendum.

Quamvis non de Populi Romani, sed de Gentium jurisprudentia agamus, non abs re tamen erit de Jure Romano quaedam praemonuisse, cum qui id audit, vocem fere omnium Gentium videatur audire, cumque etiam id jus, quod certa ratione in quibusdam legatis constitutum

tum est, ad omnes alios imprudentia quorundam traduxerit. De causa civili primum, post de criminali videbimus. Ulpianus in l. 2. §. 3. ff. de Jud. recenset, qui jus revocandi domum habeant, interque hos, legatos *in eo quod ante legationem contraxerunt*. In omnibus, qui domum revocare possunt, ea communis ratio est, ab Ulpiano mox addita, ne qui ob aliam causam veniunt, ob aliam cogantur iudicium suscipere. Est & alia peculiaris ratio in legatis, quæ passim pellucet, ubi species excutiuntur ejus argumenti, *ne ab officio suscepto legationis avocentur* l. 24. §. 2. in fin. de Judic. vel, quod tantundem est, *ne impediatur legatio* l. 26. ff. Eod. vel, quod rursus eodem redit, *ne prohibeantur publico munere fungi* l. 27. ff. Eod. Verissima privilegii ratio, sed quæ æque militat in eo, quod legati tempore legationis contraxerunt, nam & ob eam rem conventi avocantur ab officio legationis. Et tamen ἐξ ἀντιδιαβολῆς subjicit Ulpianus in §. 4. d. l. 2. *Omnes autem isti domum revocant, si non ibi contraxerunt, ubi conveniuntur; caeterum si contraxerunt ibi, revocandi jus non habent.* [Etiam si scilicet ibi contraxerint, priusquam Romæ negotii sui causa haerent, quod apertum est ex ea, quæ de legatis additur, exceptio-

ceptione, qui, inquit, licet ibi contraxerunt, dummodo ante legationem contraxerunt, non compelluntur se Romae defendere, quamdiu legationis causa hic demorantur. Quod & Julianus scribit, & D. Pius rescripsit. Utque adeo, quod ad id, adhuc luculentius sit legatorum privilegium, a Paulo etiam expositum & probatum in l. 32. §. 9. ff. de Recept. arbitr. Et tamen hi eodem, quo alii, jure utuntur in iis, quae tempore ipsius legationis, adhuc durantis, contraxerunt. Ita videlicet Juris Romani auctoribus visum est, magnam quidem esse rationem, quae pro legatis facit, in iis, quae ante legationem acta gesta sunt, sed majorem & fortio rem, quae iis opponi posset, dum legati, ubi sunt, contrahunt. Hanc rationem eleganter expedivit Julianus in l. 25. ff. de Judic. Si, ait, legationis tempore quis servum, vel aliam rem emerit, aut ex alia causa possidere coeperit, non inique cogetur ejus nomine judicium accipere: **ALITER ENIM POTESTAS DABITUR LEGATIS SUB HAC SPECIE RES ALIENAS DOMUM AUFERENDI.** Haec vera & una ratio est, ne sub specie legationis occasio praebeatur delinquendi, nam quam alii adferunt, ita nempe placuisse in ipsorum legatorum gratiam, ut in ipsa legatione haberent,

berent, quibuscum, ad se & homines suos alendos, contrahere possent, est oppido satis inepta.

Sed & alia Jure Romano, in civili causa, ad legatos pertinent. Postquam Ulpianus in *d. l. 2. §. 4. ff. de Judic.* exposuisset, in quibus negotiis domum revocare liceret, & quam magis id in legatis obtineret, pergit §. 5. *Item si extra Provinciam contraxerunt, licet non in Italia, quaestio est, an Romae conveniri possint? Et Marcellus, in eo solo, privilegio eos uti domum revocandi, quod in Civitate sua, vel certe intra Provinciam contraxerunt, quod est verum. Cujacius Comment. postum. ad d. l. 2. hunc §. 5. intelligit de omnibus aliis, qui domum revocant, praeter legatos, nam hos etiam revocare, si vel ante legationem Romae contraxerint, & id probo, ne evertatur exceptio, quae praecessit. Similiter probo, quod sequentem sententiam, sed Et si agant, compelluntur se adversus omnes defendere, ad legatos non transferat, quamvis videam plurimos Interpretes, & ipsos quoque Basilicos, haec omnia de solis legatis exaudire. perperam. In aliis omnibus, qui domum revocant, verum est, si ipsi agant, cogere etiam excipere actiones, ut est in *l. 22. ff. Eod.* sed in legatis verum non est, quia Romana ac-*

qui-

quitas non permittit, ibi quem agere posse, ubi conveniri non potest, maxime si eadem ratio, ob quam conveniri nequit, etiam agenti obstaret. Non potuit igitur legatus, ne impediatur legatio, vel alienis, vel propriis negotiis se interponere, nec quicquam in rem suam agere, antequam legationis officio functus sit, nisi tamen suam suorumve injuriam persequatur *l. 8. §. ult. l. 9. l. 10. l. 11. & l. 15. ff. de Legation.* Quod moribus quidem Gentium non convenit, sed rationem habet summam, ideoque ipse non dubitem adfirmare, cum legatus hodie ubicunque Gentium agere & experiri possit adversus quoscunque, oportere etiam eum quorumcunque mutuas actiones excipere, si ipsi agant prius, ut forte latius suo loco dicam. Summam quoque rationem habet, quod suum suorumque damnum & injuriam legatis licitum sit persequi, id enim & aliis omnibus, qui revocandi domum jus habent, licet, etiam sine metu mutuae petitionis, quam hodie *reconventionem* dicimus, & ideo licet sine metu, quia, ut eleganter ex Juliano subjicitur in *d. l. 2. §. 5. ff. de Judic. aut impune contumeliis & damnis addicientur, aut erit in potestate cujusque, pulsando eos, subicere eos jurisdictioni, dum se vindicant.*

Quaesitum est & Jure Romano, an in rem actio adversus legatum exerceri possit, quoniam ex praesenti possessione haec actio est? Paulus hanc speciem tractat in l. 24. §. 2. ff. de Judic. & Cassius apud eum respondet, *sic servandum, ut, si subducatur ministerium ei, non sit concedenda actio: si vero ex multis servis de uno agatur, non sit inhibenda.* Fac, ex familia servorum unum vindicari, quo legatus commodum carere possit. Sed Juliano placuit, *sine distinctione negandam actionem.* Merito, inquit Paulus, *ideo enim non datur actio: ne ab officio suscepto legationis avocetur.* Sententia Juliani placet, si de servis, aliisque agamus, quae ad legationem pertinent, & de quibus proxime egerat Cassius; ratio Pauli aequae placere posset, nondum constitui. Si distinctionem Cassii sequamur, utique periculum est a figura Rhetorices, nescio qua, *Σωείτην*, credo, appellent, & metus est, ne quid decori legationis decedat, neve minus expediri possint, quae per suos homines expedit legatus, & quae alia in hanc sententiam dici possent. Sed hoc, quod dixi, ex regulis Juris Romani, accipiendum est de possessione, quam legatus nactus est, antequam fungatur officio, nam si nactus fuerit in ipsa legatione, cogetur iudicium acci-

accipere, ut Julianus subjicit in *l. 25. Eod.* unde & Basilici utramque legem uno themate clausurunt. Utile autem erit rem ipsam notasse, ubi de actionibus in rem, & detentione bonorum, ex usu Gentium, dicendum erit. Possem de causis civilibus alia addere ex Jurisprudencia Romana, sed ea magis pertinerent ad apices Juris, quam ad illustrandum argumentum, quod proprie est Juris Gentium.

De foro criminis paucis rem absolvit Paulus in *l. 24. §. 1. ff. de Judic. Legati*, inquit, *ex delictis, in legatione commissis, coguntur judicium Romae pati, sive ipsi admiserint, sive servi eorum.* Nec legatum Provinciale accusare licet, ex sententia Venuleji in *l. 12. ff. de Accusat.* sed ejus duntaxat criminis, quod ante commiserit, quam in legationem venerit. Sane si ob ea, quae in legatione contraxerint, domum non revocent, multo minus revocabunt ob ea, quae deliquerint: nam ex delicto non minus obligamur, quam ex contractu, & omnem honorem reatus excludit, ut in causa non ab simili Constantinus rescribit in *l. 1. C. ubi Senat. vel Clariss.* Servatur tamen is honos, & revocandi privilegium, si ante legationem deliquerint, ut ex Paulo colligimus, & ex Venulejo aperte constat. Quod de servis delinquentibus additur in *d.*

l. 24. §. 1. non nisi de noxali actione, quae in legatum competit, intelligi oportere, res est liquida ex l. 1. ff. de Noxal. action.

Supereſt, ut dicamus, de quibus legatis intelligendum ſit, quod Romani, in cauſa fori, ſtatuereunt, idque eo magis neceſſe eſt, ut amoliamur praejudicium, quod ex Jure Romano contra Jus Gentium induxit quorundam ignorantia. Legati mittuntur vel a Principe ſui juris ad alium Principem ſui juris, ſive is foederatus ſit, ſive hoſtis, vel a Provinciis & Municipiis, hoc eſt, ab iſſis ſubditis ad Principem, qui Provincias & Municipia imperio ſuo complectitur. Si legamus fragmenta veterum Jctorum, ſi Reſcripta Imperatorum, quae exſtant ſub utroque *Titulo Pand. & Cod. de Legationibus*, mox largiemur, quicquid ibi traditur, non eſſe exaudiendum niſi de legatis Provincialibus & Municipalibus, ſi unam forte l. ult. ff. de *Legation.* excipias, quae eſt de legato hoſtium. Alibi quoque, cum de legatis fermo incidit, fere Provinciales & Municipales intelliguntur, qui ad exſequenda mandata Reipublicae ſuae, ad Principem Romanum mittebantur. Poſſem varia loca in hanc rem adferre, ſi non plena fide conſtaret etiam tunc, cum de eorum foro competente agitur, & quo ſolo noſtra ab-

ſolvi-

solvitur disputatio. Apparet, quod dico, ex integro tractatu Ulpiani in *d. l. 2. §. 3. 4. & 5. ff. de Judic. ex l. 8. & l. 9. Eod. addita l. 5. §. 1. ff. de Constit. pecun. l. 34. pr. ff. de Judic. l. 35. §. 2. ff. de Jurejur.* Et Cujacius, & Mornacius ad *d. l. 2. §. 3. & Grotius de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 10. in fin.* & alii quam plurimi totiens id observarunt, ut mirer, eam rem non observatam, fraudi fuisse quinque magni nominis Jctis, qui Anno 1571. in Anglia, sententiam rogati, ex Jure Romano responderunt de judicio Joannis Leslaei, Episcopi Rossensis, qui legatus erat Mariae, Reginae Scotiae, & in Anglia res novas moliebatur. Consultationem exhibet Camdenus *Annal. Angl. ad annum 1571. p. m. 201. & seq.* Etiam alios incautos decepit illud Juris Romani Decretum, ut plus semel monet Wicquefort *en son Ambassadeur L. I. Sect. 27. p. 817. 821. & seqq.* "

Quin & si, quod Romani dixerunt, palam & rotunde dixissent de legatis externarum Gentium, non inde continuo efficeretur Jus Gentium. Sic illi saperent, rationem suam secuti. Si aliter saperent aliae Gentes, aliam rationem secutae, earumque consensus praevaleret, id esset Jus Gentium, ex quo de foro legatorum finienda

finienda esset quaestio. Sed satis animadvertis, quae Romani de legatis, qua subditis, caverunt, non statim esse porrigendum ad legatos, non subditos. Inter utrosque fuit aliqua similitudo, & inde, quod de illis praedicatur, saepe & de his praedicari poterat, at non semper & ubique. Quis ajat subditum unius ejusdemque Principis tam prolixè revocare datum posse, quam non subditum? quis Princeps, cum ab eo sit omnis jurisdicctio, legatum, sibi subditum, non puniat, ubicunque deliquerit? & sic erat in illis Romanorum legatis. In causa civili etiam prospectum, ne quod ad ea, quae in ipsa legatione acta gesta erant, subditus subdito conditionem nimis gravem & iniquam inferret, sed si haec transferamus ad externarum Gentium legatos, non subditos, & ubi ex tacito Gentium consensu res agitur, omnino prolixè fallimur; Provinciales illi & Municipales tantum non erant procuratores & mandatarii, hoc tamen iis, ad instar legatorum, qui vere sic dicuntur, datum erat, ut quod ad ea, quae ante legationem contraxerant, datum revocare possent, sic ut legatio creditoribus nec noceret, nec prodesset. Alia etiam Romani de legatis suis Provincialibus dixerunt, quae frustra ad legatos exten-

ternarum Gentium transferas. De numero
 legatorum nemo ex Jure Gentium, aut
 usu, quaestionem exspectabit. Et ante
 Vespasianum Imperii quoque Romani Ci-
 vitates, quot vellent, legatos videntur
 misisse; certe legationem Judaeorum ad
 Caligulam, cui & Philo Judaeus inter-
 fuit, quinque obivere, vid. Philonem
Jud. de legatione ad Cajum p. m. 870. sed
 Vespasianus, diligentissimus Paterfamilias,
 Edicto omnibus Civitatibus praecepit, ne
 plures, quam ternos legatos mittant *l. 4.*
§. 6. ff. de Legation. scilicet sumptuum coër-
 cendorum causa, cum quaeque, ut ma-
 jore cum apparatu Principem adirent,
 in ejus honorem, ut credibile est, mo-
 dum excederent: honori enim Principi-
 bus datur, si ad eos major legatorum nu-
 merus mittatur, ut & ex Plutarcho intel-
 ligimus, in *Libro de Garrulitate p. m. 314.* "
 Novo ambitionis genere Ludovicus XIV.
 Franciae Rex, cum ad pacem Neoma-
 gensem convenirent legati, defendit, E-
 lectori Brandenburgico jus non esse, nisi
 unum legatum mittendi. Quod palam
 Juri Gentium repugnat, eo enim licet
 negotia sua expedire per tot legatos, quot
 libuerit, nec puto ulli antea Principi
 de eo controversiam fuisse motam. Pos-
 sem & alias differentias exsequi de utro-
 que

que genere legatorum, sed sic longius digrederer, quam oportet.

C A P. VII.

Ex sola ratione in utramque partem disputari posse. Et disputatum esse de foro legatorum.

Ubi legati conveniri vel accusari debeant, si rationem, eamque solam, sequamur magistram, definire non est in facili. Quod Juris Romani esse dixi, id & Juris Gentium esse oportere, & revera esse, disputat Albericus Gentilis *de Legation. L. II. C. 16. 17. & 18.* ut scilicet tam civilis, quam criminalis in legatum sit jurisdictio, eorum nomine, quae tempore legationis egit vel deliquit. Nec, in causa civili, inter legatos subditos & non subditos distinguit Carolus Paschalius in *Legato Cap. 33.* in omnibus secutus rationem Juris Romani. Multa possunt in eam sententiam dici. Legatus equidem Principem repraesentat, sed, ut mandatarius mandantem, in iis, quae mandata sunt. Cavendum igitur, ne qua mora, neve aliud impedimentum objiciatur legato, quominus mandata, in rem Principis sui, commodum exsequi possit, sed cum non

con-

contineatur mandatis, ut ipse in rem suam contrahat, multo minus ut delinquat, an sine offensa Principis non subjiciemus legatum jurisdictioni ejus, apud quem vel contraxit, vel deliquit? an patiemur legatum, qui delicto Jus Gentium violavit prius, eodem Jure Gentium uti frui ad eludendam poenam, quam meruit, vel sane ad eludendum judicium ejus, apud quem, & in quem, vel in cujus subditos ipse, rupto Jure Gentium, deliquit? an patiemur legatum alios obligare, cum ipse non obligetur, vel potius alios convenire, ob quamcunque causam, cum ipse ob nullam conveniri possit? an patiemur legatum contractibus privatis, qui nihil quicquam pertinent ad causam legationis, civibus nostris, more praedonis, imponere, eorumque res & pecunias domum auferre? idque nulla saepe spe repetitionis, ob difficultates & impensas itineris, ob periculum litigandi in alieno Imperio adversus duriores adversarium? Et color quaesitus ei rei erit, ne quicquam impediat legatio. Atque si scilicet legatis commodum esset contractus celebrare, & pecuniis cives emungere, sed non esset commodum, litem sequi. Abstineant contractibus, si lites metuant, aut litigent, si contrahant & meminerint in eo, quod

notissimos legationis terminos excedit, jure privatorum se, ac foro subditorum uti. Nec moremur judiciorum occupationes, quibus, spatii exclusi iniquis, a legatione avocarentur, cum perpetui legati, quales fere nunc sunt, vix habeant, quod agant, & tempus fere tranfigant epulis, spectaculis, aliisque rebus ludicris, satis contenti, Principem quandoque epistolio monere, se adhuc vivere illius memorem.

Sane Curia Hollandiae has rationes, quasi Juris Gentium essent, olim probavit, nam anno 1644. 19. Decembr. contra legatum Sueciae, apud Ordines Hollandiae quiritantem, iisdem Ordinibus respondit, sibi jurisdictionem esse in legatos, quod ad ea, quae ejus officium non concernunt (legationis enim nomine soli, qui eum misit, teneri) dummodo ne ipsa legati persona cogatur, affligatur, eique relinquatur, ne egeat, & ita se semper usam, idque convenire consuetudini ple-
rarumque Gentium, praesertim Europae-
arum, vid. Aitzema *L. XXIV. p. m. 790-799*. Ipsa querela legati, & ad eam Curiae responsio est apud Bort *de Arrestis C. IV. n. 14*. Et eadem Curia Lusitaniae Regis legatum, ob aes alienum, durante legatione contractum, non tantum in jus vocat.

vocavit, sed & arresto detinuit, ut memorat Wicquefort *en son Ambassadeur* L. I. Sect. 27. p. 838. & 839. tametsi vulgo, qui legatos etiam foro alieno subji-
ciunt, ab arresto tamen immunes pronunciant, quemadmodum uno ore pronunciant Auctores, quos laudat Bort d. C. IV. n. 15. 16. 17. & 18. Rursus eadem Curia, ex contractu locationis con-
ductionis legatum Hispanicum ad se in jus vocavit, ut est apud Aitzema L. XLVIII. p. 1059. Quin & haec ipsa Curia lega-
tum Regis Angliae, huc missum ad rationes quasdam cum Ordinibus componendas, arresto detinuit; sed rescissum est id arrestum Decreto Ordinum Hollandiae 14. Aug. 1681. quod exstat inter Ordinum Decreta adhuc inedita.

Habes rationes, & Curiae auctoritatem contra jus revocandi domum. Neque tamen desunt rationes, quibus pro jure revocandi domum, legatis per omnia & in omnibus competente, disputari, & aliis rationibus contradici possit. Quanti Gentium tranquillitas & amica quies, tanti legatorum necessitas & utilitas aestimanda est. Sine his quis pacem & foedera conciliaverit? quis Gentes inimicas, dum in mutuam perniciem ruunt, placide composuerit? & quis non his pacis

foederumque nunciis id dabit, ut, ubi sunt, tuto esse liceat? si quid ea res habeat ex iniquo, ut omne magnum exemplum, utilitate publica rependetur. Si in delicta inquiri, & ob ea puniri vis legatos, maxime si quid moliantur adversus Principem, ad quem missi sunt, nullus, nullus, inquam, legatus satis tutus erit. Execute officium legatorum, ut nunc est, & olim fuit, & absolvitur hoc uno, ut Principi suo quam maxime profint. Saepe autem nequeunt prodesse, nisi Mag-nates in Imperio, ubi sunt, dividant, & vel prece vel pretio in sententiam suam trahant; nisi arcana Imperii explorent & detegant, corruptis forte amanuensibus; nisi similtates & factiones serant ac alant; nisi denique vino & Venere, gratia & fordibus rerum suarum satagant. Mox igitur parata erit accusatio & poena? tolle omnem legationem, si haec sublata cupis. In crimine communi an non carcer, an non alia, quae incidunt, turbabunt literarum commercia, & impedient executionem mandatorum. In causis civilibus fere tantumdem dicimus, nam cui jurisdictionem damus, ea quoque damus, sine quibus jurisdictionis explicari non potest. l. 2. ff. de Jurisdic. frustra est omnis in jus vocatio, frustra & inanis iudicis sententia, cui parere

rere non est neceſſe. Niſi igitur pareat legatus, eum damnabimus ad malam manſionem, ut fiat carceris inquilinus, quod extremum eſt in iuriſdictione? ſi minus, quid proderit ſententia? ſi autem, an non legatio impediatur? Ait quidem Gentilis eo loco, quem initio *hujus Capituli* adferebam, ſi legatis tribuas jus revocandi domum, neminem fore, qui cum ipſo contracturus eſt, commercio quodammodo eis interdicto, & ſic ait, atque ſi Jcti Romani ita ſaperent; quam rationem etiam Curia expreſſit in Epiftula, quam 19. Dec. 1644. ad Ordines Hollandiae miſit in cauſa legati Suecici. Sed nulli veterum Jctorum hoc in mentem venit, de minoribus & foeminis alicubi id traditur, & quod ad legatos, abunde reſponſum eſt a Grotio *de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 16.* Sane ipſorum eſt cavere, ne, quod habent privilegium, ſibi noceat, & poſſunt cavere, ſi vel praefenti pecunia contrahant, vel, ut vulgo nunc fieri ſolet, dato fidejuffore vel pignore. Ipſorum quoque civium eſt cavere, ne cum legatis vel omnino non contrahant, vel diſcant caute mercari, ipſorum eſt ſcire, ſi qua lis oriatur, ſe conveniri poſſe, legatos non poſſe, niſi apud Judices fori ſui, *qui cum alio contrahit,*

vel est, vel debet esse non ignarus conditionis ejus, ex praecepto Ulpiani in l. 19. pr. ff. de R. J. sibi igitur imputent, qui cum legatis contrahunt, nec ante sibi prospexerunt; si prospexerint, non est metuendum ab his, quae supra dicebamus de opimis spoliis civium, a legato domum reportandis.

Atque has postremas rationes, quasi illae nunc Juris Gentium essent, probavit ipsa illa Curia Hollandiae; nam cum Anno 1651. contra alium Lusitaniae legatum, cui Ordines Foederati Belgii jam significarant, se eum deinceps pro legato non habituros, creditores a Curia postularunt Mandatum arresti, id ipsum impetrare non potuerunt, ut refert Aitzema *Annal. L. XXXI. p. m. 506.* & addit Wicquefort *en son Ambassadeur L. I. Sect. 27. p. 856. & 857.* Curiam ea de re consultasse Ordines Hollandiae, & hos respondisse, Decretum Ordinum Generalium, quo significaverant, se eum pro legato deinceps non habituros, non pertinere nisi ad causam legationis, nec impedire jus Gentium in persona legati. Huc etiam spectat, quod eodem anno 1651. Ordines Generales responderunt, cum Hispaniae legatus inquiri in legatum Franciae postularet, quod epistulam suam intercepisset;

pisset, aperuisset, publicasset (quam Franciscus fingebat sibi missam esse apertam a nesciebat quo) ejus rei cognitionem non pertinere, nisi ad utrumque utriusque legati Regem, *dat sy beide in dat cas niet responsabel waren, als aan hare Koningen*, vid. Aitzema L. XXXI. p. m. 493.

Sic habes rationes in utramque partem, habes auctoritatem Curiae, quae nunc his, nunc illis plus tribuendum censuit. Cur tam varie? responderet Wicquefortius, Curiam ab Ordinibus Hollandiae, quos consuluerat, forte edoctam, postremis rationibus in ea specie cessisse, at vero priores antea & saepe postea praetulisse ex mera ignorantia Juris publici, quam ipse totiens Curiae exprobat, & exprobraverat etiam Sueciae legatus in libello, quem Ordinibus Hollandiae porrexit 6. Sept. 1644. Wicquefortius, qui putabat a Curia Hollandiae se male esse habitum, de quo deinceps dicam, nihil praetermisit, quo Curiae auctoritatem in his, quae ad jus Gentium pertinent, minueret & rideret. Cum Anno 1676. suppresso nomine ederet *Memoires, touchant les Ambassadeurs & les Ministres publics* p. 57. de Curia Hollandiae id dixit, quod ego malim ipsius verbis Gallice, quam meis Latine efferre: *La Cour de Justice de Hollande est composée*

d'un grand nombre d'illustres personnages, mais je crois, que je ne leur fais point d'injure, quand je dis, qu'il n'y en a pas un, qui se puisse piquer d'une connoissance fort particulière du Droit Public, qui ne fait pas partie de L'UTROQUE. Sequenti anno prodiit altera ejus libelli editio, aucta non nihil & interpolata, addito etiam Auctoris nomine, ubi p. 58. praecedentia sic mitigantur: La Cour de Justice de Hollande est, sans doute, composée de plusieurs grands personnages, mais je m'assure, que les plus habiles ne feront point de difficulté d'avouer, que les regles du Droit Public ne se tirent point du Code n'y des Digestes, & encore moins des Decrets & des Decretales. De tous les Glosateurs du Droit Civil & Canon, il n'y en a pas un, qui s'estende sur le Droit Public, ou qui y applique les Loix ou les Canons, parce que ce sont deux professions, qui ont des objets differents, & qui agissent souvent sur des principes, & des maximes contraires. Quod ipsum, paucis mutatis, repetit en son Ambassadeur L. I. Sect. 27. p. 908. hoc de Curia superdicto: Elle faisoit voir, qu'elle n'avoit pas fort étudié un droit, qui ne fait pas partie de sa profession. Prima sententia effluxit ab aegritudine offensi animi, secunda oppido est verissima. Negari non potest, quin Curia, ubi de foro legatorum

gatorum disputatum est, alio saepe atque alio jure usa sit, ut plus semel audies etiam in sequentibus, sed si vel in causis privatis id accidat, mutatis Senatoribus, quid miremur, id accidere in causa Juris Publici, quae, ut ait Grotius *de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 4.* VARIE a claris hujus seculi ingenii est tractata, & ubi, si unquam, scinditur incertum studia in contraria vulgus. Jus Romanum & Pontificium vix suppetias ferunt, ratio & mores Gentium rem totam absolvunt. Rationes pro utraque sententia expedi, quae praevaleant, nunc quaestionis est, illae autem praevalent, quas usus probavit, nam inde Jus Gentium est. De causa civili primum dicamus, deinde de criminali, commodior enim de minori ad majus erit transitus, & complectamur Disputatione nostra, ut vulgo fit, legatorum personas, comites, bona, aedes, & quicquid ad eos pertinet.

C A P. V I I I.

Singularis ratio pro jure revocandi domum. Unde sciamus, an hanc, an alias Gentes probaverint. Testimonia & exempla pro eo jure in causa civili.

Si quis probe excutiat rationes generales, quas supra attuli, proclivior, opinor, erit in eas, quae legatum eximunt a jurisdictione ejus, apud quem degit. Sed est & alia ratio, quae in hanc rem plus valet, & tam in contractibus, quam delictis obtinet. Grotius de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 4. n. 5. eam expressit his verbis: Quare, inquit, omnino ita censeo, placuisse Gentibus, ut communis mos, qui quemvis in alio territorio existentem ejus loci territorio subjicit, exceptionem pateretur in legatis, ut, qui sicut fictione quadam habentur pro personis mittentium, ita etiam fictione simili constituerentur quasi extra territorium; unde & civili jure Populi, apud quem vivunt, non tenentur. Id ipsum agnoscit Voet ad Tit. ff. de LL. n. 12. qui tamen, quod mireris, ad Tit. ff. de in jus voc. n. 43. de foro competente legatorum ex Jure Gentium

tium non ausus est sententiam ipse suam dicere. Sed quid foro tuo subicies non subditum? nulla esse potest in non subditum jurisdictio, ut *C. II.* jam probavi. Legatus non est civis noster, non incola, non venit, ut ad nos domicilium, hoc est, rerum ac fortunarum suarum sedem transferat, peregrinus est, qui apud nos moratur, ut agat rem Principis sui. Peregrinos, qui forte apud nos sunt, non subicimus jurisdictioni nostrae, nisi interveniente arresto, a quo personas legatorum omnis Jurisprudencia exceptit, ut est apud Peckium *de Jure sistend. C. 5. n. 9.* Berlichium *Conclus. Praët. Part. I. Conclus. 75. n. 26. & 27.* Maevium *de Arrest. C. 8. n. 114. & seqq.* Bort *de Arrest. C. 4. n. 17. & 18.* & quos illi alios longo ordine laudant. Maevius quidem *n. 117.* arresto exponit legatos, qui in ipsa legatione contraxerunt, sed id ex eo, quod nesciverit distinguere Jus Romanum a Jure Gentium. Ex ratione igitur sic habeamus: legatum, in causa civili, ita conveniendum, atque si ibi, ubi legatus est, neque esset, neque contraxisset, neque bona, tanquam legatus, haberet. Ex ratione, inquam, qua legatus subditus esse non censetur, secus atque erat in Provincialibus illis & Municipalibus Romanorum

rum legatis, in quibus illa ratio non valebat, neque adeo illo legatorum jure uti poterant. Non aliam enim ob causam potestati ejus, ad quem missi sunt, legati obnoxii non sunt, quam ne, dum officio funguntur, conditionem mutant, & alteri, dum alterius, & fere adversarii, vicem repraesentant, subjiciantur. Fortissima est ea ratio, & facile alias omnes, quas supra occupavi, vincit, quamvis & hae, quae suum habent pondus, non videantur vinci ab illis, quae contra adferuntur.

Verum ut, salvo Jure Gentium, nec omnes legatos, nec quibuscumque conditionibus tenemur recipere, ita nihil vetat, hanc iis legem dicere, ne recipiantur, nisi prius sese subjecerint foro nostro. Si hac lege venerint, consensisse videntur in eum, cujus alioquin jurisdictioni subiecti non sunt *l. 2. pr. ff. de Judic.* Sed si nihil convenerit, nullaque in eam rem lex sit, quid tacite inter Gentes externas actum videatur, id est, de quo quaerimus. Et defendo, tacito consensu id actum videri, ne legati in causa civili apud nos litigare cogantur, & tandem Gentes hanc sententiam, & rationes, quibus illa nittitur, palam probasse. Ut hoc sciamus, recurrendum est ad testimonia & exempla, non unius Gentis, sed plerarumque;

nam

nam quamvis Lex Spartana furtum per-
miserit, Jure Gentium tamen prohibitum
dicemus, & quamvis sacra legationum hic
illic violata sint, Jure Gentium tamen ea
violare nefas esse ducimus. Si testimonia
audiamus, non fatis olim & nunc inter ea
convenit. Quid Gentilis, quid Paschalius
existimaverint, supra dixi, & exhibet Zou-
cheus *Jur. Fezial. Part. II. Sect. 4. n. 20.*
ubi & habes Grotii sententiam, Gentili
& Paschaliis oppositam. Quid ipse sentiat,
non addit. Sed malo Grotii sententiam
ipsius verbis referre. Is magni Operis *L.*
II. C. 18. §. 9. ita infit: *Bona quoque le-*
gati mobilia, & quae proinde habentur per-
sonae accessio, pignoris causa, aut ad solu-
tionem debiti, capi non posse, nec per Judi-
ciorum ordinem, nec, quod quidam volunt,
manu regia, verius est: nam omnis coactio
a legato abesse debet, tam quae res ei neces-
sarias, quam quae personam tangit, quo ple-
na ei sit securitas. Si quid ergo debiti con-
traxit, & ut sit, res soli eo loco nullas
possideat, ipse compellendus erit amice, &
si detrectet, is qui misit; ita ut ad postremum
usurpentur ea, qua adversus debitores, extra
territorium positos, usurpari solent. Prius
dixerat de criminibus, de quibus nos po-
stremum dicemus. De debitis nec perfe-
cta fatis est ejus sententia, nec etiam fa-
tis

tis clara, ut deinde per partes ostendam. Satis autem significat ex modo, quem praescribit, si legatus debitum solvere detrectet, se legatum in causa civili eximere foro ejus, apud quem degit. Non, opinor, refutabis testem legatum in causa legatorum, & si vel refutaveris, tantum valet Grotii auctoritas, ut hunc praeeuntem facile alii sequantur. *De legatis summarum Potestatum*, ait Huberus *Praelect. ad Tit. ff. de in jus voc. Sect. de Arresto person. n. 6. varie nostro tempore disceptatum & observatum; praevaluit tandem sententia Grotii &c.* Sed & ante apud alios praevaluit. Antonius Mornacius ad *l. 2. §. 3. ff. de Judic.* eandem sententiam ita expressit: *In legatis majoribus, cujusmodi sunt, qui a Regibus, Ducibus & Rebus publicis mittuntur, defendit eos usque adeo jus Gentium, ut seu in civilibus negotiis, seu in capitalibus, judicium inviti vel sibi vel suis non accipiant.* Idque ipsum exemplis Gentium illustrat, quae, si commodum est, ibi leges. Et Wicquefort in libello, quem inscripsit *Memoires des Ambassadeurs*, & in majori Opere de *l' Ambassadeur* singulis fere paginis inculcat, legatos non uti foro ejus, apud quem degunt, tam in civilibus, quam in criminalibus. Non aequae quidem mihi probantur omnes rationes

nes, quas in hanc rem adfert, nam, verbi gratia, nihil ea ratio valet, qua toties utitur, cum qui Ecclesiae, Militiae, Academiae nomen dedit, jurisdictione ordinaria eximi, & forum proprium sortiri, id enim ex privilegio est apud unum eundemque Principem, cui Ecclesiastici, milites, studiosi non minus sunt subditi, quam alii quicumque, sed vero hic agimus de eo, qui, cum subditus non sit, cuncta tribunalia rejicit ejus Principis, ad quem legatus est. Plus valet, quod ait majoris Operis *L. I. Sect. 27. p. m. 824.* pro exemptione legatorum omnes Principes censuisse, sapientes certe & prudentes, eamque sententiam rebus saepe judicatis probasse.

Sed non dicere contentus, ut dixerunt plurimi, innumera, fere dixerim, exempla adfert *d. Sect. 27. quin & Sect. 28. & 29.* quibus illam Gentium consensionem probet, maxime quidem in delictis, ubi major potest esse dubitatio, sed & in contractibus. Cum autem usus sit optimus, si non unicus earum rerum interpret, nescio, cur Huberus *de Jure Civit. L. III. Sect. 4. C. 2.* perpetuam illam exemplorum texturem in Wicquefortio non concoxerit. Ego in primis ejus diligentiam in recensendis non tam veteris, quam novi aevi

mo-

monumentis laudo proboque, nec tamen a me exigere velim, ut quae ipse recensuit, ego describam, non hic meus est mos. Ad id potius, ubi res usu venerit, quaedam ex recentioribus Annalibus, & ex ipsis legibus, postea latis. Sane ipse Huberus, quamvis & d. C. 2. in utramque partem disputet, sed iis rationibus, quas scire vel nescire non multum interest, in eo tamen convenit, legatos Jure Gentium privilegio fori tutos esse. Et sane, quod ad causam civilem, ubi de aere alieno, de testimonio dicendo, aliisve id genus litigatur, aurius dicere, inter Europaeas Gentes nullam esse, utique nullam me scire, quae legatos ordinariae jurisdictioni subicit. Idque ipsum fori privilegium est, cui palam testimonium dederunt Ordines Generales Foederati Belgii eo Edicto, quod *Cap. sequenti* exponam.

C A P. IX.

Annotatio ad Edictum Ordinum Generalium, quo in causa civili legatis permittitur domum revocare, & ad sententiam Grotii de eodem jure.

Illustre in primis est Edictum, quod Ordines Foederati Belgii proposuerunt 9. Sept. 1679. non ex occasione pacis Neomagensis, ut quidam fabulatur, sed ex facto, quod tunc inciderat, ut mox audies. Edixerunt autem, externorum Principum legatos, veniunt, morantes, vel transeunt, eorumve comites vel bona pro debito hic contracto arresto detineri non posse, idque, dum cum his contractum, scire & animadvertere oportere subditos suos. Verba ipsa, lingua Belgarum vernacula, exhibebo, quia hic illic interpretatione egent: *Dat de Personen, Domestiquen of goederen van uytheemsche Ambassadeurs of Ministers, hier te lande komende, residerende of passerende, ende eenige schulden contracterende, nog op hare aankomste, nog gedurende haar verblyf, nog op haar vertrek van hier, sullen mogen werden*

E

den

den gearresteert, gedetineert of aangehouden voor eenige schulden, die sy alhier te lande souden mogen hebben gecontracteert, en dat de Ingesetenen hare onderhandeling met de voorsch. uyttheemsche Ambassadeurs en hare Domestiquen daar na kunnen reguleren. Nihil ait Edictum de in jus vocatione legatorum, sed cum non agat de arresto, quod ad exsequendam rem judicatam intervenire solet, sed de eo, quo lites solemus ordiri, satis intelligimus, in jus vocatione subditis interdici, quae fit interveniente arresto, quod ad eos, qui subditi non sunt. Si legati, qui apud nos legatione funguntur, ipso jure in jus vocari poterant, ne quidem arresti mentio fuisset necessaria. Agit autem de legatis externarum Gentium, eosque vocat *Ambassadeurs* of *Ministers*; an de omnibus indistincte id verum sit, quocumque titulo hic morentur, postmodum videbimus. De comitibus, reliquisque legatorum hominibus, qui hic *Domestiquen* audiunt, etiam alias dicendi locus erit, in primis vero de *bonis*, quae elocutio, ut ut generalis sit, generaliter tamen, ex mente Ordinum, accipienda non est, nisi ego prolixè fallar. Deinde id privilegium tribuit Edictum legatis *veniuntibus*, *morantibus*, & *transseuntibus*. De *morantibus* non est, ut quac-

quaeratur. De *veniuntibus* quaeri posset, an nempe, si apud eum, ad quem legantur, recepti nondum sint pro legatis, jure legatorum uti possint? ex facto pendet haec quaestio, multumque in ea valet arbitrium: nam si vix advenit legatus, palam est, & antequam recipiatur, agnoscat, pro legato esse habendum. Contra, si diutius egerit, neque etiam ut legatus, etsi legatio ei mandata sit, difficilius erit id dicere, nam possunt & privati esse externorum Principum procuratores. Ait *transeuntibus*. Benigna Ordinum erga legatos voluntas; vulgo alioquin dici solet, jus legationis non valere nisi inter utrumque Principem, qui mittit legatos, & ad quem missi sunt, caetera privatos esse. Atque ea ratione sunt, qui defendunt, Carolum V. utique jus legationis non violasse, cum duos Francisci I. Franciae Regis, legatos, per Ducatum Mediolanensem transeuntes, occidi jusserit. Probrosus id Carolo fuisse scribit Gentilis *de Legation. L. II. C. 3.* sed alia quaestio est de jure legationis, alia de jure honestatis, quamquam non etiam desint, qui negant id sciente & annuente Carolo factum. Quinimo ipsi illi Ordines Foederati Belgii, qui hic in causa civili legatos transeuntes ab arresto immunes videntur

pronunciare, Sueciae legatum in causa criminali, in gratiam Principis Foederati, in Geldria, haud ita pridem detinuerunt, non alia ratione, quam quod codicillos suos sibi non exhibuerat. Et sane privilegia legatorum non valere, nisi apud eum, ad quem missi sunt, recte defendit Gentilis de *Legation. L. II. C. 3.* & ex eo, iisdem exemplis allatis, Grotius de *Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 5.* & ita Recentiores plerique, vid. Zoucheum *Part. II. Sect. 4. n. 18.* Huberum de *J. C. L. III. Sect. IV. C. 9. n. 20.* & Wicquefortium variis locis; Antiquiores enim magis contra sentire videntur apud Bertachinum in *Repertor. V. Ambasiator.* & Antiquiores secutus videtur Kirchnerus in *Legato L. II. C. 1. n. 1--28.* Sed quia illa privilegia voluntatis tacitae sunt post admissum legatum, & legatum etiam repellere licet, neque legatio inter alios, quam qui misit, & ad quem mittitur, versatur, haud dubie Recentiorum sententia vera est. Et secundam hanc, quod Edictum ait de legatis *passerende*, non interpretor de legatis *transeuntibus*, sed *ab-entibus*, idque indicat ordo verborum, *komende, residerende, passerende*, ut & qui mox sequitur, in eandem sententiam, *nog op haer aankomste, nog gedurende haer verblyf,*

blyf, nog op haar vertrek van hier. Atque ita Edictum duntaxat erit de legatis, qui hic legationem acturi sunt, re ipsa agunt, aut egerunt, nec quicquam pugnabit cum veriori sententia, quam usus Populorum recepit.

Ait praeterea id Edictum, *pro debito, HIC contracto, hier te lande*, an ergo pro eo, quod alibi legatus contraxit, detineri poterit? sic verba ea videntur velle, sed dicendum, propositum esse id Edictum ex facto, cum Curia Holl. secundum eam Jurisprudentiam, quam supra narraui, & saepe est tuita, supellectilem & sarcinas legati Regis Daniae arresto hic inclusisset. Quod causam dedisse Edicto memoratur *in de Hollandsche Mercur.* ad Annum 1679. p. 278. Ad haec dici posset, esse id Edictum conceptum de casu magis dubio, ac si certum satis esset, pro debito, quod legatus ante legationem contraxit, hic conveniri vel detineri non posse. Exstat etiam epistula Hollandiae Ordinum Anno 1642. 18. Jan. ad Curiam Hollandiae scripta, ne ea vellet *Provisie van Justitie verleenen jegens Ministers van Princen, hier te lande residerende, ten aanzien van schulden, buyten dese Provincie met vrienden gemaakt.* Argumentum ejus epistulae exhibet *Repertorium Curiae Holl.* p.

192. B. Ordines Hollandiae tunc videbantur adhuc uti distinctione Juris Romani, sed nunc utuntur Jure Gentium, postquam ita edixerunt Ordines Generales d. Anno 1679. & postquam iidem Ordines 19. Jun. 1681. satis significarunt, externos legatos, ratione fori, subditos non esse, ut est in ejus diei Decreto, quod interpretor C. XI.

Quia vero id Edictum 9. Sept. 1679. haud multum recedit a sententia Grotii, quam *Capite proximo* repraesentavi, de ea etiam nonnihil addamus. Ait ille, legati *bona mobilia* pignoris causa, aut ad solutionem debiti capi non posse, quia haec considerantur, ut personae accessiones. Et secundum haec Mornacius refert ad l. 2. §. 3. ff. de Judic. Regi Galliarum placuisse, Anno 1608. male pro locario Parisiis Venetae Reipublicae legati mobilia fuisse retenta; & constanter ita usu est servatum deinceps ubique Gentium. Sed forte dices, id nimium esse, quia ea mobiliu[m] detentio non tam fit ex causa personae, quam jure in re, quod locatori competit in investis & illatis, quodque jus, lege quaesitum, legatus auferre non possit. Sed tantum abest, ut nimium dicamus, ut vel *bona*, quorum meminit d. Edictum anni 1679. non aliter interpretemur,

mur, quam *bona mobilia*, id est, *utensilia*, quemadmodum plenius dicam, ubi de bonis legatorum disputandum erit. Haec utensilia nego, ex Jure Gentium, pignori esse, vel unquam fuisse, quin nec capi posse, vel ad ordiendum judicium, vel ad servandum, quod nobis debetur, vel ad exsequendam rem judicatam. Et facile adsentior Grotio, si de *utensilibus* accipias, quae ipse dixit, ea nempe pignoris causa capi non posse, *nec per judiciorum ordinem, nec manu Regia*, explosa sic distinctione, quae aliis olim, sed sine ratione, placuerat. De immobilibus legati minus perfecta est Grotii sententia, sed & hanc reservabimus suo loco.

Post ait, omnem coactionem a legato abesse oportere, tam quod ad personam, quam quod ad res ei necessarias. Quod ut generaliter dictum, ita generaliter multoties est descriptum, nec tamen satis explicatum, quid, vetita coactione, veteretur. An & in jus vocatio? nam & haec fit sine coactione & laesione personae, nec amplius, ut olim, obtorto collo: ita tamen, ne post sententiam persona legati affligatur, carceri mancipetur, eique relinquatur, ne egeat? sic Curiae Hollandiae visum est Anno 1644. ut dixi *Cap. VI.* sed ita non sedet Grotio, neque enim in

jus vocatio inter modos est, quos mox
 creditori praescribit, si quid debiti con-
 traxerit legatus. Primus est, ut, si res
 soli eo loco non habeat (quod nunc trans-
 eo) ipse compelletur amice, quod & in
 aliis aliorum debitis exigendis servari ad-
 solet. Secundus est, ut, si detrectet,
 compelletur, qui misit, quod etiam quan-
 doque servatur, & hic Anno 1721. Or-
 dines Foederati Belgii servarunt in com-
 pellendo Duce Holsatiae, quod ad aes alie-
 num, quod ejus legatus in Hollandia con-
 traxisse dicebatur. Sed quid debita le-
 gati ad Principem, qui misit? nihil pla-
 ne. Potest ea res habere utilitatem, si
 forte Princeps legatum moneat officii sui
 in expungendo aere alieno, sed ut ipse ju-
 dex sedeat in causis controversis, nemo
 jure postulaverit. Extremum remedium,
 quod Grotius proponit, non satis intelli-
 go, quale sit. *Ita ut, inquit, ad postre-
 mum usurpentur ea, quae adversus debito-
 res, extra territorium positos, usurpari so-
 lent.* Quae haec sint, non exponit, nam
 cum nec in jus vocationem, nec detentio-
 nem, ex causa arresti, intelligat, ipse vix
 adsequor, quid sibi velit, nisi id velit,
 quod ipse verum puto, & *Cap. seq.* latius
 interpretor.

C A P. X.

*Ubi & quemadmodum legatus, in
causa civili, sit conveniendus?
& ubi Consules, qui dicuntur?*

Si conveniri nequeat legatus apud judicem, ubi degit, interest scire, ubi conveniendus sit. Ipsum autem Principem, qui misit, ab hac inspectione arce, nisi, si missus non esset legatus, ipse Princeps de ejus causa fuisset judicaturus; quae judicia raro ipsi Principes exercent. Caeteroquin generaliter existimo, legatum conveniendum, atque si ibi, ubi legatus est, neque esset, neque contraxisset, neque bona, tanquam legatus, haberet. Quia legatione domicilium non mutavit, nec forum mutasse intelligendus est, atque adeo convenietur in loco, unde in legationem profectus est, si judex ejus loci, ante profectionem, legati fuerit judex competens, vel quicumque alius ejus fuerit judex in Imperio Principis, qui legatum misit. Quod si nullibi ante profectionem habuerit vel domicilium, vel judicem, non est nisi ad supremum judicem Principis, a quo missus est, recursus. Neque legatus, ibi conventus,

tus, excipiet, se Reipublicae causa abesse, atque adeo se invitum in jus vocari non posse, cum, fictione juris, habeatur pro praesente, nec ulli caeteroquin ullius judicis foro subjici possit. Quod quam inutile esset, maxime in iis, qui perpetua legatione funguntur, res ipsa loquitur. Non, inquam, excipiet legatus, nisi speciale privilegium habeat; quale Anno 1643. Ordines Generales uni legatorum suorum, quos tunc mittebant in Angliam, dederunt, ne scilicet lites inchoatas contra eum persequi liceret, sed manerent in statu, in quo erant, neve etiam novae instituerentur, quamdiu ipse abesset, & sex post reditum ejus septimanas; vid. Aitzema *L. XXIII. p. m. 614.*

Quod sic dico, legatos, dum legati sunt, forum novum non sortiri, sed servare vetus, quod ante legationem habuerunt in Imperio Principis sui, & legatorum conditio, quam supra exposui, demonstrat, & palam significarunt Ordines Generales *Decreto 13. Octob. 1679.* quod est in *Formulario Tom. II. C. I. p. 19.* Quaesiverat apud Ordines Generales creditrix quaedam vidua, *Consulem*, ut vocant, *Ordinum Generalium*, qui tunc Ulyssipone degebat, & antea Rotterdami habitabat, ubi conveniret, aut apud Curiam Hol-

landiae, aut apud Scabinos Rotterdamenses? Ordines vero Anno 1679. 13. Oct. decreverunt, ibi convenerit, ubi conveniri posset, si adhuc Rotterdami habitaret, *dat se hem soude convenieren voor sodanigen Regter HIER TE LANDE, voor den welken hy soude hebben kunnen werden geconvenieert, indien hy nog tot Rotterdam wonagtig was.* Creditrix, viduarum privilegio usa ex §. 8. *Formae Curiae Holl.* Consulem ad Curiam vocavit *d. Formul. Tom. I. C. I. n. II.* Adjicitur autem in eo decreto, *hic, hier te Lande, cujus, si qua sit, haec sententia est, extra has Regiones quoque conveniri posse, ubi, cum Rotterdami habitaret, non poterat, id est, in loco Consulatus Consulem posse conveniri, & in loco domicilii, ut de Senatore in l. II. ff. de Senator. scriptum est. Nisi malimus illa, hier te Lande, ut supervacanea accipere, ut multa supervacanea Edictis & Decretis Ordinum solent inferri, non, ut ille dicebat, dubitationis tollendae gratia, sed augendae potius, & turbandae magis sententiae.*

Si, ut supervacanea accipimus, sensus erit, Consules jure legatorum uti, & vetus forum servare, non constituto novo. Si, ut quid significant, sensus erit, Consules, ut ut in loco Consulatus conveniri

ri possint, tamen & hic posse, quia non intelliguntur mutasse vetus forum, sed potius novum ei adjecisse. Et, si verum amamus, Consules illi non sunt nisi Mercatorum Nationis suae defensores & quandoque etiam iudices, quin fere ipsi Mercatores, non missi, ut Principem suum repraesentent apud alium Principem, sed ut Principis sui subditos tueantur in iis, quae ad mercaturam pertinent, saepe & ut de iis inter eos jus dicant. Scio, Ordines Foederati Belgii quandoque Jus Gentium iis tribuisse, sed etiam Wicquefortius, acerrimus alioquin legatorum patronus, *dans ses Memoires des Ambassadeurs* p. 60. 61. & 62 & *en son Ambassadeur* L. I. Sect. V. p. 132. 133. & 134. eam Ordinum sententiam damnat, & ut aliquem his honorem haberi vult, sic negat, vel Juris Gentium esse participes, vel, quo de nunc agimus, esse exemptos jurisdictione ejus, apud quem degunt, tam in causa civili, quam criminali. Secundum haec etiam in §. II. *Pañorum*, quae in eunte Julio Anni 1612. inter Imperatorem Turcicum & Ordines Foederati Belgii facta sunt, convenit, ne quidem Consules, eorumve bona detinerentur, sed tamen in jus vocarentur ad tribunal Imperatoris Turcici. Idemque in §. 32. *Pañorum*

DE FORO LEGATORUM CAP. X. 77.

etorum inter Ordines Generales & Algerienses convenit de Consule, qui Algerii esset. Priora pacta habes *Placat. Tom. III. L. I. Tit. 13. n. 36.* posteriora apud Aitzema *L. I. p. m. 353.* Vides honorem, qui Consulibus habetur, at non utque eo, ut plane immunes sint ab omni jurisdictione ejus, ubi commercii promovendi causa haerent.

Supereft, ut quaeramus, quomodo legatus absens in foro, quod servavit, conveniendus fit, hoc est, quemadmodum faciendae sint judicii denunciations. Et quidem si legatus etiam domicilium retinuerit apud Principem suum, quin iudicium ad aedes denunciari, & dies dici possit, non est ambigendum. Si non retinuerit, in jus vocabitur, ut solent absentes, per Edictum, & missa, quae diem dicit, epistula. Major difficultas est, quemadmodum apud nos legatus conveniri debeat, quae forma denunciationis servanda sit, in his nempe, in quibus jurisdictioni nostrae subest, sed de eo commodius dicetur, ubi de bonis legatorum sermo erit.

C A P. XI.

*Ubi conveniri debeat legatus, qui
in loco, ubi legationem obit, ha-
bitabat, antequam legatus esset?*

Magnis animis haec quaestio tractata est, praesertim a Wicquefortio, qui, ut Poëta ait, *καὴν μὲνήμεν* ἀρῆς, omni studio contendit, subditum nostrum, dum apud nos legatione fungitur, nostra jurisdictione eximi, & concedere in jurisdictionem Principis legatis. Saepe utuntur Principes legatis exteris, quin & civibus & subditis nostris apud nosmet ipsos, nisi quod hodie Franciae Reges subditos suos, qua legatos, non amplius admittant, ut auctor est M. de Callieres *en sa Maniere de negocier avec les Souverains* Chap. 6. p. 72. Olim admiserunt, & etiamnum admittunt reliquae Gentes; in Hollandia quoque ea de re deliberaretur decretum est 3. Dec. 1638. sed nihil definitum. Nec ratio ulla est, cur subditi arceantur, nisi forte quod ad Gentes, quae prohibent subditum subditi conditionem mutare posse, si nempe largiamur, quod nos non largimur, ea conditione exui, qui, apud nos habitantes, ex-
teri

teri Principis legationem obeunt. Satis autem apparet, de aliis legatis hanc quaestionem intelligendam non esse, quam de his, qui, si subditi nostri antea non fuissent, omnino haberent jus revocandi domum, & apparet, si id jus in criminibus aequè probandum sit, quam in contractibus, quod hic de causa civili dico, de criminali deinde esse repetendum, ut in plurimis aliis haec pari passu ambulant.

Wicquefortius *en ses Memoires* variis locis, & *en son Ambassadeur L. I. Sect. II.* magis contendit, quam probat legatum, eo ipso quod legatus sit, fieri subditum ejus qui legavit, & Principis sui forum sequi in omnibus & per omnia, damnato Decreto Ordinum Hollandiae, sine die & Consule, quod in subditis suis contradicit, & quod ipse nescio, quale sit, nisi intelligat Decretum Ordinum Foederati Belgii, de quo dixi *Cap. praeced.* vel aliorum eorumdem, de quo mox dicam. Ipse non animadverto, quid ad rem, de qua agitur, pertineat apparatus ille exemplorum, quo *d. Sect. II.* iovit probatum, Principem etiam rectè mittere legatum peregrinum, vel eligere Civem nostrum, ut apud nos legatione fungatur, & minus ad rem pertinet, si, ut in plurimis exemplis est, civis noster antea civitatem & domi-

domicilium mutaverit, & , qua subditus, concesserit in Imperium ejus, qui legavit. Nos quaerimus de foro ejus, qui, cum ad nos legatur, subditus noster est, five civis, five incola, & an hic forum novum fortiatur, an vetus fervet? novum fortitur, inquit Wicquefortius, quia, ex formula jurisjurandi, novo Principi est obligatus, quia duorum Principum subditus esse nequit, quia inutilis esset Principi leganti, salvo priori foro, & quae aliae sunt ratiunculae, magis adhuc leves.

Certe apud me parum illae valent, nam quicquid Jacobus Gothofredus *de Salaris C. IV. n. 9.* quicquid alii contradicant, ego non video, cur quis pluribus Principibus non possit esse in sacramento & officio, dummodo eorum rationes non pugnent, vel si pugnent, in his operam suam non praestet. Neque etiam video, quicquid contradicat Zoucheus *Jur. Fec. Part. II. Sect. 2. n. 13.* cur quis plurium civitatum, quarum singulae sui juris sunt, civis esse non possit. Secus utique apud Graecos caeterosque se rem habuisse, Romanis solis exceptis, testatur Cicero *Orat. pro Balbo C. 28. 29. & 30.* Duorum Principum subditus singulis praestare potest obsequium, singulis tributum, & bonam fidem, & quid

quid ultra desideramus? quin, etiam si quis subditus noster sit, non mox est in officio & sacramento nostro, nec etiam, dum legatur, mox ejus Principis civitatem acquirit, hoc enim est, de quo quaeritur, & quod Wicquefortius proponit, atque si controversum non esset. Principi autem potest esse utilis in mandato exequendo, quamvis foro nostro maneat subditus, modo non delinquat, nec fidem datam violet. Quotuscunque legatus apud nos agit, sine ulla ullius querimonia, non tantum sine crimine, sed & sine suspitione criminis; quotuscunque legatus est, qui fidem, pacto datam, religiosissime servat, nec, si vel subditus sit, a carcere vel iudiciis sibi quicquam metuit. Ne igitur dixeris, legationem impediri, vel plane inutilem esse, ex sola subjectione; ad summum dicendum est, posse quandoque impediri, si casus incidat. Quod si metuat legatus, fragilitatis suae sibi conscius, antea civitatem mutet, vel Princeps, qui ejus opera utitur, mutare jubeat. Alioquin qui subditum nostrum eligit legatum, non videtur hoc agere, ut hominem, sed ut officium ejus eximat, ut recte Huberus de Jure Civit. L. IV. Sect. 4. C. 2. n. 28. Quod autem ille distinguat, & ajat, legatum, si in officio consideretur, non esse sub-

ditum, alias esse, verissimum quidem est, sed vix illa distinctio ullum habet pondus, cum nemo negaverit, legatum Principi leganti oportere reddere rationem legationis, bene vel male gestae, quemadmodum omnis mandatarius tenetur mandanti reddere rationem mandati, quod suscepit. Agimus de eo legato, qui subditus noster est, & extra causam legationis contraxit vel deliquit, & contra Wicquefortium defendimus, hunc, nisi palam civitatem vel domicilium mutaverit, subesse Imperio ejus, cujus antea fuit.

Wicquefortio nempe sedebat alta mente repositum, quod ipse, qui Amsterdami natus erat, Hagae habitaverat, & in fide & stipendio fuerat Ordinum Generalium, etiam postquam Ducis Luneburgensis auctor esse coeperat, titulo *Residentis*, a Curia Hollandiae apprehensus, & 20. Dec. 1675. damnatus erat ad perpetuos carceres, publicatis bonis. De ipsa sententia nihil dicam, quam Curiam eum, quamvis legatum, damnasse, quod secreta Reipublicae, quae celare oportuerat, illicitis literarum commerciis revelasset. Hinc illae lachrymae, hinc jus Gentium violari acerbe questus, primum suppresso, deinde aperto nomine jura legatorum vindicavit, & post, quicquid est ejus argu-

menti,

menti, exposuit justo opere, cui non est aliud, quod praeferamus. Caeterum ut in sua causa iudex est incompetens, sic nec rationes ejus me moverint in aliam, quam supra defendi, sententiam, legatum scilicet manere subditum, ubi ante legationem fuit, atque adeo, si contraxit aut deliquit, subesse Imperio, cujus antea suberat. His autem consequens est, nostros subditos, quamvis alterius Principis legationem accipiant, subditos nostros esse non desinere, neque forum, quo semper usi sunt, jure subterfugere. Et tantum abest, ut Wicquefortius vel ullum ullius Gentis exemplum in contrarium adferat *d. Sect. 11.* ut potius duo vel tria adduxerit, quae, quod dixi de subjectione subditi, apud nos legati, palam confirmant. Prodest quoque in hanc sententiam Decretum Ordinum Generalium 13. Oct. 1679. cujus memini *Cap. praeced.* nam si legatione domicilium non mutetur, quod etiam de Consulibus ait *d. Decretum*, & de aliis legatis adhuc magis verum est, apparet, legatum ibidem loci esse conveniendum, ubi, ante legationem, domicilium habebat, hoc est, civem nostrum apud iudices nostros.

Sed quid moror adferre Decretum Ordinum Generalium, factum 19. Jun. 1681.

quod rem totam absolvit quod ad legatos in Belgio Foederato, qui antea ibi la-
rem foverunt. Exhibet id Decretum *Formularius Tom. II. C. 25. p. m. 299. & 300.*
& dignum est, ut memoretur. Judaeus
quidam, qui Amsterdami multos annos
habitarat, ibique mercaturam exercuerat,
plurimum creditorum debitor factus, ad
Judices Amsterdammenses in jus vocatur,
damnatus executioni contradicit ex E-
dicto Ordinum Generalium 9. Sept. 1679.
ex eo enim neque se, neque bona sua ob
debitum, hic contractum, conveniri vel
detineri posse, esse se legatum (*Residen-*
tem vocant) Ducis Meklemburgensis, at-
que ita uti posse jure legatorum. Credi-
tores Ordines Generales adeunt, petunt-
que, Ordines declarare vellent, illud E-
dictum locum non habere, ubi debitum
ab incolis harum Regionum, tanquam
mercatoribus, aliisque privatis, non tan-
quam ab externorum Principum legatis,
contractum est; posse etiam, si quid i-
stiusmodi legatis debeatur, id compensa-
ri cum eo, quod ipsi ex alia causa debent
suis debitoribus (*creditoribus* dicere volue-
runt, certe debuerunt.) Ordines autem
Generales d. 19. Jun. 1681. decreverunt,
si creditores probare possent, Judaeum il-
lum, antequam ut legatus Ducis Mega-
lopoli-

opolitani ab Ordinibus Generalibus agnosceretur & acciperetur (*erkent en aangenomen is*) Amsterdami aliquot annos habitasse, ibique mercaturam exercuisse, eo casu illum eo Edicto 9. Sept. 1679. gaudere non posse, addita ratione generali: *dewyl haar Ho. Mog. geene Ingesetenen van den Staat in qualiteit van Ministers van eenige Coningen, Princen, of andere Potentaten erkennen en aannemen, als onder dese expresse conditie, dat de selve daar door niet werden geeximeert van de pligten van onderdanigheid respectivelyk, ook ten reguarde van de jurisdictie over hare personen en goederen, soo in het crimineel, als in het civil; en dat ook sodanige personen, die verswegen souden mogen hebben Ingesetenen van den Staat te syn, en by sub-en obreptie sonder eenige limitatie of conditie tot (debet esse, voor) Ministers souden mogen wesen erkent en geadmitteert, niet kunnen of vermogen te jouiffieren van het regt van de praerogativen, die (debet esse, dat) alleen aan sodanige uytheemsche Ministers, die geen ingesetenen van den Staat syn, wert geaccordeert en toegestaan. Quorum summa huc redit, neminem subditum, ut legatum alterius Principis admitti, nisi ea lege, ne subditi conditionem exuat, etiam quod ad forum, tam in causa civili, quam criminali, & si quis legatus, sup-*

pressa mentione subditi, fuerit admissus, hunc non usurum jure, quod externorum Principum legatis duntaxat competit. Nescio, id sit jus novum, an vetus: nam cum Anno 1658. Actor Episcopi Monasteriensis, qui & aliorum Principum actor fuerat, in carcerem conjectus, & ad Episcopi preces dimissus esset, de eo jure ne cogitatum quidem invenias, vid. Aitzema *L. XXXVIII. p. m. 137--139.* Sed non certo mihi constat, quod aliis videtur constare, hunc Actorem hic antea fuisse subditum, & si fuisset, non una illa species me dimoverit a sententia, quam, vel sine auctoritate legis, veriore & aequiorem esse puto.

C A P. XII.

Variae inspectiones de foro competentis pro varia conditione legatorum.

Si Princeps ex alieno Imperio, sed non nostro, legatum elegerit, & ad nos miserit, ecquod ille forum sortietur? ejus, opinor, Principis, cujus ante legationem fuit subditus. Externus ille quidem legatus est, quod ad nos, neque adeo nostro foro subjicitur, sed servabit forum
vetus,

vetus, non mutato domicilio. Qui legatum eligit peregrinum, eligit industriam hominis, & fidem bonam in obeunda legatione, caetera hominem relinquit Principi & foro suo, nisi constet, legatum pristinam subditi conditionem exuisse, & induisse novam Principis legantis.

Sed quid si legatus externi Principis, ratione officii, nobis sit subditus, ut Charnacé & Desfrades, ambo Regis Franciae ad Ordines Generales legati, & ambo sub iisdem militantes? defendit Wicquefort majoris Operis *L. I. Sect. II. p. 266.* ne quidem eos iudicio militari fuisse subiectos, in delictis pure militaribus. Sed ea sententia nos non utimur. Sacramento legibus militiae obligatus est, quicumque militat, nec ea religione, iisve legibus militem solvit suscepta legatio. Plus dico, si miles ante susceptam legationem nostri fori homo fuerit, manet, qui fuit, etiam post susceptam legationem, sed si, dum legatus est, militiae nostrae nomen dederit, foro militari erit subditus, in causa militari, in reliquis omnibus habebit jus revocandi domum. Sibi imputet Princeps, quod militem nostrum, atque ea ratione nobis subditum, legatum eligat, sin autem, patiaturs nobis subesse in his, quae ad rem militarem pertinent.

De Cardinalibus, qui legati mittuntur, dubitari posset, quia ex jure Pontificio constat, hos, utique in causa criminali, nulli Principi esse subditos, ne illi quidem, qui Cardinalem legatum misit. Expedita res est, si alibi, quam apud Papam, legatus degat, tunc enim revocabit ad forum Ecclesiasticum, cui subest, sed si ad Papam legatus delinquat, si cum ipso Papa audacius agat, ut in Cardinale Borgia, Hispaniarum Regis legato, & aliis, ejusmodi exempla circumferuntur, an Papa ei judices dabit? esset hoc exemplo perniciosum, &, ut puto, contra Jus Gentium, quod legatos defendit. Et cum res incidit, inciderunt autem saepe, Pontifices a judicio abstinuerunt, ne legati officium pereat, & Principi leganti omnino fiat inutile, nequit enim Cardinalis forum mutare, ut alius legatus potest, mutata prius Civitate. Post finitam vel renunciatam legationem nihil impedit, quominus Cardinalis accusari vel damnari possit a judicibus fori sui, si non in his, quae ad legationem & executionem mandati pertinent, in aliis certe, quae deliquit, etiam durante legatione.

Sed quid si dicamus, frustra de eo disputari, cum Cardinalis nunquam videatur damnari posse, utique si Jus Canonicum audiat.

audiamus in *C. 2. & 3. Caus. II. Quaest. 4.*
 Ait *C. 2. Praesulem*, id est, Cardinalem
 Episcopum, non damnari, nisi cum 72. te-
 stibus, Presbyterum Cardinalem, nisi cum
 44. testibus, Diaconum Cardinalem, nisi
 cum 27. testibus, atque ita porro. quod ipsum
 de 72. testibus repetitur in *C. 3.* Si enim
 illi nunquam damnentur, nisi tot testibus
 convicti, de stupro forte vel adulterio,
 vel alio etiam crimine, quod palam fit,
 nunquam damnabuntur ex praescripto Ca-
 nonum, nam nunquam ad delinquendum
 tantus populus congregari solet a delin-
 quente, & raro etiam, vel nunquam tantus
 populus fortuito solet adesse. Pessime se ex
 illis extricavit Glossa ad *d. C. 2. & 3.* & alii
 hanc Jurisprudentiam Ecclesiasticam ri-
 dent, etiam ideo, quod & alias Canones,
 praecunte Evangelio, duobus tribusve te-
 stibus sint contenti, ut est in eadem *Q.*
4. princ. & saepe alibi. Risit sane eam
 Jurisprudentiam Matthaeus de *Crimin. ad*
L. XLVIII. ff. Tit. 15. C. 3. n. 7. refuta-
 to omni ejus juris colore, ab aliis prae-
 texto, risit Willembachius *Contradiet. Ju-*
ris Canon. n. 55. & quidni & nos ridea-
 mus, si ea sit horum Capitulorum sententia,
 quam vulgo esse credunt. Sed, quantum
 in nobis est, Juris Pontificii auctoritatem
 & dignitatem absolvamus a deridiculo, &

per *testes* potius intelligamus ipsos *judices*, qui delictum esse videri, testantes condemnant, testantes, inquam, & sententiae subscribentes, ut vulgo fieri adsolet. Ita esse interpretandos *testes*, ipsa Capitulorum verba significant, nam postquam C. 2. dixerit, Praesulem non damnari nisi 72. testibus, mox addit, *nec Praesul summus a quoquam JUDICABITUR*, neque adeo vel a 72. iudicibus, & apertius C. 3. *probata sententia per 72. testes & de iisdem, si inter eos, quos damnandos esse dixerint homines, fuerit Episcopus --- nullus super illum definitivam praesumat dare sententiam* &c. Est hoc iudicium, qui sententiam, non eorum, qui testimonium dicunt. Capituli secundi sententia quoque expressa est *Capitul. Caroli M. L. I. C. 139.* nisi quod testium numerus variet in omnibus aliis, qui praeter Praesulem enumerantur, & Cujacius *L. XVII. Observ. 9.* quamquam nonnihil obscurus, quod in Capitulari Caroli Magni legitur, ad ipsos iudices videtur transferre, utique in exauguratione Episcopi 72. iudices desiderat, quod iudicium 70. Episcoporum appellatur numero rotundo, ut 70. Interpretes dicimus, & 70. Seniores Synedrii Judaici, ad cuius Synedrii exemplum forte hoc iudicium ex tot iudicibus compositum fuit. Chronopium

nopium quemdam 70. Episcoporum judicio damnatum refert l. 20. C. Theod. Quorum appell. non recip. & Jacobus Gothofredus ad d. l. 20. memorat, cautum fuisse Synodo Romana, & Epistola Nicolai, ne Episcopus nisi sub conspectu 72. testium damnaretur. Ad judices id pertinere ex actis Marcellini Papae constat, ut qui a libra occidua, id est, 72. Episcopis est damnatus. Ipsa acta, & alia, quae huc pertinent, habes apud Gothofredum & Cujacium d. locis. Si plura desideras de libra occidua, & 72. judicibus, & de ratione hujus appellationis, satisfacere poterunt Josephus Scaliger de Re nummaria p. 65. & Scaligerian. II. in V. Occidua, & ipse ille Jacobus Gothofredus de Mutat. & augm. monet. aur. p. 11. & 12. In antiquis etiam Hollandorum legibus judices vocantur *getuigen en tuigen*, & inde judicium septemvirale, *Seventuig*, quo de est Philippi Burgundi lex, Anno 1447. 9. Aug. Hollandis data, in de Handvesten van Monnikendam p. m. 28. & 29. Digressionis, opinor, veniam impetrabit occasio & dignitas argumenti.

C A P. XIII.

*An domum revocent omnes legati,
cujuscunque dignationis?*

EX folis legatorum titulis, quibus vulgo appellantur & distinguuntur, hanc quaestionem finiendam non putaverim. Legatos dicimus generali verbo, ut *Afgesanten* en *Ministers*, speciali vero *Ambassadeurs*, *Envoyés*, *Residenten*, *Nuncii* vel *Internuncii*, *Agenten*, *Gedeputeerde*, *Commissarissen*, atque illi omnes vel ordinarii vel extraordinarii. *Envoyés* olim minus frequentabantur, hodie magis; *Residenten* olim magis, hodie minus; *Agenten* aequae nunc; ac olim, sed olim dignius habiti, quam nunc. Fere ad solemnia legationum hae appellationes pertinent; unde, cum Belgae Foederati saepe usi sint *extraordinaris Gedeputeerde*, minus nota aliis Gentibus voce, saepe quaesitum est, quibus solemnibus salutandi essent ac recipiendi. Ut nominibus differant, rem ipsam non differunt, ut *Cap. I.* dicebam; quodcunque nomen Principi placuerit adscribere mandato, omnino perinde est quod ad jus legationis. Verissime dixit *Wicquefortius en son Ambassadeur L. I. Sect. 5.* ex mandato pendere omnem

omnem ejus rei inspectionem, & inde aestimandum, iis, de quibus agitur, privilegia legatorum competant, nec ne: nam quod Curia Hollandiae dicebat annis 1644. & 1659. solos legatos, qui *Ambassadeurs* vocantur, & majoris commatis sunt, uti privilegio juris Gentium, & legatorum habere praerogativas, nec rationem habet, nec auctoritatem ullam. Sed id jam occupavi d. C. I. Quin *Ambassadeurs*, *Envoyés* & *Residenten*, quod ad forum attinet, eodem jure habeantur, & semper fuerint habiti, praeter Curiam, nescio, an quisquam alius dubitaverit unquam. In Epistula Curiae, ad Ordines Hollandiae missa 1644. ait, se *tois Residenten* non largiri legatorum privilegia, & anno 1659. aperte negavit. Atque hinc, cum Lusitaniae Rex Alphonfus VI. Residenti suo apud Ordines Generales Didaco Lupo d'Ulloa nihil pecuniarum mitteret pro exsolvendo aere alieno, quod Hagae contraxerat, anno 1666. utensilia ejus, auctoritate judicis, pignori capta & distracta sunt, vid. Aitzema L. XLVI. p. m. 919. Idemque cum anno 1668. in Lusitaniam ire constitisset ad componenda ea, de quibus Lusitani & Ordines Generales inter se disputabant, a creditoribus auctoritate Curiae Hollandiae arresto detentus est, primum domi suae, dein-

deinde *in de Castelenye*, & 26. Apr. 1668. *op de Poort*, & quidem *op de gemeene Gysel-kamer*, postea tamen separatim, in eodem carcere. Lusitanus legatus apud Ordines Generales petiit, permetteretur Residenti iter suum perficere. Ordines Generales eam rem Ordinibus Hollandiae commiserunt, hi Curiae suae, ubi allegatum legatorum privilegium nihil profuit. Ulloae causam deteriore facere videbatur, quod argenteam suppellectilem, heri emptam, hodie pignori poneret, ut praesentem pecuniam haberet, Aitzema *L. XLVIII. p. m. 1042. 1043. § 1059.* quasi scilicet improbus est, qui mutuum sumit, mox expensurus, nec restitutus. Ex custodia autem dimissus non est, nisi 1. Jul. 1669. postquam cum creditoribus suis transegisset, ut lego *in de Hollandsche Mercur. anni 1669. p. 122.* Sed haec omnia nullo jure, & ut mihi videtur, contra Jus Gentium, etiamsi improbitas accesserit. Anno 1657. Residens Brandenburgicus in Anglia ob debitum arresto detentus, sed, ut vitio detentus, dimissus est, contra detentis, qui ipsum detinuerant, creditoribus & Officialibus, vid. Aitzema *L. XXXVII. p. m. 997. § L. XXXIX. p. m. 655.* & hoc justum est.

De Actoribus, qui *Agenten* vocantur,
plus

plus dubitatur, & hodie quidem magis, quam olim, quia, ut dixi, olim dignius habebantur. Legatis, quod ad tuitionem publicam, eos annumerat Edictum Ordinum Hollandiae 29. Mart. 1651. Actor Regis Marocani Anno 1633. ad Curiam Hollandiae in jus vocatus, praescriptione fori se defendit, Curia quidem praescriptionem rejecit, sed Senatus Supremus, cum appellatum est, admisit, rescissa Curiae sententia, 5. Jul. 1633. nec dubitandum, quin recte admisit, si, ut narrat Aitzema *L. XXIV. p. m. 800.* Ordines Foederati Belgii illi Actori concesserint jura legatorum, quod tamen ex Actis Supremi Senatus ipse non comperi, & si quid ejusmodi accidisset, non video, qua ratione quidam Senatores contra sententiam respondissent, & qua ratione alii Ordines Generales adeundos esse censuissent, quo illi sententiam suam de privilegiis hujus Actoris explicare vellent. quod utrumque mihi constitit ex Actis Senatus. Rursum, ut causae civili criminalem invitus quoque misceam, Actor Episcopi Monasteriensis, qui Ordinum Generalium juratum Amanuensem, ad secreta Ordinum eliminanda, corrupisse dicebatur, custodia quidem detentus, sed repetente Episcopo, suumque legatum esse asserente, dimissus est

est Anno 1658. ut ad finem *Cap. XI.* alia occasione monui. Ad privilegia legatorum unice provocabat Episcopus; & sane jura Actorum tunc erant prolixiora, & latior eorum potestas, sic ut etiam Principem repraesentarent, non minus atque alii legati. Deinde fere obtinuit, ut illi Actores non essent nisi privati Principum procuratores, cum mandato ad certas res, neque adeo haberentur jure legatorum, quemadmodum nec hodie habentur tot tantique fungi & stipites, qui emendicato hoc titulo superbiunt. Plerique etiam eorum sunt subditi ejus, apud quem res alterius Principis agunt, nec admittuntur, nisi ea lege, ut subditi conditionem non exuant. Si tamen Princeps hodie vel Actorem leget, sed addat codicillos adeo prolixos, ut cuicumque legato conveniant, minus augustum nomen, si me audias, Actorem a jure legatorum non excluderet.

Idem repetitum esto de his, qui *Commissarissen* audiunt. Imperator Germanorum, hoc titulo, saepe legatos mittit, plenissima potestate praeditos, de quibus nefas esset dubitare, an jure Gentium habendi essent. Alii, hoc titulo, mittuntur ad exsequendam rem singularem, sibi mandatam, neque hi utuntur jure legatorum.

forum. Ordines Generales Anno 1629. Rotterdami arresto detinuerunt ejusmodi *Commissaris* Regis Anglici, neque dimiserunt, nisi postquam satisfecisset debito. Rem narrat Aitzema *L. IX. p. 934. & 935.*

Inter Scribam legationis & Scribam legati scio distingui, sed an quod ad forum distinguendum sit, nondum potui animadvertere. Uterque domum revocat, ille forte jure suo, hic qua comes legati. Scriba legationis Venetae Amsterdami navim conduxerat, qua milites in Cretam, jam diu magnis viribus a Turcis oppugnatam, transveherentur. Deinde placuit, milites non mitti. Contractui nondum subscripserat Scriba, neque, ut convenisse ajebat, adhuc erat versus in linguam Italicam; negat igitur, se domino Navis teneri. Hic eum vocat ad Curiam Hollandiae, & arresto detinet *in de Castelenye*, unde, causa per aliquot dies cognita, Curia Hollandiae 9. Nov. 1668. eum non dimisit, nisi postquam cautionem praestitisset, ut habet Aitzema in Annalibus *L. XLVIII. p. m. 557.* sed nec in eo Curiam auctorem sequar.

Forum contractus & criminis adeo conjunctum est, ut, dum hic ago de minoribus legatis, promiscue notem, quae pro-

miscue occurrunt. Cromwellus, Angliae Protector, Advocatum quemdam Hagae Batavorum constituerat, ut Anglicae Nationis, hic mercaturam exercentis, Advocatus sive Consul esset. Hunc Ordines Generales admiserunt, sic tamen, ut, ubicunque ageret, ordini judiciorum pareret, neque ullam prae reliquis Advocatis praerogativam haberet, Aitzema *L. XXXVIII. p. m. 261.* Cum ille Advocatus noctu quemdam aggressus esset, & vulnerasset, a Curia Hollandiae in carcerem conjectus est; intercedit pro eo Angliae legatus, & defendit, etiam hunc Jure Gentium tutum esse oportere. Contradicit Curia, nam legatorum privilegium non tueri nisi *r̄s Ambassadeurs*, non reliquos minores legatos, quin hunc non esse admissum, quam ne praerogativam haberet prae aliis Advocatis, ut haec refert Aitzema *d. loc. & L. XXXIX. p. m. 679. & 680.* Ordines tamen Generales petierunt 23. Jun. 1659. Curia hominem dimittere vellet; at illa non paruit, quin imo 1. Jul. 1659. (*Hollandsche Mercur. Amni 1659. p. 74. & 75.*) damnavit in multam 1000. florenorum & sexennale exilium. Sed tandem Ordines Hollandiae sententiam exsequi vetuere, ad Ordinum Generalium & legati Anglici petitionem,

Decreto eam in rem facto 12. Jul. 1659. (*Hollandſche Mercur. p. 75.*) & ſic dimiſſus eſt, Aitzema *d. L. XXXIX. p. m. 682.* Jure, an injuria, quaeritur? jure, inquit Aitzema *d. p. 682.* quamvis nec rationes Imperii, diſtinctas a rationibus juris, hic ſubefſe negaverit; injuria, inquit Wicquefort *dans ſes Memoires p. 58. 59. & 60.* & ſane ejus rationes facile vincunt, quamquam non omnes, nam in facto hic illic erravit; & quod ille ait, Curiam exiſtiſſe, Jus Gentium ceſſare in legato delinquente, ſolis vulgi ſermonibus adſcribit Aitzema *d. p. 679.* Ipſe addo, Advocatum, qui hic ante habitaverat, forum mutafſe non cenſeri, quamvis id ſpecialiter cautum non eſſet, ut tamen hic erat; & quam conditionem nunquam revocant Ordines, etiam poſt exhibitum denuo titulum, & alteram admiſſionem, cujus meminit ipſe ille Aitzema *d. p. 682.*

CAP. XIV.

De Legato Mercatore.

Quamvis Paulus in *l. 8. §. ult. ff. de Legation. reſponderit, eum, qui legatione fungitur, neque alienis, neque propriis negotiis*

gotiis se interponere debere, & quamvis id rationem habeat summam, utrumque tamen non servatur. Bertachinus in *Repertor. V. Ambasiator n. 8.* jure quidem putat, legatum non posse alia curare, quam quae mandavit, qui eum misit, sed, inquit, *hodie non servatur*, nec adhuc aliter sapiunt legati, nec spes est resipiscendi, quamdiu amor sui plus valet, quam amor Principis. Vacant igitur Principi, vacant amicis, vacant sibi, & facile patior legatos etiam res suas agere, dummodo Principis sui agant primo loco. Legatum mercatorem praescripsimus *huic Capiti*, quia quaestus legatorum ex mercatura nunc multo est uberrimus ex non solum veltigalibus mercium, quas in usum suum sibi necessarias fingunt, at mox divendunt. Verum haec mittamus, & quaeramus potius, an legatus, qui mercaturam exercuit, & in eam rem contraxit cum subditis nostris, quod ad eos contractus, possit etiam domum revocare. Incidit ea res Anno 1720. & 1721. & mihi hujus libelli scribendi occasionem praebuit, nam vix ulli erant, qui non de hoc argumento sermones caedebant, & pro ingenio quique suo judicabant. Cum Anno 1720. immodice ferveret studium aliquod mercaturae, quod ne hic, vel alibi unquam

unquam ferbuisset, ipsius mercaturae intererat, legatus Ducis Holsatiae Hagam Amsterdamum se confert, & strenue mercatorem agit. Plurium debitor factus Hagam revertitur; sed & plures Curiam Hollandiae adeunt, & impetrant Mandatum arresti & in jus vocationis. Curia arrestum fuerat largita, quod ad omnia, quae legatus sub suo Imperio habebat, & creditores reperire poterant, exceptis tamen utensilibus, & reliquo legationis apparatu, & citaverat legatum, primum ad aedes, sed, cum iudicio non adesset, iterum, non ad aedes, at per Edictum, correcto sic, ut videbatur, errore primae denunciationis. Queritur ille 16. Dec. 1720. ad Ordines Generales de violato Jure Gentium. Cumque ea res pertineret ad Curiam Hollandiae, Hollandiae Ordines 9. Jan. 1721. ejus sententiam rogant, quam ipsa Ordinibus exponit 21. Jan. 1721. grandi Epistula, qua de foro legatorum ita disputat, ut non tantum Mandata sua, de quibus unice querebatur, defendat, sed & alia addat, de quibus meretur despici. Ipsi Ordines, cum Foederati Belgii, tum Hollandiae ea de re adhuc deliberant, incertum, quid decreturi sint.

Defungebatur, ut ego quidem arbitror, Curia, si probasset, bona legati, jurif-

dictioni suae subdita, quae ad exercen-
 dendam legationem non pertinent, a se
 arresto detineri, & per ea legatum in jus
 vocari posse, denunciationem quoque ju-
 dicii recte fieri ad aedes legati, ut prima
 denunciatio facta fuerat. Utroque pro-
 bato, nihil ultra probandum erat, & u-
 trumque ego facile largior, ut dicam, ubi
 de bonis legatorum dicetur. Neutrum ta-
 men probavit Curia, quin vel de eo ni-
 hil quicquam in illa Epistula, sed ulterius
 progressa de foro legatorum ita rescripsit,
 atque si in his solis, quae qua legati ege-
 runt & contraxerunt, jus revocandi do-
 mum haberent, atque si Edictum Ordi-
 num Foederati Belgii 9. Sept. 1679. dum
 taxat pertineret ad aes alienum, quod le-
 gatus confluxit ad exhibendam familiam,
 & tuendam dignitatem legationis suae,
 non vero ad id, quod, qua mercator, de-
 bet aliis mercatoribus, & addit, nisi id
 dicamus, legatum alios posse convenire,
 ab aliis conveniri non posse, quin ipsos
 Principes, dum contrahunt, haberi pri-
 vatorum loco. Existare etiam exempla,
 quae probant, legatos in causa civili, quae
 ad legationem non pertinebat, fuisse dam-
 natos, & se etiam 10. Nov. 1710. dam-
 nasse legatum quemdam, foro suo non con-
 tradicentem, ad extradendam cautionem
 con-

contra Ordines, quam ipse possidebat, & alius vindicabat. Addit Curia & alia ad defendendum forum suum, quae in illa specie militabant contra legatum, quod scilicet actione quadam, de qua litigandum erat, ei cesserant alii, cives & subditi nostri, & quod ipse privilegio fori renunciaverat.

De his, quae specialia erant in eo facto, nihil dicam, maxime cum ea quaestio, an legatus fori privilegio possit renunciare, alibi operam nostram occupabit. Ne quidem quaeram, an non ille legatus, qui & proxime ante legationem plurimos annos Hagae fuerat commoratus, ad Curiam vocari potuisset, etiam post legationem, ut ante legationem poterat, ex Edicto Ordinum Generalium 19. Jun. 1681. quod exhibui *Cap. XI.* & cujus Curia non meminit. Ostendam potius, in legato mercatore, quod ad forum, non aliud statuendum videri, quam in alio quovis, qui aes alienum, ex quacunque causa contractum, non exsolvit. Quod Curia ait, legatos foro nostro in his duntaxat non subesse, quae, ut legati egerunt & contraxerunt, desumptum est ex Disputatione quorundam apud Bort *de Arrestis C. IV. n. 13.* & ex epistula Curiae ad Ordines Hollandiae in causa legati Suecici

19. Dec. 1644. *ibidem* n. 14. Sed adeo id Juri Gentium adversatur, ut duo duntaxat exempla repererim, quibus vel in Imperio Turcico, extra causam legationis, legati in causa civili & pecuniaria respondere apud Judices coacti sint, non sine indignatione ipsius Praefecti Praetorio, qui ibi erat, & haec detestabatur. Ipsos Principes contrahentes obligari, quod est ex eadem Disputatione apud Bort *d. n.* 13. & ex eadem Epistula *d. n.* 14. verissimum quidem est, sed alienissimum ab hoc argumento, nam & legati contrahentes obligantur, nec de eo quaerimus, at ubi ex contractu conveniri debeant. Quod autem Curia d. Edictum 9. Sept. 1679. restringat ad aes alienum, quo se suosque exhibeat legatus, contractum, non animadverto, quemadmodum Edicto, generaliter concepto, convenire possit, & quemadmodum ei, quod ibi dicitur *de legatis transeuntibus*, in quibus id vix obtinet. Denique ratio, quae Ordinibus hanc legem persuasit, eadem est in quocunque legati debito, cum non tam legati, quam ipsius Principis causa agatur. Rationes & consensum Gentium supra expedi vi C. VII. & VIII. & simul refutavi rationem plebejam de sublato usu fori mutui ex causa unius ejusdemque negotii. Nec mor-

veret, etiamsi Curia aliter judicasset d. 10. Nov. 1710. quamquam, ut ipsa explicat, sic judicaverit in actione in rem, quam legatum pati oportere extra omnem controversiam esse Curia ad Ordines rescripsit d. 19. Dec. 1644. & ipse postea observabo.

Nisi igitur arrestum rei alicujus interveniat, quo jurisdictione nitatur, ut intervenire posse deinde dicam, nihil proderunt illae rationes. Ex Jure Romano velim in hanc rem observari *l. 4. C. de Commerc. & mercator.* negat illa, Romanis Persive ultra quaedam loca, ibidem expressa, mercaturam facere licere, *exceptis videlicet his, qui legatorum Persarum quolibet tempore ad nostram Clementiam mittendorum iter comitati, merces duxerint commutandas: quibus humanitatis & legationis intuitu extra praefinita etiam loca mercandi copiam non negamus.* Agit de comitibus legatorum, qui eodem jure censentur, quo ipsi legati, his legationis intuitu permittit etiam ultra ea loca commercia sua promovere, sed audi, quid addat: *nisi sub specie legationis diutius in qualibet Provincia residentes, nec legati reditum ad propria comitentur.* Hos enim mercaturae insistentes non immerito una cum his, cum quibus contraxerint seu resederint, poena hujus sanctionis persequetur.

Postremus Versiculus videbatur indicare, comites mercatores non distingui a reliquis mercatoribus, sed eandem utrosque ejus legis poenam manere. Et quidni idem dicemus in causa fori? Idem dicerem, si ageretur de comitibus, de quibus ibi sermo est, de his nempe, qui sub specie legationis apud nos haerent, *nec legati reditum ad propria comitantur*, hoc est, qui abeuntem legatum sequuti non sunt. Omnis legatio olim extra ordinem decreta & peracto negotio extincta fuit. Persae legati redeunt ad suos, comites, ut rem faciant, in Provinciis haerent, mercaturae studentes, quaesitum est, an & illi uterentur privilegio illius Constitutionis? negant Imperatores, & recte negant, quia extincta legatione etiam privilegia legatorum & comitum extinguuntur. Videri tamen posset ἐν πλάτει id esse accipiendum, neque ita, ut, si hodie legatus proficiscatur, postridie comites privilegiis cadant, sed, ut ait Lex, *diutius residentes & mercaturae insistentes*. Anno 1689. legati Anglici uxoris, quae maritum sequutura nondum abierat, bona hic arresto detenta sunt, idque, illa nequicquam reluctante, probatum, vid. *Hollandsche Mercur. anni 1689. p. 272.* quia, ut ibi additur, Ordines jam ante ei legationi

tioni obnunciaverant. Sed nihilominus displiceret ea festinatio in uxore, quae remanserat ad exsolvendum mariti sui aes alienum & confestim erat discessura. Utile est in hanc rem expendisse l. 19. §. 2. ff. de Judic.

In Foederato Belgio etiam si legatus mercaturam in loco legationis exercent, non tamen ideo & ibi conveniri posse, persuasissimum habeo ex eo ejus Ordinum Decreto, quod recitavi *Cap. XI.* Petierant scilicet Amsterdammenses creditores, ne legatorum privilegio uterentur, qui subditi & incolae essent, & tanquam Mercatores contraxissent. Ordines respondent, subditos & incolas, ut ut legationem susceperint, jure legatorum non uturos, de mercatura parum solliciti. Non ajunt, si quis hanc exercent, privilegium fori non habiturum, qua de re etiam aditi erant, sed si quis subditus & incola fuerit, non gavisurum eo privilegio. Id Decretum etiam silentio praetermisit Curia in sua Epistula, & tamen id liquido probat, quamvis mercatura ad legationem non faciat, ut nec faciunt mille causarum figurae, ex quibus obligationes & actiones nascuntur, in omnibus illis, id est, in quacunque causa civili, legatum externi Principis recte domum revocare.

C A P. XV.

De Comitibus Legatorum.

Qui legatos comitantur, iisque ab officio sunt, vocantur *comites*, ut scribae, medici, aruspices, & reliqui, quos recenset Tullius *Orat. 3. in Verr.* Hi pari, quo legati, jure censi videntur in *l. 7. ff. ad L. Jul. de vi publ.* & passim, non tantum legatorum, sed & omnium Magistratum comites, eodem cum his privilegio uti Gentilis probavit *de Legation. L. II. C. 15.* Certe quod ad legatorum comites id ubique moribus receptum fertur, vid. Huberum *de Jure Civit. L. III. Sect. IV. C. 2. n. 30.* Et Hollandiae Ordines in lege, quam de tuitione legatorum edixerunt 29. Mart. 1651. etiam eorum comites complexi sunt, quodque de legatis in Edicto Ordinum Generalium 9. Sept. 1679. statutum est, etiam de comitibus eorum (*domestiquen*) statuitur, ne scilicet pro debito hic contracto detineri possent. Servi in delictis jure Romano sequebantur legatorum conditionem, hoc est, si in legatione delinquebant, cogebantur judicium Romae pati *l. 24. §. 1. ff. de Judic.* Ex con-

consuetudine, quae nunc vicit inter Gentes, veri legati, non Provinciales & Municipales, quales fere Romae, domum revocant, tam in contractibus, quam delictis. Igitur in utriusque etiam domum revocabunt comites, sive majores, sive minores, nam & lixae, scoparii, stabularii sequuntur forum legati, ut quicumque famulus sequitur forum heri sui. Sed cum his non convenit, quod Curia Hollandiae edixit 25. Oct. 1644. (*Placat. I. I. 22. 1.*) vetat scilicet eos, qui a comitibus legatorum se laesos esse putaverint, ad legatorum aedes concursum, turbam, vim facere, *sed si quis ab his sibi injuriam esse factam existimaverit, eos conveniret apud Curiam Hollandiae, in gevalle iemand soude meenen of sustineren door de Domestique Dienaars van Ambassadeurs eenig sintz verongelykt te wesen, dat de selve gehouden sal syn dienaangaande hem te adresseren aan den Hove, en aldaar te requireren regt en justitie, als na behoren.* Secundum haec, quum Anno 1665, ageretur de puniendo comite, quem hic se assumpsisse dicebat legatus Anglicus, nostri fori hominem esse responsum est apud Aitzema *L. XLVI. p. m. 165. 166. & 167.* quamquam non satis ibi constaret, an in officio legati Anglici, an vero Principis Orangii esset.

Sed,

Sed, quicquid ejus rei sit, Jurisprudētia Curiae non convenit Jurisprudētia Gentium, nec in hanc rem exemplum sufficeret, litem quod lite resolvit. Non magis id probarem, quam aliud apud Gentilem *de Jure Belli L. II.* & Bodinum *de Republ. L. I. C. 5.* quo servus legati Hispaniarum Regis in Gallia liber judicatus est; quam Senatus Parisiensis sententiam merito quoque damnat Kirchnerus in *Legato L. II. C. I. n. 233.* Omnes legatorum homines parisi sunt, cujus legati conditionis, tam quod ad leges, quam quod ad forum, exempti Imperio ejus, apud quem degunt. Et nisi exemptos dicas, inutilis est disputatio inter Auctores Juris Publici, utrum ipsi legato, an Principi, qui misit, jurisdictio competat in familiam legati? sibi arrogavit Sueciae legatus Hagae Anno 1644. negavit Curia Hollandiae, nisi dedisset Regina, & permisissent Ordines, ut est in Aitzema *L. XXIV. p. m. 791. & 792.* & in Epistula apud Bort *de Arrestis C. IV. n. 14.* Gro-tius *de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 8.* id pendere existimat ex concessione ejus, apud quem legatus agit, quod non invitus concesserim, ubi de poena publice infligenda sermo est, vel de poena capitali, quam per suos privatim infligeret legatus,

exempt

exemplo enim grave est, in alterius Imperio jura Majestatis exercere. Unde & *Cap. III.* observavimus, quam aegre id tulerint Franci in Regina Sueciae, apud se degente. Modicam autem coërcitionem legato non denegamus, ut, ad exemplum cujusque patrisfamilias, non denegavit Huberus *de Jure Civit. L. III. Sect. IV. C. 2. n. 30.* eaque cuivis docenti in discipulum est concessa *l. 5. §. ult. ff. ad L. Aquil.* Sed quemadmodum in criminibus consuetudo hanc rem finiverit, deinde dicemus. De jurisdictione civili si quaeratur, ego in totum a Grotio, & ex parte a Curia recesserim, nam cum obtinere videatur, jurisdictionem civilem, quod ad externos, etiam in alterius Imperio recte exerceri posse, ut quotidie exercent Consules quod ad homines suae Nationis, inter se litigantes, ipse putem, ubi de familia legati agitur, id non pendere a concessione ejus, apud quem agit legatus, sed ejus, qui misit, quia legatus ejusque familia non sunt ejus, apud quem agunt, subditi, at ejus, qui misit: is igitur est, & is solus, qui in eos jurisdictionem dare potest. Quare si, qui misit, dedit, recte exercet, quia id nihil ad eum, apud quem agit, quique adeo non magis eam jurisdictionem in subditos

non suos impedire poterit, quam prohibere, ne legati exsequantur reliqua Principum suorum mandata, quae ad se nihil quicquam pertinent.

Sed quid si legatus subditos nostros sibi comites & famulos adsciverit, ut saepe solet fieri, an adhuc dicemus, eos forum legati sortiri, an vero nostro foro subiectos manere? Ipsos legatos supra dicebamus forum non mutare, si ante legationem subditi nostri fuissent, multo magis igitur id de eorum Officio videbatur dicendum. Sed vero ut contra statuamus, exigit Familiae conditio, quae haec est, ut omnes, quae ad eam pertinent, subjiciantur foro patrisfamilias, atque adeo ut famulus, quocumque heros diversi fori fuerit nactus, totidem ipse foris subjiciatur. Senatoris famulus forum Senatoris sequitur. Cum Magistratus Haganus famulum Senatoris ad se injus vocasset, ei, qui Supremae Curiae res judicatas conscripsit, *Decis. 117.* in mentem venit, laesae Majestatis crimen a Magistratu esse commissum ex *l. 3. ff. ad L. Jul. Majest.* ac si privatus pro potestate Magistrature quid sciens dolo malo gefisset. Quod est Jus Civile calumniari, non sine magna ineptia. Majestatis crimen committi, si quis ad forum non competens vocetur, inauditum prorsus est.

est. Ne dicam, causam fori competentis ibi potuisse esse dubiam; sed hoc jam non agimus. Quamvis igitur, ut dixi, subditus noster fuerit, qui nunc est in officio legati, a subjectione nostra eximitur, & transibit in forum legati. Homo Ecclesiasticus, Sylvae Ducis natus, Thua-no, legato Franciae erat a Divinis; cum legatus jam in Franciam recessisset, & ille, tanquam legati *Domesticus* (ut vocant) in Ordinum Generalium Imperio haereret, & rem divinam ageret, Anno 1661. apprehensus fuit, sed ad legati petitionem dimissus, vid. Aitzema *L. XLI. p. m. 31. & 32.* Et tamen ibi extinctam legationem posses arguere, utique finitum, quod ad legatum, officium hominis, qui nunc alia agebat in Imperio Ordinum. Nihilominus vix sibi temperavit Rex Franciae, quin, ut Aitzema narrat, ipsa relaxatione non contentus, durius quid decerneret.

Wicquefort *en son Ambassadeur L. I. Sect. 28. p. 890.* Principem, qui subditos suos permittit in legati officio esse, eo ipso ait permittere, ut alterius jurisdictioni subsint, & id probo. Sed tota illa *Setio 28.* potissimum agit de re criminali, de qua ipse dicam peculiari loco.

Uxores cum maxime inter legatorum co-

mites numerandae. De uxore secum dudenda egit Zoucheus *Jur. Fec. inter Gent. Part. II. Sect. 4. n. 11.* de quo vide & l. 4. §. 2. ff. de offic. Procons. & leg. In perpetuis illis & exploratoriis legationibus, quales fere nunc sunt, usu obtinuit, ut legati mariti uxores suas apud se habeant. Cum Philippi IV. Hispaniarum Regis ad Ordines Generales legatus ordinarius, ipse Belga, cum uxore sua Anno 1649. huc venisset, Franciscus legatus *Hermaphroditicam* esse legationem inepte cavillatus est apud Aitzema *L. XXIX. p. m. 724.* ali- quo enim legationis officio functam esse mulierem, ne calumniari quidem potuit. In Gallia uxores legatorum venientes & abeuntes apud ipsum Regem, honoris causa, audiuntur. Sed sunt, ut dixi, inter comites, & *comitum optimas* recte dixit Marselaer in *legato L. II. Dissert. 18.* Unde nec bona eorum recte arresto detinentur, si detenta aliquando fuerint, ut Anno 1689. accidit, id improbavi *Cap. praeced.* Legatorum liberos, in legatione susceptos, jure originis censeri, inter omnes constat, & ita quoque Ordines Hollandiae decreverunt 25. Jun. 1686. ut est in Decretis non editis.

Sed saepe quaesitum est, an comitum numero & jure habendi sint, qui legatorum comi-

comitantur, non ut instructior sit legatio, sed unice ut lucro suo consulant, institutores forte & mercatores. Et quamvis hos saepe defenderint, & comitum loco habere voluerint legati, apparet tamen satis, eo non pertinere, qui in legati legationisve officio non sunt. Quum autem ea res nonnunquam turbas dederit, optimo exemplo in quibusdam Aulis olim receptum fuit, ut legatus teneretur exhibere nomenclaturam comitum suorum, sed pessimo exemplo id nunc ubique Gentium negligitur.

CAP. XVI.

Quibus ex causis legatus possit conveniri in loco, ubi legatione fungitur, & quemadmodum tunc facienda sit iudicii denunciatio.

Legatum, ut instructus & cum instructo est, liberum esse volo. Nego igitur eum conveniri posse, quia pati non potest id, quod extremum est in Jurisdictione, nisi subducatur officio Principis sui, & id est, quod dixi, consentium Gentium probasse. Nolim tamen quisquam ita existimet, nullo plane modo conveniri posse legatum, ubi degit,

quin, si me audias, poterit aliquando. Wicquefortius, qui privilegia legatorum acerrime propugnavit, *en son Ambassadeur L. I. Sect. 28. p. 899.* legatum ex contractu, quem ipse coram Notario & testibus celebravit, subjicit jurisdictioni ordinariae, sed vix animadverto, cur magis ex ejusmodi contractu solemnni, quam ex alio quovis conveniri possit. Hic, si ullibi, manes suos passus est legatorum ille vindex & stator. Sed, ut juris privati minime consultus fuit, potuit in eo labi, potuit & alia praeterire, ut praeterivit omnia, quae nunc exsequar. Scilicet in Regionibus, ubi ob bona convenimur, & ex eorum arresto forum fortimur, nullus dubito, quin & legatorum bona arresto detineri, & per hoc ipsi injus vocari possint. Bona, dico, sive immobilia, sive mobilia, dummodo neque ad personam ejus pertineant, neque, tanquam legatus, possideat, uno verbo, sine quibus legationem recte obire potest. Hoc tamen, ob personae sanctitatem, temperamento, ne quid plus capiatur, quam legatus debet, & ne quid, quod ille non civiliter possidet, & si, quod captum est, quaeratur, ad legati personam munusve pertineat, nec ne, semper pro legato benignior fiat interpretatio. Excipio igitur
triti-

triticum, vinum, oleum, omnem penum, supellectilem, aurum, argentum, mundum, ornamenta, unguenta, vestimenta, rhedas sive carrucas pensiles (*dormitorias* forte appellat Scaevola in *l. 13. ff. de Aur. arg. leg.*) equos, mulos, & quae alia prolixo nomine legati instructi & cum instrumeto comprehendi possunt. Supellectilem me enumerasse, & cum maxime enumerandam fuisse, non mirabitur, qui ex *l. 7. pr. ff. de Supellect. leg.* didicerit, originem supellectilis ab his esse, qui olim in legationem proficiscebantur. Haec autem omnia tunc demum excipio, si ad usum legati ejusve Familiae pertineant, non triticum, vinum, oleum, quod legatus in horreis reposuerit ad mercaturam, non equos & mulos, quos legatus hippocomus alit, ut vendat. Merces legati, ut res mobiles, ab arresto non magis immunes erunt, quam res immobiles, quia sine illis recte exercetur legatio, neque adeo earum detentio ulli legatis, qua legatis, impedimento est.

Ipsa Principis externi bona in Imperio nostro recte arresto subjici, & eam subjectionem forum tribuere, *Cap. IV.* probabam, nec animadverto, cur legatorum bona potiori jure habenda sint. Ipse legatus subditus noster non est, sed ejus

bona, si forte apud nos reperiantur, nobis subdita sunt, & subditorum conditionem sequuntur. Ubi is, qui bona habet, etsi ipse extra territorium sit, vi eorum bonorum conveniri potest, ibi & legatus conveniri poterit, si immobilia habeat, vel mobilia, quae ad legationem non pertinent. Grotius *de Jure B. & P. L. II. C.* 18. §. 9. res soli duntaxat pignoris capioni subicit, sed ejus distinctionis rationem desidero. Ubi arresta non frequentantur, neque immobilia legati pignori capi poterunt ad tribuendum forum, ubi frequentantur, poterunt & mobilia, quia mobilia, quam diu in eo territorio sunt, non minus sunt subiecta, quam immobilia, ut ita in mobilibus, quae habet tanquam legatus, duntaxat aliter sentias. Ipsum legatum, quamvis apud nos legatus sit, & apud nos contraxerit, fictione Juris, quam usus Gentium introduxit, habemus pro absente, homines, quibus ille utitur, habemus pro absentibus, utensilia ejus, ut hoc generali verbo utar, personam legati sequuntur, atque adeo habemus, ac si in territorio nostro non essent, sed quid vetat absentis bona arresto detinere, & inde forum derivare? & quid vetat in legatis idem dicere, si sola, quae dixi, utensilia excipias? Si ad nos nunquam legati fuissent,

sent, sed adhuc hærerent apud Principem suum, ob bona tamen, apud nos re-
 perta, forum sortirentur, quidni igitur,
 cum & apud nos degant, cum nihil in-
 novetur? Quod legati fori præscriptione
 utantur, una ratio est, ne impediatur le-
 gatio, hoc est, ne legati persona Principi suo
 fiat inutilis, at inutilis non erit, bonis deten-
 tis, inutilis non erit, quamvis in foro no-
 stro litiget, quamvis vincatur, quamvis ea
 ipsa bona, pignori capta, in causam judica-
 ti, distrahantur, & inde satisfiat creditori-
 bus. Non ex personæ, sed ex bonorum sub-
 jectione id iudicium subsistit, idque perinde
 agetur, atque si legatus apud nos legatus
 non esset. Quare omnino probo, quod Curia
 Hollandiæ 11. Jan. 1638. legati Suecici
 bonis immobilibus prius arresto inclusis,
 legatum ad se in jus vocaverit, ut est *in de*
Decisien van Loenius Cas. 82. Quidam Se-
 natores, ut ipse ibi refert, arrestum pro-
 babant securitatis, sed non jurisdictionis
 obtinendæ ergo, at plurimis id merito
 displicuit. Probo etiam, quod eadem
 Curia, ut ipsa memorat in Epistula, quam
 ad Ordines Hollandiæ scripsit 21. Febr.
 1721. & de qua supra dicebamus *Cap.*
XIV. legatum Ducis Holsatiæ ad se in
 jus vocaverit, concesso prius arresto *op*
sodanige goederen, penningen, en effecten,

als by onder de jurisdictie van den Hove soude mogen hebben, met die restrictie nogtans, dat het selve arrest niet soude mogen werckstellig werden gemaekt op desselfs meubilen, equipagie, of ietwes tot desselfs character specterende. De pecunia numerata poterat quaeri, an & haec recte arresto includatur, quia utique sine ea nemo legationem obiverit? sed puto Curiam sensisse de pecunia, quae legato, qua mercatori, debebatur, & apud mercatores, quibuscum ille contraxerat, adhuc erat reliqua, non de ea, quae forte legato debebatur ex literis, ut vocantur, Cambii, ad eum transmissis, ut se suosque exhiberet: nam ea pecunia, quae ad exhibendum legatum destinata est, non minus ab arresto immunem esse dixerim, quam alias ejus res, ad usum cottidianum necessarias. Fateri tamen oportet, cui usui pecunia destinetur, difficulter distingui posse; etiam lucrum ex mercatura, etiam pecuniam in haereditate, quae legato obvenit, repertam, in alimenta posse adhiberi certum est, & quia haec praesto erat, de alia conquirenda legatum non cogitasse dici poterit. Fortasse aequius melius erit, quia in causa dubia, ut haec est, pro legato solemus respondere, omnem pecuniam arresto eximere, & hanc refer-

referre inter res, ad obeundam legationem cum maxime necessarias.

Caeteroquin, ut dixi, probo Curiae Mandata, & rationes, cur probem, satis jam expedivi, quamvis nullam ex his expediverit Curia in eo ad Ordines Rescripto. Minime autem probo, quod Curia adjecit de legatis mercatoribus, aliisque, quibus defunctus sum *d. Cap. XIV.* Superest difficultas ex Edicto Ordinum Foederati Belgii 9. Sept. 1679. quod exhibebam *Cap. IX.* negat illud *bona legatorum*, ob aes alienum, hic contractum, detineri posse, & simpliciter negat, non adhibita ulla distinctione, siue immobilia, siue mobilia fuerint, siue ad legationem pertineant, nec ne. Sed ipsa res distinguendum esse monet, nec quicquam Ordines sanciverunt, quam ne quovis modo impediatur legatio. Quin cum *bona* committibus addat Edictum, satis apparet, de his bonis agi, quae legatum, qua legatum, sequuntur, non de his, quae plane sunt extra causam legationis, quaeque adeo jure communi reguntur. Intelligit igitur utensilia, suppellectilem, sarcinas, aliave, quae adferunt legati venientes, vel hic degentes sibi comparant, ut instrumentior sit legatio, quaeque abeuntes domum solent auferre. De bonis, quae hic per-

perpetuo sunt, vel quae ad tempus, sed sine ullo respectu legationis, ut est in fundis, mercibus, haereditate obveniente, & quae similia sunt, nihil illo Ordinum Edicto definitum erit putem.

Quod ad comitum bona eadem distinctione utimur, quam in legatorum bonis indicavimus. Quae ad personam comitum, qua talium, pertinent, quae ad ipsum Comitatum ornandum, ab arresto libera esse existimaverim, reliqua non item. Sed vero bona comitum indistincte arresto videtur subicere ipsum illud Edictum 9. Sept. 1679. nam liberat duntaxat legatos, eorumque comites & bona, non bona comitum, quin ἐξ ἀντιδιαστολῆς ea diceres exclusa. Verum Lex illa est imperfecta, ut omnes fere leges hodie minus perfecte scribuntur, atque adeo si nova species incidat, ad rationem & consensum Gentium est recurrendum, si, ut hic, causa inde est definienda. Audio etiam, Curiam Hollandiae Anno 1695. comitum bona ab arresto exemisse, sed quae illa fuerint, & proinde an jure, an injuria judicaverit, nondum scire potui.

In rem actione legatos conveniri posse, ubi degunt, ubique receptum esse, & neminem, qui vel prolixè legatos defendit,

dit, contradicere, Curia Hollandiae 19. Dec. 1644. Ordinibus Hollandiae respondit, vid. Aitzema *L. XXIV. p. m. 792.* & ipsam Epistulam Curiae apud Bort de Arrest. *C. IV. n. 14.* idque ideo, quia res ipsa convenitur, neque aliter legatus, quam possessor rei, cujus possessio cum probanda sit *l. 9. ff. de Rei vindic.* vix aliter probari poterit, quam ubi res est. Et hoc quidem in fundo, qui vindicatur, dubium non est, contra quam in re, legationis causa huc transducta, vel empta, equo forte, carruca, vel alia qua simili, nam sic ministerium ei subduceretur, quod non esse subducendum etiam in Provincialibus legatis respondit Cassius in *l. 24. §. 2. ff. de Judic.* De actione in rem, quod ad Jus Romanum, satis dixi *C. VI* & probavi Juliani sententiam, qui distinctionem Cassii rejecit, sed in his, quae ad legationem pertinent, nec, si vel de legatis externis agamus, a Juliani sententia recedendum est. In aliis omnibus non subducitur ministerium, nec propterea actio in rem denegabitur. Poterit etiam, ut modo probabam, per arrestum fundi, aliarumque rerum quarumlibet, dummodo ne instrumenti sui, quaecunque adversus legatum exerceri actio, etiam actio in personam, quum idem sit, si non hic, sed

sed apud Principem suum moraretur. Utque ita minus dubitandum sit de actione in rem, si non ad instructionem legati pertineat, quam exceptionem vellem Curia adjecisset.

Vulgo creditur, legatum, si agat prius, cogi etiam suscipere actiones, & *reconventionem*, quam vocant, pati, & vulgo creditur, in Provincialibus legatis id definitum esse ab Ulpiano in *l. 2. §. 5. vers.* Sed & si agant *ff. de Judic.* vide Bertachinum in *Repert. V. Ambasiatores p. m. 145.* Sed ille *Vers. Sed & si agant*, ad legatos non pertinet, ut ex Cujacio *C. VI.* observavimus, quia illi Romae actiones exercere non poterant. Sed nunc quia possunt, ubicunque degunt, per me licet etiam cogantur excipere actiones, ob generalem regulam, quam Paulus praescribit in *l. 22. ff. de Judic.* Qui, inquit, *non cogitur in aliquo loco iudicium pati, si ipse ibi agit, cogitur excipere actiones, & ad eundem iudicem mitti.* Et sane reconventio non est nisi defensionis quaedam species, quemadmodum & appellatur in *C. 5. in fin. X. de Exception.* Tu a me decem petis, recte, sed decem, & amplius, mihi debes, aequumne igitur est, ut damnatus tibi solvam, & tu non damneris? aequumne, ut compensationis utilitas, reo invi-

to auferatur? & quid si non per mutuam petitionem, sed per exceptionem reus se defendat, & ajat, non decem, sed quinque duntaxat se debere, quia legatus sibi vicissim debet quinque? excipere utique licet contra actionem legati. Sed si vel mutua petitio ipsam actionem vincat, adhuc dicerem, quod Paulus indistincte dicit in *d. l. 22.* qui ipse agit, fori privilegio non usurum apud eundem judicem.

Magis etiam dixerim, si ipse legatus egit, & obtinuit, & reus victus appellavit, appellationis judicium in legatum recte exerceri, nam & appellatio est defensio, & unum idemque judicium, quod ipse legatus inchoavit. Notanda est & haec species. Legatus Sueciae in Hollandia, litigat cum Fratre suo in Suecia, & cum vicit. Frater, qui Delphis habitabat, sententiae non paret. Regina Sueciae Anno 1651. datis ad utramque Curiam Hollandiae & Magistratum Delphensem epistulis sententiam exsequi petiit. Quidam damnatus erat, a Curia Hollandiae Mandatum poenale contra exsequutionem sententiae petiit, sed nihil obtinuit, provocavit igitur ad Senatum Supremum, qui Mandatum appellationis concessit. Cum id deferret apparitor ad aedes legati, a quodam ejus famulo contumeliose reddi-

tum

tum est, ut haec refert Aitzema *L. XXXI. p. m. 515.* & *L. XXXII. p. m. 747.* Non disputo, an res, in Suecia judicata, hic executioni dari possit, sed si incola Hollandiae, in Suecia damnatus, velit defendere, non posse, utique contra legatum, in Hollandia agentem, ei licebit implorare auxilium Judicis Hollandici, apud quem legatus & poterit, & debet litigare, jure, an injuria se defendat.

Alia etiam sunt, etiamsi legatos non subditos dicamus, in quibus forum nostrum non recte subterfugerint, quin & in quibus potestas quaedam in eos exerceri poterit, sed ejusmodi potestas, quae nostros cives magis defendat, quem legatos cogat. Multis aucti sunt privilegii, ut ipsi commodius degant, nec quicquam turbentur in obeunda legatione, non ut, vi illata, alios turbent, & res eorum auferant. Quod si fiat, fortasse recte utemur iis actionibus, quae interdictionum naturam magis sapiunt, quam jussionum. Certe Supremus Senatus adversus legatum Sueciae, ejusve homines (quod perinde est) dedit *Mandament van Com plainte*, quaeque vi & clam facta erant, restitui jussit. Contra eundem legatum, ejusve homines, Curia Hollandiae concessit *Mandatum poenale*, quin & publice edidit *een*

Mandament van Sauvegarde, eaque Mandata scripto ad Ordines Hollandiae defendit Anno 1644. Habes haec omnia apud Aitzema *L. XXII. p. 451. & L. XXIV. p. 790--799.* & ipsum scriptum Curiae ad verbum recitavit *Bort de Arresto C. IV. n. 14.* ut & legati querelam ad Ordines, quae ibidem praecedit, & quam, quod ad *Mandament van Sauvegarde*, ipse damnat *Wicquefort L. I. Sect. 28. p. 890.* Et ut dicamus, etiam adversus legatos interdictionis experiri licere, in *cas van nieuwigheid of ongebruik*, profunt §. 94. *Formae Curiae Holl. 4. Sept. 1462. & §. 8. Formae ejusdem Curiae 20. Aug. 1531.* nam Curiae in his tribuitur jurisdictione, etiam adversus non subditos, & illos non subditos non alios esse videri, quam ipsos legatos, conjecimus *C. V. quo pertinet & Edictum Ordinum Hollandiae 22. Mart. 1657. laudatum d. C. V. quo & non subditis interdictione est certamine singulari.* Scilicet omnem ἀναρχίαν vetare jus fasque est, & ut injuriam a nostris arceamus, illa interdictione etiam recte comprehendimus eos, quorum cogendorum potestatem non habemus, constat enim in mera defensione, quam vel adversus legatos illicitam esse nemo dixerit. Et sic nonnulla Interdicta, quae nempe prohibent quid fieri, adversus le-

gatos probanda videntur, non quasi in rem essent, quae sola Curiae ratio est in eo libello seu rescripto ad Ordines, sed quod ἀναρχίαν prohibeant: quamvis enim Interdicta in rem videantur concepta, vi tamen ipsa personalia sunt, si auctorem sequamur Ulpianum in l. 1. §. 3. ff. de Interdict.

Possent ex Jure Romano etiam alias causas arcessere, ob quas legatus, quamvis externi Principis, etiam foro nostro recte videtur subjici. Atque ita dixerim, legatum aedium nomine damni infecti promittere debere, aut vicinum admittere in possessionem l. 28. §. 3. ff. de Judic. Jurisconsulti Romani quidem id tradunt de Provinciali legato, ut verissime dicit Gentilis de Legation. L. II. C. 16. sed, ut recte superdicit, explorata ratio facit jus istud & majoribus legatis commune. Alia ibi addit, quae & ad majores legatos transfert, quorum quaedam probarem, quaedam non aequae. Sed ocii mei non est, omnes has species excutere, & sunt etiam pleraeque ejusmodi, ut hodie vix usum habeant.

Plus scire attinet, in his causis, in quibus legatus foro nostro subjicitur, ubi ei dies dici debeat per apparitores sive officiales judicum. Advocatus Regni Suecici apud Aitzema L. XXII. p. m. 451. multum

tum quiritabatur, legato Suecico ad domum suam diem esse dictum per apparitorem Senatus Supremi, quia sancta est domus legati, nec profananda per Officia judicum. Ejusdem legati famulus etiam alias contumeliose rejecit judicii denunciationem, a Supremo Senatu factam, ut mox referebam. Rejecit & Anno 1651. ejusdem legati cum famulus, tum uxor, aliam judicii denunciationem, ab Amsterdammensibus, ex causa arresti, transmissa epistula, legato factam, apud Bort *de Arrest. C. VI. n. 12.* Saepe enim ille legatus & ejus homines Rempublicam turbarunt. Curia Hollandiae in ea Epistula, quam ad Ordines dedit 21. Febr. 1721. ejus supra memini *C. XIV.* olim se legatum, qui actione in rem conveniebatur, in jus vocasse scribit *cum clausula Edicti*, & sic ei legato, de quo agit illa epistula, ubi primum ad aedes judicium denunciaverat, deinde comperto, ut videbatur, errore per Edictum denunciavit, ut ipsa ibi narratur. Ob sanctitatem, opinor, domus, sed & forte, si vel haec sancta non esset, quod legatus habeatur absens, nec videatur domicilium mutasse. Unde diceres, citationem faciendam esse in loco domicilii, quod antea habuit; & forte id sibi vult, quod lego apud Bertachi-

chinum in *Repert. V. Ambasiator p. m.*
 149. quod *Ambasiator debeat citari ad domum.*
 Sed vero illam aedium sanctitatem, quae
 tantopere praedicatur, tanti non esse ha-
 bendam, peculiari loco dicam *C. XXI.*
 Non violatur domus, quam legatus ha-
 bitat, si apparitores judicum ibi denun-
 cient, quod denunciandum est. Quod au-
 tem legatum fingamus absentem, in his
 est, in quibus domum revocandi jus ha-
 bet, nunc de his causis agimus, ob quas
 iudicio nostro subest, atque adeo habe-
 tur pro praesente. Si clausulam Edicti ad-
 hibeas, utique nihilominus verum est, e-
 pistula diem iudicii esse significandum, &
 hanc mittendam, ubi legatus est, per ta-
 bellarium forte, aliumve hominem, quo
 is utitur, & qui ne quidem ejus dignita-
 tis est, cujus apparitor Curiae. Cui bo-
 no ambages in re, quae, si veram animi
 magnitudinem, non minutias sectemur,
 nec dignitatem minuit, nec quicquam
 habet ponderis? Sin aliud esse dicas, per
 epistulam de iudicio moneri, aliud in os
 legati, per apparitorem Curiae, diem di-
 ci, ecce *Εὑρημα*, quod possumus adhibe-
 re, ubi, ut in Hollandia, duplex est
 iudicii denunciatio, altera per apparito-
 rem, altera per epistulam. Per Epistur-
 lam in jus vocantur Magistratus Urbium,
 ad-

adoptati in Nobilitatem Hollandicam, & pauci praeterea alii, reliqui omnes per apparitorem. Igitur demus hoc legato, ut ejus honori, quam fieri potest maxime, consulatur, ut & hunc recta in jus vocemus per epistulam, non per ambages mittendam ad locum pristinae habitationis, sed ubi nunc est, absque ulla Edicti clausula, quae, si me audias, legationis decori magis oberit, quam proderit. Etiam Curia Hollandiae olim Edicti clausula non est usa, sed recta per apparitores suos legatis diem dixit. Anno 1668. liet het Hof (ait Aitzema L. XLVIII. p.m. 1059.) door een Deurwaarder een exploit doen aan den Ambassadeur van Spanjen over een quaestie van huuring van een huys by den Haag. Hy liet de Deurwaarder in syn kamer komen, en beginnende te lesen syn exploit, de stok in de hand, greep hem d' Ambassadeur by den hals, en soude hem qualyk hebben getraecteert, maer hy ontliiep het, en 't Hof selve seide, hy had het behoren t' exploiteren aan een van syn dienaars. Vides, Curiam distinguere inter legatos eorumque comites, & apparitorem accusare, quod ipse, ne quidem monitus, ita non distinguerit. Sed, ut dicam, quod res est, nihil proderit illa distinctio, & perinde est, sive legato, sive ejus comitibus diem judicii

dicii denuncies, quia eodem plane jure habentur. Adhuc malim per epistulam diem dici, praetermissa Edicti clausula.

C A P. XVII.

Si legatus deliquerit, ubi de delicto agendum sit, difficulter ex sola ratione expediri posse, praevalere tamen videri sententiam Grotii.

Qui in hoc argumento versati sunt, & versati sunt quam plurimi, non omnes aequae τὸ κενόμενον, quod Graeci appellant, adsecuti sunt. Nihil hic prodest prolixè philosophari de officio legati, & monere, eum esse oportere integrum vitae, scelerisque purum, nec quicquam vel dicto vel facto committere contra Principem ejusve populum, ad quem legatus est. Honestà oratio, sed si quid commiserit, ubi accusari debeat, hoc est, de quo quaerimus. Nec rursus proficere in hoc argumento, si legatum, qui deliquit, non impunem esse oportere pronuntiaveris & probaveris, quin &, quo magis in illustri positus est loco, eo gravius

viori illum poenae subjeceris, nam impunitatem legati non defendimus, nec scio, an quisquam alius defendat, sed si, dum in legatione est, deliquerit, ubi accusari vel puniri debeat, unice quaestionis est. Aliena quoque hinc est inspectio, an non legatus, qui adversus mandata Principis sui commisit, apud Principem suum accusari debeat, nam & antea hoc lubentes largiti sumus. Aliena demum hinc est quaestio, an non legatus, qui manu agit, manu repelli possit, sive publice agat, armatus forte inter hostes nostros seu rebelles, sive privatim, cives nostros pulsando, occidendo, & si quid his est simile. Quicumque vim intulerit, semper vi repellere licuit, nec ulla in legatis est exceptio. Cum apud Euripidem *Heraclid. vers. 272.* Copreus legatus dixisset:

Μὴ πρὸς θεῶν κήρυκα πολμήσεις θένειν,
Ne per Deos legatum audeas percutere,
 Demophon respondit *vers. 273.*

Εἰ μὴ γ' ὁ κήρυξ σωφρονεῖν μαθήσεται,
Nisi ille legatus discat modeste agere,
 hoc est, nisi vim non inferat, quam Copreus minabatur. Recte etiam Grotius *de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 4. n. 7.* hanc repulsionem permittit, non per modum poenae, sed per modum naturalis

defensionis, ut nos ab imminente periculo servemus, laudato quoque, sed non bene verso illo Euripidis loco. De Fabiis legatis ad Gallos & inter Clusinos contra Gallos pugnantibus dicam C. XXIV. quam historiam etiam recte huc transfert Grotius. Et jure optimo coerceri legatos, qui manu agunt, dum agunt, etiam Zoucheus consentit *Jur. Feodal. inter Gent. Part. II. Sect. 4. Q. 22. in fin. & Wicquefort L. I. Sect. 29. p. m. 909. 922. & 923.* nec quemquam novi, qui contradicat: nam non de forma judicii, sed de propulsatione quoque vis injustae intelligo, quod Paschalius dixit in *Legato C. 27. Hostili animo accedis? hostili excipere. Pugnas? repugnabo. Feris? referiam,* & quae ibi porro sequuntur in eandem sententiam. Sed nostra disputatio est de legato, qui crimen commisit, quod non ex tempore, at constituto judicio persequendum sit, ubi tunc accusari, ubi puniri debeat.

In hac quaestione crimina legatorum bifariam considerandum est, aut enim simpliciter committuntur contra societatem civilem & tranquillitatem publicam, ut crimen homicidii, adulterii, & reliqua fere omnia, quae licet appellare delicta communia, aut committuntur contra Prin-

Principem, vel Imperium ejus, ad quem missus est legatus, quae vulgo Majestatis & Perduellionis crimina audiunt. De utroque genere si solam rationem sequamur magistram, est, quod in utramque partem disputari possit, ut in utramque partem tam de foro delicti, quam debiti, non una ratione praelusimus C. VII. De foro delicti nunc pressius agendum est. Grotius varias hac de re sententias, earumque rationes recensuit magni Operis L. II. C. 18. §. 4. & merito illam rejecit, quae a legatis non arceri vult, nisi vim injustam, nullo sic iis privilegio relicto, nam & a quocumque privato arcemus vim injustam. Alii legatum privilegiis exunt, si ipse jus Gentium laesit prius, & in hanc rem laudant behedictum Theodati ad Byzantinos Oratores apud Procopium de Bell. Goth. L. I. C. 5. *Magna quaedam, ait, & inclyta Oratorum dignitas est, & apud omnes Mortales alioquin honorabilis. Sed tamdiu id in se muneris retinent, quoad ipsi suae legationis officium servent.* Niservent, ad utrumque genus delicti poenam porrigit his verbis: *nam hominem occidere, qui legatione fungatur, tunc quidem & jure pro humanis legibus licet, cum Regem videbitur contumelia affecisse, vel si cum muliere cubuerit, alteri cuiquam nupta.* Legati

gati hoc negant, sed ad rem non respondent, cum ajunt: *Orator qualiacunque a Principe, se delegante, acceperit, profert: quae si minus proba vel rectiora videntur, non ipse propterea jure est incusandus, sed, qui miserit, forte culpandus; Oratoris quippe officium est, suum cum fide ministerium exsequi.* Non, inquam, ad rem respondent, nam legati non mittuntur ad contumeliam Principi dicendam, vel subigendas aliorum uxores, & tamen id fit aliquando. Ex mandato quod agit, ad Principem mittentem & mandantem pertinet, at si delinquat, quod citra mandatum fere semper est, an legatorum privilegia amittere dicemus? Sane amittere, si seditionem moliantur, & Rempublicam turbent, etiam Ordinum Hollandiae eorumve Delegatorum sententia est apud Aitzema *L. XLVI. p. m. 747.* Si dicas, Jure Gentium laeso, tolli legatorum privilegium, jam ex omnibus delictis puniri poterunt, ut recte observat Grotius, nisi quae ex mero Jure Civili oriuntur. quae Hermanni Kirchneri sententia est in *Legato L. II. C. I. n. 125. & seqq.* Atque haec cum durior nonnullis videatur, restringunt ad crimina laesae Reipublicae, vel laesae Majestatis ejus, ad quem legatus mittitur. Et quamvis id videatur habere

mag^a

magnam rationem, tamen Kirchnerus, qui mox legatum subiciebat omni poenae in quibuscunque delictis, *n. 138. & seqq.* excipit crimen Majestatis, quia Majestas non laeditur, nisi a subdito. Atque si legatus magis esset subditus in aliis criminibus, quam in eo, quod excipit. Sed cum hac non successit, alia rem aggreditur via, & ait, crimen Majestatis solo fere animo committi, & Juris Civilis esse, animum punire, non Juris Gentium. Atque si, plebe forsan concitata, effectu destitutus fuerit animus, & non in omnibus delictis, si distinguendum sit, haec distinctio pari ratione obtineret. Kirchnero tamen eadem sententia praeciverat Albericus Gentilis *de Legation. L. II. C. 19.*

Vides, quam sententiae, quam rationes discrepent. Gentilis *d. C. 19.* & Grotius *d. §. 4.* esse scribunt, qui, si res incidat, de ineundo Gentium consilio solliciti sunt. sed hoc nugari est. Ipse Grotius utilitatem poenae exigendae & utilitatem legationis, tuto obeundae, invicem committit, & quae potior sit, ex voluntate Gentium derivandum esse, recte censet, sed hoc, inquit, *ex solis exemplis evinci non potest: exstant enim satis multa in utramque partem.* Recurrendum igitur tum ad Sapientum judicia, tum ad conjecturas, & mox de-

depromit illa judicia, illasque conjecturas, tanquam totidem sententiae suae, quam n. 5. exponit, praenuncios. Ego vero, cum de Jure Gentium sermo est, non tam testibus & conjecturis, quam exemplis crediderim. Testes, si ullibi, hic variant, & possem ex priscis & novis Annalibus adferre magnas auctoritates, quae in utramque partem stant, & victoriam tantum non dubiam reddunt. Grotius non denunciavit testimonium, nisi Livio & Sallustio, de quibus dicam, cum ad exempla Gentium perventum erit. Quod ad conjecturas attinet, nihil illae sunt, nisi rationes, ex praesumpta mente Gentium petitae, & quibus tantum tribui non potest, ut inde jus potius aestimemus. Hoc ipsum est, quod ipse ille dicebat d. §. 4. n. 2. post varias variorum sententias recitatas: *Rationes, quas pro se quisque afferunt, nihil definite concludunt, quia jus hoc, non ut jus Naturale, ex certis rationibus certo oritur, sed ex voluntate Gentium modum accipit.* Ad judicia igitur Gentium cum maxime provocandum est, ubi quaeritur, an legatus, qui deliquit, & an in omni genere delicti, utatur praesidio Juris Gentium? & ea judicia exemplis absolventur, tantaque eorum seges est, ut his consultis non difficulter de re ipsa pronun-

nunciari videatur posse, praetermisso etiam omni reliquo levis armaturae apparatu.

Ex his igitur solis, quantum sufficit ad probandum consensum, atque adeo Jus Gentium, opinor effici posse, legatum ex nullo delicto, in loco legationis accusari vel puniri oportere, sed rem esse transigendam his cautionibus, quas Grotius *d. §. 4. n. 5. & 6.* praescribit: *Si, inquit, tale sit delictum, quod contemni posse videatur, aut dissimulandum erit, aut e finibus jubendus excedere legatus. Si crimen sit atrocius, & ad publicum malum spectans, mittendus erit legatus ad eum, qui misit, cum postulato, ut eum puniat aut dedat. Permittit etiam *d. n. 6.* ut obviam eatur imminenti periculo, si nulla alia est ratio idonea, & retineri, & interrogari legatos posse. Non dubitamus hic Grotium praeceuntem sequi, nisi quod etiam in gravioribus delictis solam expulsionem legati praeferamus, & dum exspectamus exempla Gentium, quae *Caput sequens* suggerit, credamus etiam rationes, quae hanc sententiam suadent, esse aequiores meliores. Utilitatem legationis utilitati poenae praefert Grotius, & recte, quia poena etiam per eum haberi potest, qui legatum misit, quin & ab eo peti, & si res tanti sit, bello exigi. Si vero legatum permittas carceri & poenae*

nae ejus, apud quem degit, mox in legato delinquente intercidit omnis legationis utilitas, &, quamvis non deliquerit, vel maxime eum exponis promiscuis accusationibus: *nam, ut optime subjungit Grotius, cum plerumque diversa, saepe & ad-versa sint consilia eorum, qui mittunt legatos, & qui accipiunt, vix est, ut non semper aliquid in legatum dici possit, quod criminis accipiat speciem.* Nescio, cur in hac quaestione Principes, qui legatos miserunt, monstra esse hominum putemus, qui legatos, poenam meritos, magis impunitos transmittere vellent, quam velent ii ipsi, apud quos legatione funguntur. Fateor; si forte ex mandato consilia ceperint contra Rempublicam, ubi degunt, non sibi metuendum esse a Principibus suis, sed vel in hac specie, si quid ex iniquo habeat magnum exemplum, utilitate publica fatis repensum erit.

Princeps ratio, quae Grotium movet, etiam me movet, legatum nempe, ex unanimi consensu Gentium, non censerit subditum ejus, apud quem legationem obit, sed cum & supra eam rationem prolixè exsequuti simus, non est, ut de ea amplius dicamus. Neque obest ea ipsa ratio, quominus legatum, si quid deliquerit, etsi puniri nequeat, jubeamus ta-

men

men excedere vel Aula, vel Imperio nostro, quia haec interdictio non tam poena est, quam sola defensio, ne ultra nobis vel rebus nostris noceat, & defensionem contra legatos licitam esse nemo negavit unquam. Unde interdictionem damus, cui neque jurisdictio, neque ullius poenae constituendae jus est, ut de Rationali scribit Callistratus in l. 3. §. 1. ff. de Offic. Procur. Caesar. Ut non quosvis legatos tenemur accipere, sic nec quosvis retinere, non turpius ejicitur, quam non admittitur, qui ipse ejiciendi causam praebuit, dum apud nos versatur; sola e ratio superest, ut nostrae saluti, legatorum dignitati consulamus. Et si cuilibet Patrifamilias in domu sua liceat homines habere, vel non habere, ut libuerit, quidni idem largiamur Principi in Imperio suo, & id largiendum esse, nemo dubitabit, qui mores Gentium in hanc rem exploraverit.

CAP. XVIII.

De moribus Gentium quod ad forum legatorum in criminibus.

Quia Grotii sententiam de foro legatorum in criminibus, tantum non nostram

stram fecimus, cum maxime interest, ut hanc usu Gentium probemus. Sed prius amoliamur aliquot praejudicia, quae huc vulgo transferuntur, & tamen huc non pertinent. Qui de legatis & legationibus scripsere, prolixè depraedicata legatorum sanctitate ex Jure Gentium, mox ad eos transeunt, qui spreto illo jure, legatos, etiam mandata sua explicantes, vinculis, verberibus, & morte ipsa multarunt. Saepè Princeps, plenus irarum calidaeque rixae, in legatos irruit, & eorum sanguine explevit vindictam, quam aperto Marte sumere non poterat. Si recenserem Gentes, cum barbaras, tum etiam moratiores, quae tale quid nonnunquam ausae sunt, multa scribenda & describenda essent, nihil quicquam profutura ad rem praesentem. Omnes consentiunt, legatis male habitis, vel ob odium Principis, qui missus, vel ob explicata ejus mandata, quamvis acerbiora, violari jus Societatis humanis, quod ex pactis tacitis inducitur. Sed eo non pertinent crimina, quae legatus extra causam legationis commisit, ut nec pertinet quaestio, an ea crimina ipse Princeps, ad quem missus est legatus, manu Regia, an per judices suos punire possit.

Quemadmodum igitur haec exempla
transi-

transimus, sic & transeamus ea, quibus manu repulsus & coërcitus legatus, qui manu agebat, nam & hanc speciem hinc rejecimus *C. praeced.* & eandem ob causam Imperator Germanorum rejecit querelas de arresto Principis Furstembergii, quamvis revera legatus fuisset, quo de tantopere turbatum est, vide *Hollandische Mercur. Anni 1674. p. 62. & 63.* & Wicquefortium variis locis; sed prolixior est haec causa, quam ut de ejus jure vel injuria hic statuamus, & plurima ibi inciderunt, quae ad Disputationem nostram non pertinent. Anno 1658. Hafnia obsessa cum Sueciae legatus, qui ibi erat apud Daniae Regem, arma parare, iisque homines suos induere diceretur, in loco publico militari custodiae datus est, ut refert Aitzema *L. XXXVIII. p. m. 100.* sed & haec species defensionis fuit, ad propulsandam vim injustam imminenti periculo.

His omnibus rejectis, fatendum tamen est, existare judicia in legatos eorumve comites exercita ab his, apud quos agebant & delinquebant. De Pelopida Nepos in *ejus vita* haec retulit: *Quum Thessaliam in potestatem Thebanorum cuperet redigere, legationisque jure satis tutum se arbitraretur, quod apud omnes Gentes sanctum esse consuesset, a Tyranno Alexandro Pheraco, simul cum*

cum Ismenia comprehensus, in vincula con-
jectus est. At Pelopidas duntaxat in vin-
 cula ductus, non etiam punitus fuit, ut
 apparet ex iis, quae mox addit Nepos.
 Sed vis exemplum poenae? illustre habet
 Livius *L. XXV. C. 7.* de Philea Taren-
 tino, qui, cum legatus Romae esset, ob-
 fides Tarentinos, corruptis aedituis duo-
 bus, custodia eduxit, & comes itineris fa-
 ctus cum his profugit, sed a fuga retracti
 & deducti, inquit, in comitio, virgisque,
 approbante Populo, caesi, de saxo dejiciuntur.
 Atrocitatem ejus rei excusat Grotius *de*
Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 4. n. 5. ex-
 cusant alii, quod Tarentini victi sub Ro-
 manis esse coepissent, vel potius, quod
 eorum Urbs praesidio Romanorum tene-
 retur; sed dubito, an recte, cum Phi-
 leas Tarentinus, qua legatus, Romae e-
 gerit, & cum egerit, jus legationis ei
 factum tectum esse oportuerit. De co-
 mite legationis, qui insidias paraverat,
 Sallustius *Bell. Jugurth. C. 35.* ita inquit:
Fit reus magis ex aequo bonoque, quam ex
Jure Gentium Bomilcar, comes ejus, qui
Romanam fide publica venerat. Vides, factum
 fuisse reum, nam quod Sallustius superdi-
 cit, *ex aequo & bono magis, quam ex Jure*
Gentium id aestimandum, rem ipsam non
 mutat, sed ostendit, Sallustio ita visum,
 &

& quamvis religio Juris Gentium Bomilcarem dimittendum suaderet, id tamen displicuisse *ex æquo & bono*, quod homines, praesertim juris imperitiores, sibi fingunt, & hic fingeant, quodque videbatur flagitare, ut, sine ullo personarum discrimine, delictum poena comes sequatur. Sic explicandus est locus Sallustii, quem Interpretes plerique pessime habent.

Etiam recentior aetas exempla suppeditat. Paulus IV. Pontifex Maximus Garcilassum Vegam, Regis Hispaniarum legatum, quod Romae res novas moliretur, in carcerem conjecit, & ad Ducem Albanum, de eo conquerentem, ita respondit: *Si Vega intra mandati fines & legati munus se continuisset, nihil damni passurum, sed cum consiliorum, seditionum, machinationum clam in eum Principem, ad quem fuerat missus, initarum particeps sit, tanquam privatum improbe egisse, atque ut talem supplicium meruisse*, quemadmodum haec narrat Paulus Sarpus *Histor. Concil. Trident. L. V. p. m. 364. & 365.* sed substitit ea res intra solam custodiam, qua post dimissus est. Alii Principes ultra progressi sunt. Regis Persarum legati, quod lascivius egissent, inter sacra mensae, in Macedonia trucidati. In Lusitania

nia legatus, quod adulterium commisisset, ultimo supplicio affectus. Mediolani Galliae legatus, ob homicidium perpetratum, capite punitus, ut ex idoneis auctoribus haec omnia retulit Kirchnerus in *Legato L. II. C. I. n. 115. & seqq.* quamvis in primo exemplo tumultuaria poena magis exacta fuerit, quam servatus iudiciorum ordo, & in tertio non defuerint rationes dubitandi, an pro legato habendus fuisset, qui capite poenas luit. Rationes dubitandi habet Wicquefort *dans ses Memoires p. m. 47. & seqq.* Legatum Venetum, adulterii reum, Mediolani quoque capite plexum narrat Gentilis de *Legatione L. II. C. 17.* Aliud exemplum legati, qui rebellionem concitavit, puniti habet Tesmarus ad Grotium *de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 4. n. 1.* Frater legati Lusitani Londini hominem occidit, & fugit in domum fratris, in cujus comitatu erat, sed Cromwel, Angliae Protector, eum extraxit, & securi percussit, vide Aitzema *L. XXXIV. p. 75. & 132. & Hollandsche Mercur. Anni 1674. p. 62. & 63.* quod damnat Wicquefort *majoris Operis L. I. Sect. 28. p. 885. & 886.* Nec minus damnat, quod sibi accidit Anno 1675. cum Hagae Batavorum esset Ducis Luneburgensis legatus, & simul in fide Ordinum

num Generalium, *in den eed van secretesse*, nam cum pro pecunia consilia publica cum amicis, aut certe nondum hostibus communicasset, Curia Hollandiae eum damnavit, ut supra dixi C. XI. sed, ut ibi observabam, ante legationem hic habitaverat, qua subditus, nec subditi conditionem mutaverat.

Sic punita vides crimina legatorum & communia, & turbatae Reipublicae, & quamvis forte disputari posset, esse in his exemplis facta quaedam dubia, quae ad hanc de foro quaestionem non pertinent, largiamur tamen, omnia pertinere, quin & plura forte addi posse, sed ne inde efficiamus, his exemplis Jus Gentium induci. Utique nemo negat, contra Jus Gentium committere, qui legatos violaverit, & nihilominus constat, plurimas Gentes legatos violasse, sed id ipsis fuit opprobrio, ut sunt, qui opprobrio duxerunt illa ipsa, quae recensui, poenarum exempla. Hoc ausim adfirmare, exempla, quae in adversam partem proferuntur, sive numeremus, sive ponderemus, semper & ubique vincere, & vicisse etiam apud illas Gentes, quae alias impetu abreptae puniverant legatos. Populus Romanus, ipsa infantia sua, nobili exemplo praeivit; nam cum legati Tarquinii, jam ejecti, Ro-

mae aliud agerent, aliud simularent, & non tam de recuperandis bonis Tarquinii, quam ipso Tarquinio reducendo consilia inivissent, & juventutem Romanam concitassent, *proditoribus*, inquit Livius *L. II. C. 4. extemplo in vincula coniectis, de legatis paululum addubitatum est, & quamquam visi sunt commisisse, ut hostium loco essent, jus tamen Gentium valuit.* Nemo, in hoc argumento versatus, hoc exemplum praetermisit, nec praetermitti debuit ob atrocitatem delicti. Majores suos, ita praeeuntes, posterius Romani tantum non semper sequuti sunt. Grotius *de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 4. n. 5.* ex Polybio recitat exemplum legati, Romae abire jussi, quod obsidibus fugiendi causam praebuisset; quod crimen alias imprudenter Romani in legato Tarentino morte multaverant. Kirchnerus minus recte duas has species confudit. In *Notis* habet Grotius aliud exemplum de Carthaginensium legatis, qui Romae contumeliose egerant, Romae non punitis, at Carthaginem remissis. De Scipione Africano, qui legatum, ut ut pessime meritum, dimisit & simpliciter abire jussit, ex Appiano Alexandrino exemplum supeditat Antonius de Vera *en son parfait Ambassadeur L. I. C. 41.* Etiam alias Romanis

manis solemne fuisse, jubere legatos Urbe & Italia excedere, disco ex Polybii *Excerpt. legation. n. 68.* Nec aliter aliae Gentes sapuerunt. Lampfaceni Verrem, quamvis virgini vim intulisset, dimiserunt, quia legatus erat, idque ex consilio Romanorum, qui apud eos mercaturae causa haerebant, quique putabant, levius peccatum fore, si homini scelerato pepercissent, quam si legato non pepercissent, ut Cicero retulit *Orat. 3. in Verr.* Demochares, Atheniensium legatus, Regi Philippo, ad quem missus erat, interroganti, ecqua re Atheniensibus prodesse posset, potes, respondit, si te suspenderis. Dignam diceres laqueo responsionem, sed Philippus, Juris Gentium memor, hominem impunitum dimisit, ut haec & alia legatorum contumeliose dicta, & impune transmissa, commemorat Kirchnerus *in legato L. II. C. I. n. 198. & seqq.* Sed & Tesmarus ad Grotii *L. II. C. 18. §. 4. n. 5.* ex veteri & recentiori memoria plures legatos recenset, haud aliter multatos, quam ut finibus Imperii jussi sint excedere.

Novi aevi exempla de legatis, qui varie deliquerant, non punitis, tot ubique in Annalibus occurrunt, ut ipsa copia laboremus. Saepe dissimulata sunt crimi-

na; saepe transmissi ad Principem suum legati, ut punirentur; sed ut plurimum simpliciter abire jussi. Fit illa interdictio, etiam non consulto, nec consentiente Principe, qui misit, quamvis ratio interdictionis aliquando per literas reddatur, & hoc expedit, si pacem illaefam volumus. Grotius in *Not. ad d. n. 5.* ex Thua-
no refert exemplum ejusmodi interdictionis in Stephano, Poloniae Rege, quod ad legatos Moschos, & duo alia in Elisabet-
tha, Angliae Regina, alterum quod ad legatum Scotum, alterum quod ad Hispanum, qui apud se factiones suscitaverant. Scotus erat Joannes Leslaeus, Episcopus Rossensis, legatus Mariae, Scotiae Reginae, de cujus judicio & poena prolixè disputatum est, sed demum post carcerem biennii, simpliciter ex Anglia excedere jussus, vid. Camdenum *Annal. Angl. ad Annum 1571. p. m. 201-203.* & *ad Annum 1573. p. m. 241.* Hispanus erat Bernardinus Mendoza, cujus interdictionem tamen Rex Hispaniae aegerrime tulit, vide illum ipsum Camdenum *ad Annum 1584. p. m. 355. & 356.* Quin & cum Galliae legatus vitae Elisabetae, Angliae Reginae, esset infidiatus, & nolisset in fraudem Regis sui, & legatorum praejudicium accusationem quamcunque audire,
leni-

leniter nonnihil increpitus, caetera impune tulit, ut lego apud eundem Camdenum ad *Annum 1587. p. m. 449. & 450.* Et cum Maria, Scotiae Regina, ad mortem esset damnata, erant, qui cum ea durius actum existimabant: *quod in Majestatem peccare non potuisset, quia subdita non fuerat, & quod legati, Principum administri, si in Reges, apud quos legatione funguntur, conjuraverint, Majestatis crimine non teneantur, multo minus ipsi Principes.* Defendebant igitur Reginam ad exemplum legatorum, quam recte, nunc non disputo. Angli etiam haud ita pridem Sueciae legatum, qui in perniciem suam conspirasse dicebatur, navi impositum, ad Regem suum remiserunt. Alia solius interdictionis exempla alii retulerunt. De Frederico I. Imperatore, quod ad Pontificios legatos, Kirchnerus *d. L. II. C. I. n. 138.* De Venetis, quod ad legatos Francicum & Hispanum, ipse ille Kirchnerus *n. 175. & 176.* Sed quid moror in partes advocare commune legatorum asylum, Abrahamum Wicquefortium, qui ex professo id egit majoris Operis *L. I. C. 27. 28. & 29.* ut legatos, sive Rempublicam turbaverint, sive aliud commune delictum commiserint, absolvat a jurisdictione ejus, apud quem legati sunt. Hanc sententiam,

ut par est, exemplis defendit, & fere solis exemplis, ex recentiori aevo petitis, veteris enim non usque adeo gnarus erat. Si omnes rationes, quae eo pertinent, attulisset, ego potuissem hac opera superfedere; egregias tamen, in enumerandis exemplis, suppetias tulit, vellem modo laudasset auctores, quorum fide narrat, quae narravit, ne forte sit, qui ei fidem abroget, ut ipse abrogavit Antonio de Vera, scriptori Hispano, in re Hispanica, *en son Ambassadeur L. I. Sect. 29. princ.* Sed auctorem suum laudare, quamvis & in aliis id Jus Civile desideret, fere hodie censetur supervacui laboris. Ex Francia ille mos invaluit, & apud eos, qui Gallice scribunt, altos radices egit, quin & alios contagio quodam infecit. Sed ego nolim Wicquefortium testem refutare, cum repererim, plurima exempla, quae ipse adfert, revera in Annalibus exstare, & de paucis aliis ipse securus sim. Lege haec omnia (nam ego nolim describere) confer cum his, quae ipse dixi, & adhuc dubita, quae sit dicenda consuetudo Gentium. Imo vero non dubitabis, sed palam affirmabis, tacito Populorum consensu placuisse, ne legatos, ut ut poenam meritos, ipsi puniamus, sed Princeps, qui misit.

C A P. XIX.

Rursus de exemplis, ex usu Gentium, & quae contra dici possint.

Grotius de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 4. n. 6. ut obviam eatur imminenti periculo, putat, legatos & retineri, & interrogari posse. quod plus est, quam Aula, Urbe, vel Imperio interdicere. Adsentior, si res urgeat; & usus Gentium hoc probat. Quod ipse ait de legatis Tarquinii comprehensis, ex Livio non satis mihi liquet, sed si liqueret, non improbarem. In seditione concitata res saepe moram non fert, & auctores, ne serpat malum, quam primum solícite custodiendi, ut Episcopus Rossensis, ut alii, quos memoravimus, quam primum custoditi, sed post dimissi sunt. Henricus IV. Franciae Rex, Juris Gentium fuit peritissimus, & simul tenacissimus. Cum is scribam legati Hispanici, hostilia molientem, detinisset, ad querelas legati respondit, ipsos etiam legatos in ea specie detineri posse. Reddidit deinde scribam legato, sed ea lege, ut quantocyus eum juberet Imperio excedere. Duos alios,

eiusdem criminis reos, at sibi non subditos, idem Franciae Rex, postquam interrogasset, cum *Notoriis*, ut vocant, ad Principem suum remisit, quemadmodum hoc tradit Wicquefort *en son Ambassadeur* L. I. Sect. 27. p. m. 828.

Consultius est, si res moram ferat, Principem rogare, ut is legatum, si deliquerit, domum revocare velit, sed id semper prius esse rogandum (ut Philippus II. Hispaniarum Rex contendebat, cum de eius legato Mendoza ageretur) priusquam Imperio interdicatur, nec rationem, nec auctoritatem habet ullam. Huic sententiae recte contradixit Wicquefort L. I. Sect. 29. p. 903. & 904. Elisabetham, Angliae Reginam, defendens adversus Philippi II. querelas, ut ut alias eadem Elisabetha eidem Philippo denunciaverit, legatum suum, sibi noxium, revocare vellet, ut est apud Wicquefort *l.* Sect. 29. p. 909. & 910. ratione magis humanitatis, quam juris. Ordines Foederati Belgii legatum Lusitanum abire iusserunt, & pro legato amplius habere detrectarunt. Hic respondet, posse quidem eos hoc in Imperio suo, sed non sine bello, Aitzema L. XXXI. p. m. 505. & 506. perperam. Cromwel, Angliae Protector, illaesa pace, Franciae legatum, qui ad-

versus

versus se conspiraverat, intra 24. horas ex Anglia jussit excedere, ut lego apud Aitzema *L. XXXIV. p. m. 125.* Veneti quidem, pro prudentia sua, Regem Hispaniarum rogarunt, uti legatum, qui Rempublicam suam turbaverat, domum revocare vellet, Wicquefort *d. C. 27. p. 828. & 829.* & sic Ordines Generales quod ad Sueciae legatum Anno 1657. Aitzema *L. XXXVII. p. m. 1020.* sed usu id non semper servari, neque necessarium esse, docent exempla apud Aitzema *L. XXXIX. p. m. 642. L. XLI. p. m. 294. L. XLII. p. m. 340. & L. XLVII. p. m. 673.* Huc pertinet contentio, quae inter Regem Hispaniarum ex una, & Regem Angliae & Ordines Generales ex altera parte Annis 1695. & 1696. agitata est. Is qui absente Regis Angliae & Ordinum legato, eorum res agebat apud Hispaniarum Regem, homo, si verum fama susurrat, vilissimus, contumeliosos libellos Regi Hispaniarum porrexit. Rex eum Madrito excedere jussit, & contumacem Praefectus Urbi manu Madrito eduxit. Queritur ille ad Regem Angliae & Ordines. Rex Hispanum legatum, qui Londini erat, etiam statim Urbe ejiciendum censuit, sed qui aderant, hunc impetum mitigarunt. Deinde Rex & Ordines ad Regem Hispaniarum

rum scripsere, satisfaceret sibi de injuria, res suas agenti facta; sin autem, & se ejus legatos statim ejecturos. minus consulta, ut mihi videtur, Juris Gentium prudentia. Sed tandem convenisse relationem, actorem rursus in Urbem admitteret Hispaniarum Rex, deinde eum revocarent domum, ut revocarunt, Rex Angliae & Ordines.

Caeterum nec desunt alii modi, quibus legati, cum legibus non teneantur, neque iis volentes pareant, commodum coerceri vel deterreri possunt. Nostra memoria Prorex Neapolitanus praecipuum quemdam ex familia Nuncii Pontificis Maximi false ludibrio exposuit. Officiales eum, in prostibulo deprehensum, ad omnes Judices ducunt, ut puniretur: quibus resignaris, nihilque, nisi sibi in eum jurisdictionem non esse, dicentibus, hominem dimittunt. Nuncio de hac infamia suo homini, per cuncta tribunalia transducto, conquerente, Neapolitanus Prorex hanc poenam Officialibus constituit, ut & ipsi per Urbem deducerentur, hoc superdicto: poenae causa ita eos transduci, quod illum Titium vel Sempronium, ex comitatu Nuncii, scortari non siverant. Fere convenit, quod de Chiis refert Plutarchus *Apophteg. Lacon. p. m. 405.* cum nempe Spar-

Spartam venissent, & post coenam sellas Ephorum vomitu & oleo repleissent, hos edixisse, Chiis permillum esse turpiter agere. Aelianus *Variar. Histor. L. II. C. 15.* de Clazomeniis id ipsum tradit, nisi alia historia sit dicenda, cum sellas hi ἀσβόλω, fuligine respersisse dicantur, sed idem per praeconem proclamatum est, scilicet, ἐξέσω Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν, liceat Clazomeniis indecore facere.

Verum haec remedia valde extra ordinem adhibentur, nec semper citra majorem indignitatem, vel belli metum successerint. Tutius est solam interdictionem sequi ex recepta Gentium consuetudine. Sed quid receptam dico, si tota Gens Hispana contradicat? Memoriae nempe prodidit Antonius de Vera *en son parfait Ambassadeur L. I. C. 43.* Madriti ex aedibus legati Veneti, vi & vi armata resistentis, facinorosos quosdam esse extractos & damnatos, gratiam quidem criminis deinde esse factam damnatis, iis simpliciter Regno excedere iussis, sed Regem Hispaniarum ea occasione literas dedisse ad omnes Principes Christianos, quibus sibi placere significavit, ut, si legati sui penes eos delinquerent, cecidisse viderentur privilegiis suis, & judicarentur secundum leges Imperii, ubi essent. Qui id tradat,

dat, praeter Veram, neminem esse, atque adeo Veram verum non dicere, suspicatur Wicquefort eo loco, quem *Cap. praeced. in fin.* indicabam. Quid ejus rei sit, ipse non dixerim, & fidem quoque penes auctorem esse velim, quamvis & id ipsum memoriae prodiderit Fredericus de Marselaer in *Legato L. II. Dissert. 13.* Sed una unius Regis sententia, semel prolata, non efficit Jus Gentium. Quin alias ipsi Hispani, cum durius egissent adversus legatum Franciae, ejusve comites, quos captivos habebant, ope consilio Pontificis Maximi vix a bello liberati, jure dicundo tamen supersederunt, dimiseruntque captivos, ut habet Wicquefort *L. I. Sect. 28. p. 883. & seqq.* Plurimi etiam Principes contra Regis Hispaniarum legatos, male meritos, sola interdictione usi sunt, punitione procul dubio usuri, si vel Hispani aliarum Gentium legatos ipsi punirent, vel punitionis veniam dedissent.

• Bellissime quaeri potest, si de illa Hispanorum contra legatos sententia plena fide constaret, quo jure haec esset habenda? res inde pendet, an qua Gens privilegia legatorum, quibus utuntur ex jure communi Gentium, possit tollere? & puto, posse tollere, si palam id testetur, quia nullo jure competunt, nisi tacito & praec-

praesumpto. Gens Gentem non obligat, nec vel omnes Gentes obligant aliam, licet solam, quae sui juris est, & aliis legibus uti decrevit. Hugo quoque Grotius, magnus pro legatorum immunitate patronus, ea privilegia refert ad pactionem tacitam ejus, qui legatum recipit, & hanc voluntatis esse certissimum est. Legatum posse etiam prorsus non admitti constat, & rursus admitti posse certis legibus, ex voluntate ejus, qui recipit, definiendis. Si qua Gens igitur noluerit legatum recipere, nisi foro suo se subjiciat, subsistet legatio ea lege, nec quicquam est, cur non etiam legatio citra illam immunitatem fori possit subsistere. Verissimum tamen est, quod Hollandiae Ordines ajunt in eo libello, quem Anno 1651. ediderunt, & inscripserunt *waragtig en nodig berigt &c.* (apud Aitzema *Herstelde Leenw p.m. 617.*) legatum, etiamsi deliquerit, ex Jure Gentium detineri non posse, id enim ut servemus, aequitas exigit, si non contraria obnunciacione tollatur. Jus Gentium nihil est, nisi praesumptio secundum consuetudinem, nec quicquam valet praesumptio, ubi expressa est voluntas ejus, de quo agitur. Praescriptione legatos jus suum quaerere vel tueri non posse existimat Huberus *de Jure Civitatis L. III. Sect.*

4. C. 2. n. 32. sed id restringit ad subditos Principis, qui, invito Principe, jure alyli uti velint apud legatos. Ego generaliter verum dixerim de omni privilegio legatorum, id nempe non prodesse, si contraria accesserit contestatio, quia voluntas expressa tacitam excludit, nec ullum, ut dixi, jus Gentium est, nisi inter volentes ex pacto tacito.

C A P. XX.

Si quis e familia legati deliquisse dicetur.

Qui ad comitatum familiamve legati pertinent, ejus forum sortiri, satis videor probasse C. XV. In causa criminali non minus id verum est, quam in causa civili; quare eos nec accusat, nec punit Magistratus loci, ubi degunt. Si comites quandoque rei facti, si in eos animadversum, etiam gladio, si alias jurisdictione exercita, vel adrogata, ut exempla attulimus d. C. XV. & C. XVIII. id, quod ad forum, eo jure factum puta, quod Praetor reddere dicitur, etiamsi ini- que decernat. Grotius de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 8. comites legatorum etiam foro ordinario exemit, & ex Pausania ostendit, Romanos putasse, Jus Gentium laedi,

laedi, si vi abstrahantur. Quin & inter
 praecipuas belli causas id aliquando rela-
 tum esse Tesmarus ex Camdeno observat
 ad *d. loc.* Vult igitur Grotius, a legato
 postulandum, ut comites, si deliquerint,
 dedantur, & si dedere nolit, ea esse facien-
 da, quae de ipso legato praescripserat.
 Sane legatus suos homines dedere potest,
 quia ipse illos assumit dimittitque pro ar-
 bitrio; quod si alterius conditionis sint,
 ab ipso forte Principe lecti, ut est scriba
 legationis, dedere non potest. Saepe etiam
 legati homines, qui mere erant arbitrii sui,
 Magistratui dediderunt, ne occasio sit
 majoris tumultus faciendi, & quia illa oc-
 casio cum maxime est, ubi legati conve-
 niunt ad pacem pangendam, si tanta eo-
 rum hominum multitudo, si non impu-
 ne se delinquere, utique a praesenti poe-
 na se immunem crederet, saepe solent le-
 gati invicem pacisci, ut homines sui sint
 subditi foro Magistratus ejus, ubi de pa-
 ce agendum est. Sic Monasterii, sic Neo-
 magi factum refert Wicquefort *L. I. Sect.*
28. p. 893. & 894. & saepe alias id obser-
 vatum memini.

Si nihil tale convenerit, nulla Magi-
 stratus in eos erit jurisdictio; neque adeo
 dubitandum est, quin recte Hispaniarum
 Rex prohibuerit, ne vel apprehendere li-
 ceret

ceret homines legati Veneti, qui duos Hispanos occidissent, ut est apud Wicquefort *d. Sect. 28. p. 885*. Imo, si apprehensi essent ejusmodi homines ab Officialibus, in flagranti forte delicto, recte eos legatus repetet, & varia ejus rei exempla existant. Legati Franciae famulus Hagae Batavorum noctu vim fecerat mulieri, & captus erat; petiit legatus, eum sibi tradi, ut ipse jus diceret, & Ordinum Hollandiae Consilarii Anno 1657. tradiderunt, vid. Aitzema *L. XXXVII. p. m. 791*. & Wicquefort *d. p. 885*. & de aliis *p. 883*. & 884.

Recte deditus est ille famulus legato Franciae, sed an ipse de eo jus dicere potuerit, alia quaestio est, de qua dicere occupavi *d. C. XV*. Franci ita fere censent. *In capitalibus causis legati per se in suos judicia ferre soliti sunt*, ait Mornacius ad *l. 2. §. 3. ff. de Judic.* & exempla quaedam poenae, a legatis Francicis exactae refert, etiam apud Turcarum Imperatorem, qui id passus est, quia, ut mox audies, etiam Turcarum legati solent ipsi poenas exigere a suis hominibus. Sed omnino ea res est transigenda iis distinctionibus, quas recensui *d. C. XV*. Si legatus jurisdictionem habeat ab eo, qui misit, & consentiat is, ad quem missus est,
poe-

poenam jure optimo exiget; si alterutrum deficiat, non exiget. Jure legati nihil potest agere, nisi ex mandato, & mandato non solet ei dari jurisdictio in homines suos, quin, si data fuerit, non recte hanc exercebit in Imperio alterius Principis, invito eo Principe. Poterit autem, ne impune effugiant rei, eos vincire, & victos transmittere ad forum suum. Familiae vincienda potestatem vulgo Cardinalibus tribuunt apud Clarum *L. V. §. Fin. Q. 68. n. 32.* & nisi hanc tribuas legatis, frustra de poena ab hominibus ejus exigenda cogitabis. Ipse legatus modice suos castigabat, si res majorem animadversionem desideret, vel dedet Magistratui non suo, vel, si ita videatur, victos remittet ad Magistratum suum. Scio aegerrime accepisse Pontificem, quod legatus Imperatoris Germanorum haud ita pridem Romae quemdam ex suis hominibus, ipsum legatum ejusque filiam necare voluisse suspectum, domi suae victum detinuerit; atque si carcerem privatum exercuisset. Sed si Magistratus nec delinquentem apprehendere, nec legatus custodire possit, ut scilicet deinceps tradat puniendum, jam actum est de omni poena, & familia legati vitae, bonis, estimationi civium nostrorum tuto insultabit.

Cardinalis Bulloniensis, Regis Franciae ad Pontificem legatus, Anno 1699. alterius famulum, quem domina ei tradiderat, ut exquireret de auctore injuriae cujusdam, cum ex Cardinalis arbitrio non responderet, aliquamdiu domi suae captivum habuit. Quo non immerito Pontificis auctoritatem laesam opinati sunt Juris Publici Consulti, duplici de causa, altera, quod id ausus fuisset in hominem non suum, altera, quod in delicto, quod ad legationem non pertinebat, cum ipse legatus, qua Cardinalis, tum ejus homines Papae fuerint subditi, atque adeo Romae, ubi erant, judicandi. Utque ipse id improbo, sic probo factum legati Hispanici, Emanuelis de Lira, qui apud Ordines Foederati Belgii legationem praeclare obivit. Cum quidam ejus famulus puellam quamdam ex legati Domesticis, qui vocantur, Hagae in domo legati, vi constuprare aggressus esset, legatus hominem vincitum in Hispaniam misit, ut ibi puniretur & remis daretur. Et sic oportebat; nec ab ea Jurisprudencia recessit ipse Wicquefort *d. Sect. 28. p. 889. & 890.* nisi quod imprudenter addat, legati tamen jurisdictionem esse in homines, quos sibi adscivit ex subditis nostris, sed hos ab aliis nihil quicquam differre *Cap. XV. exsequenti sumus.*

Saepe tamen legati contra homines suos sententiam dixerunt. Apud Wicquefort *d. Sect.* 28. *p.* 886. & 887. legatus Francicus apud Anglos capitis sententiam dixit contra comitem suum, homicidii reum, sed Angliae Rex gratiam criminis fecit. Probavit id factum Henricus IV. Franciae Rex, sed indignante Consilio suo, quod Regis Anglici esse non putabat, ejus criminis gratiam facere. Et ipse puto, id certissimum esse, si de jure quaeramus, quia comes ille subditus erat Regis Franciae, & subditus manserat, etiam in Anglia. Jurisdictio quoque erat exercita a legato, sed nullo jure, nisi postquam hanc Rex habuerat ratam. Legimus quoque, Turcicum legatum Anno 1700. in Viennae quemdam ex familia sua, qui cum aliis ejusdem familiae se inebriarat, multaque insolenter egerat, ante aedes suas ex arbore, appensa pectori lagena, suspendisse, & caeteros 50. fustium ictibus multasse. Alia legatorum in homines suos exercita judicia recenset Jean Hotman *en son Traité de l'Ambassadeur* C. 4. *n.* 14. & alia etiam alii. Sed haec, & duo adhuc alia, quae Mornacius attulit, exempla non me moverint, ut inde jus Gentium aestimemus. Huberus *de Jure Civitatis* L. III. *Sect.* 4. C. 2. *n.* 30. ex eo,

quod comites legatorum exempti sunt eorum, ad quos mittuntur potestate, *parum abest*, inquit, *quin jurisdictio legatis in comites suos tribui possit*, sed mox resipiscit, modicam duntaxat legatis tribuens coercionem, ad exemplum patrisfamilias, caetera, & recte, contendens, ablegandos esse comites, ut puniantur, ad Principem legati, sive, ut ego malim, ad forum legati, quod ipse ante susceptam legationem habuit. Et sane id jus facile vincet, sive rationem, sive mores Gentium consideremus. Cum enim omnis jurisdictio sit a Principe, nemo, cui non mandaverit, hanc recte exercet, & cedo mihi legatos, quorum mandatis id continetur, & si vel contineretur, cedo mihi plurium populorum consensum, qui legatos, quibus neque imperii, neque territorii ullum jus est, scientes volentes passi sunt homines suos intra privatos parietes trucidare, vel exstruere ferale pegma ante aedes suas, vel alibi in loco publico, in quo de his supplicia sumant, vel per suos, vel conducta ad id carnificis opera. Refragantur etiam mores, dummodo paucos excipias, ex quibus jus Gentium efficere non licet.

Carolus Paschalius *in Legato* C. 76. singulari loco egit, *an legatus habeat jurisdictio-*

tionem in suam familiam? ille legatis non permittit ergastula, neque vincula & compedes, multoque minus carnificem & laqueum. Ego vincula & compedes permitto, ut homines suos custodiant & transmittant, non ut puniant temporali vel perpetuo carcere. Ille mox distinguit inter majores & minores legatos, illis largiens potestatem in suos, aequalem priscae, *quae fuit civili ac regali imperio praedita*, his non item. Ego inter legatos, nisi mandata differant, hac parte non distinguo, nec, sine auctoritate, admitto illud incertae & ambiguae orationis imperium. Major in Paschaliō est eruditio- nis apparatus, & pompa verborum, quam apposita ad rem disputatio, & iudicii bene subacti pondus. Quamvis autem comites ad forum legati pertineant, non tamen eo pertinent subditi nostri, qui adversus legatum, ejusve homines deliquisse dicuntur. Forum ejus, qui deliquit, inspicimus; nec adhuc potui animadvertere, quo jure contradixerint Franci apud Aitzema *L. VI. p. m. 98.* nisi forte jure antiquo deditiois, quo hodie tamen Gentes non utuntur.

C A P. XXI.

Aedes legati an praebeant asylum?

Jam de domu legati videamus. Recte Grotius dixit magni Operis L. II. C. 18. §. 8. an jus Asyli habeat legatus pro quibusvis, eo confugientibus, ex concessione pendere ejus, apud quem agit, neque enim Juris Gentium esse. Legatus, comites legati sancti sunt, sed an & domus sancta? imo sancta, inquit Wicquefort L. I. Sect. 28. p. 875. sed soli legato ejusque comitibus, facinorosis domum legati non prodesse, quia subditos Principis, apud quem degit, nullo jure ejus jurisdictione eximit. At scire velim, quid tunc praestet illa sanctitas? ut scilicet legato ejusque hominibus domus sua tutissimum sit refugium atque receptaculum? atqui omnes aedes, omnia loca id ipsum legato praebent, nam qui nec conveniri, nec accusari, nec puniri potest, inter medios Officialium cohortes tutus obambulat. Eo igitur, ex plurium sententia, illa sanctitas non pertinet, sed ne ex aedibus legati liceat extrahere vel sceleratissimum quemque. Paschalius in Legato C. 76. improbat eum, qui apud plerosque

que adolevit, morem, ut domus legatorum sint Asyla improborum. Et addit: Id quod cui rei inventum dicam? tuendo decori legationis? ridicule. Potius ad proponendam & vere praestandam sceleribus impunitatem; quae atique provocantur hoc perfugio, ubi homini scelesto non solum tuto esse, sed & Magistratus cohortem inridere, eive probra jacere, & minas manusque intendere licet, opposito nomine & auctoritate legati, res est, si verum fateri licet, pessimi exempli. Sed honestam hanc orationem mox conspurcat inepta distinctione inter crimina Majestatis, aliave atrociora, & quae minus atrociam sunt, ut in illis, non in his extrahere liceret facinorosos; quae distinctio nec rationem, nec auctoritatem ullam habet. Zoucheus *Jur. Feclal. inter Gent. Part. II. Sect. 4. n. 21.* sententias Grotii & Paschallii, & Abundii historiam, quae exemplo fuerit, recitasse contentus, nihil ipse definit, ut parum solet ex suo ingenio sapere. Sane, si ex ratione agamus, dubito, an quicquam magis fatuum excogitari possit, quam jus Atyli legatorum aedibus tribuere, si Pauca sunt adeo absurda, ut non aliqua saltem ratione nitantur, hoc autem qua nitetur? dic aliquem sodes hic Quintiliane colorem. Legatione, ut latrones recipiant, mittuntur?

vel an sine receptione commode legationi vacare non possunt? dices fortasse, inquisitione aedium legatum turbari. Nugae: nec enim magis turbantur, quam alii receptatores, & si legati non sint receptatores, ad eum cur magis, quam ad alium, confugiunt facinorosi? deinde quis erit exitus? ut ipse legatus facinorosum puniat vel dimittat. At punire nequit, quia ipse, & qui eum misit, apud nos jurisdictionem non habent, utique, ut inter omnes constat, non in subditos nostros, qui apud nos delinquent. Si dimittat, exiit nos jurisdictione nostra in subditos nostros, in re, quae nec ad legatum, nec ad legationem quicquam pertinet, & cui se importune immiscet. Omnia legatorum privilegia, quibus utuntur ex tacito Gentium consensu, non alio sine comparata sunt, quam ut tuto sine remora, sine impedimento cujusquam officio suo fungantur. Possunt autem tuto fungi, etiamsi facinorosos non recipiant, nec occultent, nec Principi, apud quem sunt, intervertant jurisdictionem, non in sui vel suorum, at tertii, ad se non pertinentis, gratiam. Sed ejusmodi haec sunt, ut vix seriam disputationem desiderent.

Attamen is furor saepe legatos, eorumve Principes occupavit, ut non tantum aedibus
 lega-

legati, sed & integris circa eas regionibus & vicis jus Aſyli tribuant. Tacitus *Annal. L. III. C. 62.* non modo templis quibusdam, sed duobus millibus passuum ſanctitatem, quae templis debebatur, tributam memorat. Idem legati ſibi arrogarunt circa eas Urbis regiones, in quibus ipſi habitabant. Franci potiffimum id jus Aſyli non tantum magnis animis, sed & armis defenderunt, & Romae Seculo ſexto decimo & ſeptimo decimo ſaepe ea res agitata eſt inter legatos Franciae & Pontifices Maximos. Innocentium XI. jus illud Aſyli abolere conſtituerat, sed quemadmodum legatus Francicus Anno 1687. ſeſe oppoſuerit, reliquis haud multum Papae reluctantis, relatum eſt *in de Hollandſche Mercur. ad annum 1687. p. 191-197.* Sixtus V. cui tantum animi erat, & antea id tentaverat, sed cupidum, pater optime, vires deſtituebant. Hoc ipſum jus Aſyli, quod ad totas Urbis regiones, olim Madriti obtinebat, at Anno 1684. legatis denunciatum eſt, ne ea immunitas in poſterum extenderetur ultra limina aedium; neque ei Decreto nimium contradixerunt legati, niſi quod, qui ibi erat Belgii Foederati nomine, plus rationis eſſe reſponderet, ſi jus Aſyli in Hispania Eccleſiis adimeretur, ut eſt *in de Holland-*

landsche Mercur. ad d. Annum 1684. p. 277-279.

Sed recte regionibus cesserunt, qui etiam aedibus cedere debebant ad inquirendos & apprehendendos facinorosos: neque enim dubitamus, quin optimo jure Hispani Francorum legati domum vi intraverint (si non diripuissent) apud Mornacium ad *l. 2. §. 3. ff. de Judic.* quod facinorosum domu sua extrahi passus non erat. Magnas ea res turbas dedit, quas Papa deinde composuit, ut narrat Wicquefort *L. I. Sect. 28. p. 885.* Neque etiam dubitamus, quin recte Veneti Francici legati domum oppugnare constituerint, nisi Abundium & reliquos proditores, qui ad ipsum fugerant, dedidisset. Rem gestam narrat Vera *en son parfait Ambassadeur L. I. C. 42. Zoucheus d. P. II. Sect. 4. n. 21. & Wicquefort L. I. Sect. 28. p. 873. & 874.* Cum legatus Regis Lusitaniae Hagae Batavorum Anno 1642. Hippocomum, qui ipsum deceperat, domi suae captivum detineret, atque ita carcerem privatum exercebat, aedes ejus a furiosa plebecula direptae sunt, nec tamen, quantacunque earum sanctitas esset, quicquam poenarum exactum, ut refert idem Wicquefort *d. L. I. Sect. 28. p. 882. & 883. & Aitzema L. XXII. p. m. 452. & 453.*
Et

Et cum quidam ex officio legationis Muscoviticae aufugissent, eosque legati omnimodo repeterent, & in domo legati Poloni latere crederentur, Ordines Generales Anno 1663. 25. Jun. Decreto complexi sunt, *dat de Huysen of Logementen van Residenten alhier in den Hage geensints syn exempt van reberche, soo wanneer men aldaar d'een of d'andere persoon met goed regt en fundament van wegen de Overigheid, of justitie souden willen attraperen*, vid. Aitzema L. XLIII. p. m. 756. & *Hollandische Mercur. ad Annum 1663. p. 78. & 79.* Secundum haec Anno 1665. Hollandiae Ordinum Consiliarii quemdam ex Residentis Anglici aedibus per Officiale suum exoptularunt, idque Ordinum Generalium Decreto comprobatum est, ut testatur Aitzema L. XLV. p. m. 796. Factum igitur Cromwellii, quod memoravi C. XVIII. non ideo improbem, quod homicidam extraxerit ex aedibus legati Lusitani, ut alii id ea ratione improbant, sed quod comitem legati extraxerit, in quem, utpote sibi non subditum, nullaejus erat jurisdictio.

Si non immunes aedes, quas ipse legatus habitat, minus immunes erunt, si scriba legationis habitet. Defecerat ad Hispanos Lusitaniae legatus, qui Hagae

Batavorum erat, scriba, qui manserat in fide, & eadem, quam legatus habitaverat, domo, contendit, se in locum legati successisse, legationis se esse scribam, non legati, Curiae nullam in domum legati jurisdictionem esse, in eam tamen immisisse Officiales suos, & sic jus Gentium laesisse. Scribae adstipulabantur Franciae & Angliae legati, ac si de communi legatorum causa ageretur. Sed responsum est, Curiam recte officio suo functam, non invito legato, qui ipse domum conducebat, & adhuc conductam habebat; ad preces creditorum, rei servandae causa, Officiales fuisse missos; legationem esse extinctam; nec quicquam scribae juris esse vel in domum vel in suppellectilem; quin hac legatum, vel nuper legatum, creditoribus suis cedere, & iis ea ratione consultum velle. Rejectis querelis vicit Curia, ut est apud Aitzema *L. XXXIX. p. m. 655. 662. & 663.* & recte vicit.

Longo usu legatum jus Asyli quaerere non posse & alii observarunt, vid. Huberum *de Jure Civit. L. III. Sect. 4. C. 2. n. 32.* Etiam ideo id verum est, quod actuum frequentia & patientia, quae ad praescriptionem suffecerint, vulgo deficient. Ipsi Pontifices Maximi, apud quem legati potissimum in eam rem peccant, saepe ^{vi} &

& vi armata imperium & jurisdictionem suam sunt tuiti, interrupta sic possessione nefariae consuetudinis. Atque haec forte addi poterunt iis, quae audio Thomafium scripſiſſe *de jure Aſyli, legatorum aedibus non competente*, ſed quam Diſſertationem oculis meis uſurpavi nunquam.

C A P. XXII.

An quae ſpecies ſint ſingulares, ex quibus legatus detineri poſſet?

Q uamvis legatum nec ex contractu conveniri, nec ob crimen accuſari poſſe defendamus, an tamen nullo plane caſu ei manus injici poſſit, res eſt, quae meretur inſpici. Quid enim ſi exul, & in poenam proſcriptus, ad nos legetur, an legatorum jura ei competent? & ſunt, qui putant apud Bertachinum *Repertor. in V. Ambaſiator p. m. 147.* & ſunt, qui non putant, Gentilis *de Legation. L. II. C. 10.* & Zoucheus *Part. II. Sect. 4. Q. 19.* idque eſt veriffimum, quia non omnem legatum recipere tenemur, ut Grotius *L. II. C. 18. §. 3.* & Zoucheus *d. P. II. Sect. 4. Q. 13.* & omnes fere Juris Publici Auctores

res consentiunt. Recte itaque exul non accedere, & si jam accesserit, finibus nostris excedere jubebitur, & nisi excesserit, injecta manu educetur. Ut plebetatur tamen, humanitas & bona fides, quae praesertim inter Gentes exuberantior desideratur, vix admittunt. Etiam ideo, quod ea res videatur dubia, & in dubio contra non subditum, qui ex mandato venit, quamvis contra mandatum nostrum, nihil atrocius statuendum. Neque tamen vetandus quicumquam jure suo uti, si velit, summo, nam interdictio nostra Principis sui mandatum praecessit, & alius Princeps suo mandato sententiam nostram nequit rescindere. Recte clementiae Romanae imputatum apud Tacitum *Annal. L. I. C. 57.* quod Segeftis filium, antea ad rebelles profugum, legatum recepere. Haec juris & aequi pugna. Quidam hic damnatus, ut lingua ejus perforaretur, ad Regem Angliae fugit, qui eum huc legatum mittit. Postquam advenisset, Hagae carceri includitur, sed postea impunis dimissus est, vid. Aitzema *L. XVI. p. m. 277. & 278.* accidit id Anno 1636. eo scilicet tempore, quo hujus Reipublicae quam maxime intererat, Anglos non offendi. Prudentius Grayio in Portland, Wilelmi III. Angliae.

gliae Regis legatus ad Ludovicum XIV. Franciae Regem, antequam Anno 1697. in Franciam abiret, a Franco petiit, & obtinuit, ut liceret quibusdam, e Francia exulibus, inter comites suos esse. Absque eo fortasse, ut exules, eos habuisset Rex Franciae; idem quippe, cum Anno 1673. Utrechtum teneret, etiam Utrech-
tanum recusavit, qui Ordinum Generalium legatus esset, ut est *in de Hollandsche Mercur. ad Annum 1673. p. 54.* quia scilicet sibi subditus erat, ut multo magis comitem exulem arcuisset.

Hic quoque videndum est de talione. Negat Grotius *de Jure B. & P. L. II. C. 18. §. 7.* ejus legatos, qui nostros male habuit, a nobis male haberi posse, & quamvis ejusmodi talionis quam plurima exempla sint, laudat tamen contraria exempla, quae & ipsa non desunt, & a variis variis recitata sunt. *Jus Gentium*, inquit, *non tantum mittentis cavet dignitati, sed & ejus, qui mittitur, securitati: quare cum hoc quoque tacite contrahitur. Huic ergo fit injuria, etiamsi ei, qui misit, nulla fiat.* Optime; sed ut injuriam distinguimus, sic & jus talionis distinguamus. *Ἰπεροχὴ* justitiae negari potest, justitia non etiam, quia illa voluntaria est, haec autem necessaria. Quare ejus legatis, qui nostros male habuit,

vim inferre non licebit, sed forte habere licebit ut subditos, negatis legatorum privilegiis, quae moribus Gentium vulgo introducta sunt, & ad ὑπεροχὴν iustitiae pertinent. Atque hoc mihi iustum videtur, cum sic ipsi legato nulla fiat injuria, sed soli, qui misit. Alii aliter sapiunt.

De repressaliis & omni jure retorsionis tantundem dicimus. Repressalias tolli, eorum, qui non uni Principi subsunt, improbitas non patitur. Variis quidem Gentium pactis earum licentia coercita, sed cui bono haec pacta, si vel nihilominus jus, mutuo promissum, nec dicatur, nec praestetur. Ita rebus exigentibus necessariis esse coepit repressaliarum usus; sed si Ecclesiasticos, si Studiosos, si alios nonnullos repressaliis eximimus, utique eximendi videbantur legati eorumque comites, qui & per ipsa bella tuti sunt. Sin aias, legatorum privilegia nulla lege vel Gentium vel Civili esse definita, neque necessitatem habere moralem, atque adeo Principes non obligare, si eorum, a quibus missi sunt, potentia non defendantur, id ais, quod omne jus Gentium tantum non subvertit. Quod ratione, quod usu & humanitate nititur, & ita apud pleraeque Gentes receptum est, ut pro *Jure Gen-*

Gentium observemus, placuit. Legatos repressaliarum esse immunes omnis aevi ratio, omnium Populorum usus probavit, sed quemadmodum id obtinuit, ita & obtinuit exceptio, nisi scilicet injuriam, legato nostro antea factam, vindicemus; quam exceptionem prolixè defendit Kirchnerus in *Legato L. II. C. I. n. 69. & seqq.* Et sic Anno 1665. Hagae in carcerem conjectus legati Anglici scriba, quum Angli prius Ordinum Generalium in Anglia legati scribam carceri inclusissent, vid. Aitzema *L. XLV. p. 1017. & XLVI. p. 167.* Omnes, qui Hagae aderant, legati id factum probasse dicuntur *d. p. 167.* Sed minus probabant Zelandi, quod soli Hollandiae Ordines, insciis reliquis Foederatis, scribam legati Anglici detinuis-
sent *d. p. 1017.* & jure merito indignabantur Zelandi, quia belli occasionem praebere singulis Provinciis interdictum est. Ipsi tamen Zelandi non semel alias alia sententia usi sunt; sed hoc jam non ago.

Saepe & ultra progressum est, & repressaliae etiam ad alias causas porrectae. Cum Cardinalis Hassus, ob non restituta Equitum Melitensium bona, omnes Belgarum Foederatorum naves in Anglia arresto detinuisset, Ordines Generales 15. Jun. 1662. petierunt, Ordinum Hollan-

diae Confiliarii Cardinalis Actorem, quamvis pro legato habitum, tam apud Ordines Generales, quam Hollandiæ, etiam hic arresto detinere vellent. Quod & factum est, & militari custodia detentus ille Actor, donec illud navium arrestum in Anglia solveretur, Aitzema *L. XLII. p. m. 365-367.* Addunt Ordines in Decreto, quod d. 15. Jun. 1662. fecerunt, secundum Jus Gentium repressalias dari non posse, nisi pro subditorum suorum jure, non autem, cum eorum nihil intersit, & sic tamen Anglos fecisse. Dubito, an recte; si enim recipias repressalias pro subditis, esse non videtur, cur pro exteris neget. Nam justae sunt, vel injustae; si injustae, & subditis per injuriam conceduntur, si justae, non possunt sine injuria peregrinis negari, in ratione juris enim Tros Tyriusve fuit, nullo discrimine habetur. Et omnium judiciorum usu, ubi ex arrestis forum sortimur, comprobatum est, bonis debitoris arresto inclusis, non subdito duntaxat, sed & peregrino jus dici. Nisi tamen speciali lege cautum sit, ut sunt ejusmodi leges, ne duo peregrini in alterius Imperio invicem arrestis utantur. Igitur illa Actoris detentio vix est, ut defendi posse videatur, nec ex jure commu-
 ni,

ni, nec ex causa legati, ante detenti, quae alioquin vulgaris exceptio est.

Orto bello an legati tuti sint, video quaeri, & tutos esse responderi, ita certe respondet Gentilis *de Legation. L. II. C. 13.* De legatis, belli causa missis, ea de re non est dubitandum, sed si pacis, vel aliarum quarumlibet rerum ergo missi fuerint, quid dicemus? liberos manere, nec captivos fieri etiam Pomponius respondet in *l. ult ff. de Legation..* Sed an non fenserit de solis belli legatis, quales fere externi ad Populum Romanum, est, cur dubites, cum & in sequentibus de his solis agatur. Perpetui legati, qui fere explorandi causa habentur, rationem si spectes, non meliore, quam quilibet alii, fato comprehendi videbantur posse, sed tamen humanius est, ut contra dicamus, & iis etiam adversus jus belli privilegium tribuamus. Franciae Rex Anno 1667. legatum suum Madriti manere iussit, donec Hispani id paterentur, quasi salva pace Belgium Hispanicum occupaturus, Aitzema *L. XLVII. p. m. 540.* sed Hispani mox abire iusserunt *d. L. XLVII. p. m. 673.* nec, quamvis pessime habiti, quicquam ultra ausi sunt. Sane si nos ipsi bellum indicamus, incolumis dimittendus erit, etiam pacis legatus, ut Hispani quoque Anno 1683. dimiserunt Fran-

ciae legatum, & ut vulgo fit apud omnes Gentes, Eois & Afris quibusdam exceptis. Sed & si bellum nobis indicatur, si non justius, adhuc aequius melius est legatorum omnimodae securitati consulere, & sic etiam vulgo obtinet, sola denuncia- tione, ut abeant, interposita. An Danis aliud federit, vide apud Aitzema *L. XXXVIII. p. m. 98.*

Legatos, si ex mandato faciant, quamvis perperam faciant, detineri tamen vel puniri non posse, inter omnes Juris Publici Scriptores constat. Ut mirari liceat, in legatis Provinciarum & Urbium eam rem in Foederato Belgio totiens tantas turbas dare potuisse, sed, quia de legatis externarum Gentium duntaxat agimus, malumus haec praetermittere, quam eorum memoriam refricare.

C A P. XXIII.

Legatus an jurisdictionem prorogare, & Fori privilegio renunciare possit?

Regula est Juris Romani in *l. i. ff. de Judic. Si se subjiciant aliqui jurisdictioni, & consentiant, inter consentientes cujusvis judicis, qui tribunali praest, vel aliam juris-*
di-

ditionem habet, est jurisdictio. Quod ita verum est, si, qui consentiunt, de jure suo, non de jure Principis sui decernant: nam vulgo, nec sine ratione, placuit, jurisdictionem prorogari non posse in judicem extra Imperium, cui subest is, quo de agitur; & ita quoque Senatum Parisiensem judicasse refert Mornacius ad *d. l. 1.* Atque id ipsum est, quod Senatus Mechliniensis ult. Aug. 1553. ad Curiae Hollandiae consultationem rescripsit. Exstat Rescriptum *Plac. T. II. Append. p. 2987.* & *Repert. Curiae Holl. p. 78.* & recte in Rescripto additur, ita in Belgio semper fuisse servatum. Quo pertinet Philippi Austrii Edictum 22. Maj. 1497. (*Plac. II. 5. 5. 18. 1.*) quo interdicitur, ne quis ex Rescriptis Apostolicis extra Hollandiam, Zelandiam, & Frisiam in jus vocaretur, & ne cautiones exponerentur *sub poenis Camerae*, quae & ipsae vetantur *LL. Frisic. L. III. T. 1. §. 5.* Sed quod subditis non licet, in praejudicium sui Principis, utique ipsis Principibus licet. Illi possunt, & saepe solent controversiam, inter se exortam, aliis extra Imperium suum Tribunalibus judicandam dare. Sic olim Philippus & Alexander, Macedoniae Reges, litem inter se & externos motam non in Macedonia, sed ab Amphictyonibus judi-

cari voluerunt, ut auctor est Pausanias *L. VII.* Sic etiam Ordinibus Foederati Belgii & Electori Brandeburgico Anno 1665. placuit, sese in quaestione quadam pecuniaria submittere magno Mechliniensi Senatui, qui in eos, tanquam subditos, jus diceret, ut est in Aitzema *L. XLV. p. m. 1080. & seqq.* Similia vide apud Aitzema *L. XLVII. p. m. 303. 362. 447. 452. & 579. & L. XLVIII. p. m. 760. 802. 1088. & seqq. & 1207. & seqq.* Si hodie ita saperent Principes, praecideretur non unius belli causa.

Legatus autem, quum Principis, qui eum misit, sit subditus, neque ejus vel Imperium vel jurisdictionem mutet, an prorogatione mutare possit, ambiguae sane inspectionis est. Privatus utique est, quod ad Principem suum, & qua privatus intervertere videri nequit jurisdictionem, quae Principi competit in omnes subditos & privatos. Ut ut igitur recte proroget jurisdictionem in omnes judices Principis sui, sic non videtur recte prorogare in judices alieni Imperii, quae prima contra prorogationem ratio est.

Sed quid disputo, si vel omnis prorogatio hodie sit illicita. Ita censet Wissembach ad *Pand. Part. I. Disp. 16. n. 7.* ita alii, quos ille laudat, & auctoritatem

praebet huic sententiae *Cap. 12. X. de Foro compet.* Andreas Gail. *L. I. Observ. 40.* distinctione quadam, quae plurimis placuit, nonnullis displicuit, hanc litem dimit. Sed tamen is quorundam stupor est, ut simpliciter, ordinario repudiato, alium iudicem eligi posse negent. Hogerbeetius, qui & in Supremo Senatu iudex sedit, *Inleiding tot de Praët. §. 1. vers. 5.* id etiam §. 9. *LL. Mariae Burgundae Anni 1476.* vetitum esse nugatur; clementer sane, quid non idem dixerit de §. 220. *Formae Curiae Holland.* eo abrogatum fingens §. 8. *eiusdem Formae*, qui prorogationes permittit. Zelandi dudum contendisse dicuntur (*Formul. L. I. C. I. p. m. 25.*) etiam prorogatione in Curiam Hollandiae facta, Zelandum tamen ad Curiam evocari non posse; quod quid sibi velit, non satis intelligo, quia, nisi duo Zelandi eidem iurisdictioni subsint, prorogationem jam concesserat §. 3. *Conventionis inter Hollandos Zelandosque Anni 1607.* ut &, iisdem verbis, concedit §. 15. *Conventionis inter eosdem Anni 1674.* Et generaliter dicendum est, si non sit lex, quae prohibeat, omnem prorogationem permitti. Prohibet *d. Cap. 12.* & ideo sequendum est, ex ratione juris alioquin haud immerito displicet Hillegero *Donell. Enucl. L. XVII.*

C. 10. *lit. I.* Lex Hollandica etiam prohibet prorogationem in causa affecurationis §. 8. *Ampliat. Form. utriusque Curiae*, sed recte ante eam Legem Senatus Supremus censuit, etiam jurisdictionem in ea causa prorogari posse, ut est apud *Formularium L. I. C. I. p. m. 26.* quamvis jam Anno 1613. Lege imperfecta, Amsterdammenses id impedire fuerint conati. Quin fere assentior Hilligero *Donell. Enucl. L. XVII. C. 20. lit. K.* optimis rationibus disputanti, etiam studiosos renunciare posse fori Academici privilegio, quamvis non nesciam, tantum non omnes Interpretes contradicere, & eorum sententiam obtinuisse, cum Academicus quidam Leidensis in Curiam Hollandiae prorogasset, ut narrat van Leeuwen ad Peckium *de Arrest. C. 12. p. m. 255.* Integris libellis ante aliquot annos ea quaestio agitata est. Hollandiae Ordines Decreto 24. Mart. 1662. (*Placat. III. 3. 7. 13.*) hanc rem ita temperarunt, majores xxv. annis possent jurisdictionem prorogare in alium judicem, intra Hollandiam tamen, dummodo prorogarent *expresse & specialiter.*

Faceffat igitur malesana quorundam opinio, ipsorum scilicet Magistratum interesse, ne prorogationes fiant, & hi sic
juris-

jurisdictione, quam Princeps dedit, excidant. Jurisdictiones distributae non sunt in gratiam judicum, sed eorum, qui judicibus egent. Si partes consentiant, ipsius Praetoris consensum necessarium non esse aperte dixit Ulpianus in *l. 2. §. 1. ff. de Judic.* & , si secus dixeris, jam de nulla amplius controversia in arbitros compromitti posset, quum omni compromisso minuatur jurisdictione, eaque a judice ad privatum transferatur. Si verum amamus, an quis suo judici renunciare, & alium eligere possit, ex eo solo pendet, an, qui id agit, rem agat sui juris & arbitrii, an vero alterius cujusquam praejudicium vertatur. Privilegio suo renunciare omnes leges omniaque jura permittunt, si renunciatio soli renuncianti noceat, nec ad alterius injuriam pertinere possit: *omnes licentiam habere his, quae pro se introducta sunt, renunciare*, regula juris antiqui esse fertur in *l. 29. C. de Pact.*

Quare & de legatis dicendum videbatur, posse hos privilegiis, in gratiam suam, ut commodius degant, introductis, pleno jure renunciare, habere quidem jus revocandi domum, sed non etiam teneri domum revocare. Quin si tenerentur, ne ipsos quidem agere posse, quia, si agerent, pati possent & deberent mutuas actiones.

nes. Curiae Hollandiae forte ita visum in legato Lusitano, eum nempe, quod decessoris sui debita solvenda susceperat, fori privilegio renunciassè videri, Anno certe 1651. eum per Scribam admonuit, ut solveret, se alioquin officio suo litigantibus non defuturam, Aitzema *L. XXXI. p. m. 506.* Et legatum Electoris Brandenburgici, qui privilegio fori renunciaverat, ab ipso arresto immunem non esse, Ordines Hollandiae decrevisse relatum est 10. Febr. 1688. 27. Oct. 1689. & 6. Febr. 1694. Sed creditor in eo facto etiam arresto incluserat bona legati, sic ut nescias, an arrestum, an renunciatio fori Curiae jurisdictionem tribuerit. Etiam me Senatore memini Senatum Supremum in legatos, qui privilegio fori renunciaverant, jus dixisse, sed nec ipsis, nec Principibus suis iudicio contradicentibus. Vidi & pacta conventa, quorum novissima parte legati sese submittebant voluntariae condemnationi Senatus Supremi, quod utique pro tacita renunciatione est accipiendum. Ego vero, quicquid earum rerum sit, non auserim dicere, legatum, inconsulto Principe, juri suo renunciare posse. Ad quid enim legatorum privilegia, quam ut ipsi Principibus suis magis utiles sint, & eorum legatio nulla re impediatur? Magis
igi-

igitur haec privilegia pertinent ad causam Principis, quam ipsius legati; sibi renunciatione sua legatus nocere potest, Principi non potest. Atque ita, consultata ratione, forte dicendum est, legatum in causa delicti nunquam privilegio fori renunciare posse, in causa civili non aliter, quam ut adversus eum jus dicatur, non ut sententia executioni mandetur, si quid per eam impediretur legatio, ut in causa criminali tantum non semper impediri solet. Sed ad manum non sunt ea Gentium exempla, ut ex jure Gentium ea de re possim constituere. Rationi, quam dixi, argumentum praebet l. 24. §. ult. ff. de Judic.

C A P. XXIV.

Variae variorum sententiae de foro legatorum.

Quid nonnulli dixerint & scripserint de foro legatorum, hic illic indicavi, ubi locus id postulabat, quid praeter eos alii senserint, quasi per satyram hic colligam. Veteres Juris Interpretes, in causa civili, distinctionem Juris Romani sequuti sunt, de Jure Gentium, quin & de veris Gen-

Gentium legatis parum solliciti. De causa criminali fere tacent, nisi quod Petrinus Bellus *de Bello Part. II. Tit. 9.* legatos, hostilia molientes, ideo coërcitioni nostrae subjiciat, quod fines mandati egressi sint; atque si scilicet hos non egredierentur in quocunque crimine, cum nemo unus ad nos accedat cum mandato delinquendi. Agnoscit Bellus in legatis Tarquinii aliter placuisse, sed hoc, inquit, *erat primis illis seculis*, a quo jure tamen nec posteriora secula desciverunt. Ita olim servatum est, ita & nunc servamus, nisi legatos in perniciem nostram armatos deprehendamus, ut erant Romani inter Clusinos in acie versantes, ad quod exemplum ille provocat, tunc enim hostium numero esse habendos, nemo dubitaverit unquam. Hinc & Q. Fabio ab C. Marcio Tribuno Plebis dicta dies est, *quod legatus in Gallos, ad quos missus erat Orator, contra Jus Gentium pugnasset*, cui iudicio eum mors subtraxit, ut narrat Livius *L. VI. C. I.* qui hujus & aliorum Fabiorum inter Clusinos pugnam narraverat & damnaverat *L. V. C. 36.* soli Fabio Ambusto hanc legationem & pugnam adscribit Plutarchus in *Numa p. m. 121.* Recte Fabio dies dicta est; sed aliud est a suis, aliud ab his, ad quos mittitur legatus, judicari,

ri, & aliud judicari, aliud in acie occidi. De secunda specie quaerimus duntaxat, prima & tertia huc non pertinent.

Caroli Paschalii sententiam de foro legatorum in causa civili supra exposui. De causa criminali agit in *Legato C. 74. & 75.* sed dum ex Historicorum, Philosophorum, & Rhetorum hortis omne genus florum excerpit, & in rem suam vertit, vix est, ut sua ipsi mens constiterit. *Cap. 74.* legatum proditorem nunc ferro & igne persequendum censet, nunc dimittendum, ad exemplum veteris aevi, ita tamen, ut liceat *sceleratam conjurationem detegere, disjicere, opprimere intercipiendis literis, deprehendendis coetibus clandestinis, qui forte habentur apud legatum, vincienda & asservanda familia ejus, talibusque usurpandis, quorum ductu ad rem perveniri potest.* Nescias etiam, utrum dimissionem legati soli prudentiae, an Juri Gentium adscribat. Juri Gentium, dixeris, cum *Caput 75.* ita ordiatur: *Vix illi quaestioni locus relinquitur, an vulgaris criminis ea sit vis, ut ejus poena a legato expetatur, cui ne perduellionis quidem recte dies dicitur.* Attamen neque in communi delicto sic satis sibi constat, magis quidem, ut videtur, propensior in id, ne a legato ejusve comitibus supplicium sumatur, sed jubeantur

exce-

excedere finibus, addito interdicto, ne redeant, verum hoc, *si legatus ab illo missus est, cujus maxime interest jugi veneratione benevolentiam nostram demereri.* Quod iterum prudentiae Politicae est, cujus causam a Jure Gentium semper distinguendam esse reor. Prout plus minusve metuimus a Principibus, plus minusve legatis dari solet; & ut detur, omnino expedit, sed qui de jurisprudentia Gentium acturus est, aliis & certioribus regulis uti oportet, sin autem, semper vagabitur pede incerto, ut fere solet Paschalius.

Fredericus de Marselaer in *Legato L. II. Dissert. 14.* in causa civili adhibet distinctionem Juris Romani, ante a nobis refutatam, & *Dissert. 13.* in causa criminali legatum subjicit jurisdictioni ejus, apud quem deliquit, remissionem humanitati & prudentiae, non juri tribuens, cum maxime in crimine laesae Majestatis. *Parcere, inquit, hic crimen existimes, nisi plus legati nomen, quam scelus proditoris timeas, verum enim vero desinit esse legatus, qui esse proditor incipit, & reliqua.* Habet sane ea sententia magnam rationem, si Princeps, qui misit legatum, ejus criminis fuerit conscius. Hanc rationem in praecedentibus exposuerat his verbis: *num remitte-*

mittetur, puniendus ab iis, quorum ea propter laudem praemiumque exspectat? connivebit verisimiliter, qui & ipse culpa reus, nec ultor erit, qui auctor. Non ait, ut ajunt quidam male feriat, in omni crimine, remisso legato, criminis impunitatem praesto esse, sed ait, in ea, quam tractat, specie id exspectandum esse, & sic atrox crimen inultum transmissum iri. Scio, Principes per legatos suos saepe rebelliones excitasse, atque ita iis ipsis delinquendi causam praebuisse, sed vel sic, sola interdictione contentus, caetera legatis parcerem: nam, ne dicam, scientiam & auctoritatem Principis difficulter probari posse, sic, ea probata, legatus mandato satisfecit, nec ab ejusmodi mandatario, etiam in re illicita, quisquam recte poenas exegerit, qui non omne jus legationis interversum cupit. Non nego, si praesens periculum immineat, legatum milite & excubiis posse cingi, sive sponte, sive ex mandato agat, sic cinctum posse transmitti, & poenam posci, sed ordine judiciario apud nos accusari puniri-que non oportere, id est quod defendo.

Jean Hotman *en son Traité de l'Ambassadeur* C. 4. in crimine laesae Majestatis dubius haeret, & variis distinctionibus rem potius intricat, quam extricat, sed tandem

dem §. 4. eum videas acquiescere exemplis Gentium, quae legatos, etiam in hac causa, impunitos dimiserunt. Attamen §. 13. rursus excipit crimina quaedam, non cogitata, sed perpetrata, quae ipse non exciperem, nisi forte solam caedem Principis, apud quem agit, auctore Principe suo factam. Sed quis credat, hanc legato mandari posse? certe mandatam legato unquam fuisse ex Annalibus non comperi, & animus meminisse horret. In delicto communi etiam varie distinguit, & praecipue ad rationes Imperii attendi jubet, sed ea distinctio, ut supra dicebamus, nobis, qua Jctis, nec cordi, nec curae esse debet. In causa civili C. 5. n. 8. & 9. prolixè fallitur, dum non Judices, sed Principem, nec qui misit, sed ad quem missus est legatus, adeundum censet, ut ille de debito legati cognoscat, non alia ratione, quam quod alioquin nemo cum legatis esset contracturus. malae sententiae pejor ratio.

Antonius de Vera *en son parfait Ambassadeur* L. I. §. 45. in omni crimine legatum subicit foro Principis, ubi degit, hac una ratione, quod *delinquens privilegio cadat*. Vellem addidisset, *etiam contrahens*: nam, si nugemur, oportet strenue nugari. Sed, sat scio, nemo auctoritate
ejus

ejus hominis movebitur contra rationem, quam in legato non subdito usus Gentium probavit.

Felicianus de Oliva de Foro Ecclesiae Part. III. Quaest. 12. n. 6. & seqq. jus revocandi domum, tam in causa civili, quam criminali, legatis concedit in his, quae ante legationem, negat in his, quae in legatione acta gesta sunt. Ex Jure Romano scilicet sic didicerat, nec ultra sapiebat.

In Dominici Arumaci *Jure Publico* aliquot sunt de Legatis & Legationibus Disputationes, in quibus etiam id, quod nunc cerno, certamen cernitur. De sanctitate legatorum quae ibi occurrunt, trans eo, de foro varie disputatum est. *Tom. I. Discurs. 14. ad §. 16.* defenditur quoque distinctio Juris Romani, & transfertur ad legatos externarum Gentium. Sed nihil ibi praecipuum est, quod refutari mereatur. Repetitur & laudatur ea distinctio *Tom. I. Discurs. 29. ad Concl. 12.* damnata Gentilis & Kirchneri sententia, quae crimen Majestatis excipit. Et sane damnanda est in primis ea sententia, si in reliquis delictis legatum jurisdictioni ordinariae subjeceris, ut illi subjiciant. Ego in omnibus exemi, nec adhuc muto sententiam. *Tom. II. Discurs.*

21. n. 48. & 49. legatus delinquens simpliciter iudicio loci submittitur, sed nulla, vel non idonea ratione. Exstat ejusdem Arumaei Commentatio ad Auream Bullam, in cujus Discurs. I. §. 21. proponit, an legatus in Principem, ad quem missus est, conjurans, puniri possit? & posse puniri contendit, quamvis res in solo conatu substituerit, oportune ex epistula Marci ad Verum (non, ut ait, Veri ad Marcum) haec recitans: *Scis ipse, quid avas tuus Adrianus dixerit: misera conditio Imperatorum, quibus de affectata tyrannide, nisi occisis, non potest credi. Ejus autem exemplum ponere, quam Domitiani, qui hoc primus dixisse fertur, malui, tyrannorum enim etiam bona dicta non habent tantum auctoritatis, quantum debent. Quamvis autem Arumaeus potissimum disputet contra eam, quam mox dixi, Gentilis & Kirchneri sententiam, plurimas tamen habet rationes, quae generaliter militant pro foro delicti. Pleraque ipse jam recensui, utique quae alicujus sunt ponderis, reliquas scire nihil attiner. Sed & plurimae sunt, quae contra militant, quas & ipse recensui, & quae, si alias non omnino vincant, victoriam utique reddunt dubiam. Quare confugiendum est ad exempla Gentium; & haec, ubi maximam partem sibi obstare sentit*
 Aru-

Arumaeus, non juri, sed animi magnitudini adscribit. Quasi vero interfit, ecquid moverit Gentes, cur pro dimittendo magis, quam puniendo legato judicaverint, modo pleraeque ita judicaverint, ut ut rationes in utramque fuerint dubiae.

Christophorus Besoldus in *Disputatione de Legatis & Republica augenda n. 11.* & 15. distinctionem Juris Romani sequutus est, at in *Dissertatione de Legatis eorumque jure* (ubi, quicquid est hujus argumenti, prolixè tractavit) C. 5. §. 21. in foro criminis aliam distinctionem tentat, an non puta, si delinquat legatus *contra officium hominis*, ut ipse loquitur, adulterium forte vel homicidium perpetrando, ad Principem suum sit remittendus? Sin autem *contra officium legati*, & ejusmodi crimen sit, quod non puniret, qui legatum misit, tunc in eum, tanquam in hostem, animadverti possit? & in prima specie pro transmissione legati palam respondet, in secunda dubius animi est, & varias variorum sententias narrasse contentus, nihil ipse definit. In foro contractus *d. C. 5. n. 25.* antiquum obtinet. sed his omnibus supra defuncti sumus.

Legi *Disputationem de Legato sancto, non impuni*, quam Anno 1699. sub auspiciis

Henrici Cocceji Francofurti ad Viadrum habuit Fredericus Wilelmus de Luderitz, & qua obviam itur sententiae, quam nos defendimus de utroque foro legatorum. Digna est Disputatio, quae legatur & excutiatur. Quod ait Auctor, apud Veteres extra controversiam fuisse, legatos in loco, ubi degunt, forum fortiri, sola ejus fide dictum crede, nam contradicunt tot auctoritates, quot ipse attuli, & ipse mox adfert. Hoc largior, ex sanctitate legatorum, quae tantopere praedicatur, quaestionem de foro non videri aestimandam, sed non largior, ex jure Naturali, ut ille putat, de ea constitui oportere. Jus Naturale nec homines distinguit, nec dominia, nec Imperia; jus Gentium distinguere docuit, & qui in Imperio nostro sunt, jurisdictioni nostrae subjecit, sed an & legatos subjecerit, an vero exceperit, ex ratione & usu Gentium derivandum est. Fallimur, si aliud esse Jus Gentium putemus, quam putaverunt veteres Jcti, quodque ratione & usu totum absolvitur. Ut Juris Civilis pars est, populi consuetudo, quae singulos obligat, sic Gentium consuetudo, ex praesumpta voluntate, singulas Gentes obligat, nisi palam ei obnunciaverint, ut, re integra, obnunciare possunt. Quicquid ex usu Gentium adfertur, ut legatum non
subdi-

subditum dicamus, Auctor Disputationis,
 praeëunte Arumaeo, ad solam animi mag-
 nitudinem refert, ego ad Jus Gentium,
 quod voluntarium appellamus, refero.
 Nec interea legatum, qui deliquit, pro-
 nuncio impunem, nec nego, manu re-
 pelli posse, si manu agat, nec etiam, si
 res exigat, custodiri posse, quae omnia
 ipse tantopere urget, sed nego, consti-
 tuto judicio de legati vita, bonis, existi-
 matione quemquam decernere posse, nisi
 Principem, qui misit, eumve, cujus ju-
 risdictioni antea suberat, Magistratum.
 Nec est, quod metuamus ab imminente
 periculo, ut ille metuit, cum vel expul-
 sione legati, vel custodia nos eo libere-
 mus, judicio semper ad ejus Principem re-
 jecto. Idem Auctor in contractibus, quan-
 docunque celebratis, legatum subjiceret
 foro loci, ubi est, nisi distinctio Juris
 Romani, quae olim quod ad legatos ob-
 tinebat, nunc quod ad alios quosvis in mo-
 res Gentium transivisset: quam & ideo
 servandam praecipit. Probo, quod mo-
 ribus Gentium nunc stare velit, sed vero
 in aliis quibusvis, si vel alibi antea con-
 traxerint, arrestis utimur, & inde forum
 derivamus, contra rationem Juris Roma-
 ni; idem igitur adversus legatos licebit?
 ipse non dicet. Quare domum revocant
 lega-

legati, absque ulla distinctione, ex solo privilegio, quod Jus Gentium introduxit. Ex eadem Disputatione didici, etiam Richardum Zoucheum librum singularem scripsisse *de Legati delinquentis judice*, sed quem habere vel videre mihi non licuit. Si non alia ibi dixerit, quam de eodem argumento dixit in libello *de Jure Feziali inter Gentes*, facile eo poterimus carere.

Possum alios addere, qui sententiam suam dixerunt de foro legatorum, veltiam de usu Gentium testati sunt, sed & possum praeterire, quia plerique simpliciter respondent, quid sibi videatur, rationibus hic illic aspersis, quas supra occupavi, vel de moribus Gentium pronunciant, sine ullis populorum suffragiis. Franciscus Albertus Pelzhoffer *Arcanor. Stat. L. IV. §. 10. 13. & 14.* inter privilegia legatorum recenset immunitatem fori tam civilis, quam criminalis, excepto crimine laesae Majestatis. Ulricus Huberus *de Jure Civit. L. III. Sect. 4. C. 2.* in utramque partem de utroque foro legatorum disputat, sed tandem agnoscit, *utilitatem tacitum inter Gentes pactum de universa illorum exemptione produxisse videri.* Ita tamen rem temperavit n. 19. ut per modum defensionis & interdictionis legatus cohiberi possit, quod ipsum nos uberius sumus exsequuti. Simon
a Groe

a Groenewegen ad l. 2. §. 3. ff. de Judic. generalem quoque legatorum exemptionem tuetur, ex aliorum penu quaedam in hanc sententiam depromens. Petrus Bort de Arrest. C. 4. n. 6. & seqq. agentium & negantium ordines ex curta, quam habebat, supellectile exponit, & n. 13. & 15. ipse censet, in Hollandia distinctionem Juris Romani, etiam in legatis externarum Gentium, sequendam videri. Quid ejus rei sit, ex professio in superioribus explicavi, sed de nostra hac aetate, quod ille ait, utique verum non est. M. de Callieres, qui & ipse Regis Franciae legatus fuit, en sa Maniere de negotier avec les Souverains C. 9. legatorum partes recte egit in causa fori, ex ratione defendens, quod alii plurimis exemplis Gentium defendebant. Jean Barbeyrac in Not. ad Puffendorf de Jure Nat. & Gent. L. VIII. C. 9. n. 12. negat quoque, legatos delinquentes a Principe, apud quem agunt, puniri posse, & postquam modum, qui servandus sit, ex Grotio praescripserat, mox addit: Lors même que la Chose presse, il est permis de se saisir d'abord de sa personne, comme d'un Ennemi déclaré, de le tenir en prison, & de le faire même mourir, si cela est nécessaire pour nôtre conservation. Non intercedo, si aliter res salva esse nequeat; salus

202 G. VAN BYNKERSHOEK DE FORO LEG.
Populi, salus Principis, suprema lex esto.
Sed fere semper res aliter salva esse potest,
si non manu agat legatus, & tumultua-
ria caede succumbat. Expulsio vel cu-
stodia legati alioquin suffecerit, ut saluti
nostrae consulamus. Vides, Lector, quot
capita, tot fere sententias, tuum erit
in hoc depraeliantium hominum certami-
ne discernere, quis justius induit arma.

F I N I S.

CON

CONSPECTUS CAPITUM.

C A P. I.

Legatorum varia nomina, nec una conditio, sed nihil haec pertinere ad forum competens. Pag. 1

C A P. II.

Forum competens unde aestimari oporteat. 6

C A P. III.

Princeps in alterius Imperio quo jure censeatur, quod ad forum competens. 11

C A P. IV.

Principis bona in alterius Imperio, an per arrestum forum tribuant? 23

C A P. V.

De sanctitate Legatorum, & an haec, an quid aliud praestet privilegium fori. 30

C A P. VI.

De foro competenti legatorum quid Jure Romano cautum sit, & de quibus legatis id sit intelligendum. 37

CONSPECTUS CAPITUM.

C A P. VII.

Ex sola ratione in utramque partem disputari posse, & disputatum esse de foro legatorum.

48

C A P. VIII.

Singularis ratio pro jure revocandi domum. Unde sciamus, an hanc, an alias Gentes probaverint. Testimonia & exempla pro eo jure in causa civili.

58

C A P. IX.

Annotatio ad Edictum Ordinum Generalium, quo in causa civili legatis permittitur domum revocare, & ad sententiam Grotii de eodem jure.

65

C A P. X.

Ubi & quemadmodum legatus, in causa civili, sit conveniendus? & ubi Consules, qui dicuntur?

73

C A P. XI.

Ubi conveniri debeat legatus, qui in loco, ubi legationem obit, habitabat, antequam legatus esset?

78

CAP.

CONSPECTUS CAPITUM.

C A P. XII.

Variae inspectiones de foro competenti pro varia conditione legatorum. 86

C A P. XIII.

An domum revocent omnes legati, cujuscunque dignationis? 92

C A P. XIV.

De Legato Mercatore. 99

C A P. XV.

De Comitibus legatorum. 108

C A P. XVI.

Quibus ex causis legatus possit conveniri in loco, ubi legatione fungitur, & quemadmodum tunc facienda sit judicii denuntiatio. 115

C A P. XVII.

Si legatus deliquerit, ubi de delicto agendum sit, difficulter ex sola ratione expediri posse, praevalere tamen videri sententiam Grotii. 132

CONSPECTUS CAPITUM.

C A P. XVIII.

De moribus Gentium quod ad forum legatorum in criminibus. 141

C A P. XIX.

Rursus de exemplis, ex usu Gentium, quae contra dici possint. 153

C A P. XX.

Si quis e familia legati deliquisse dicetur. 160

C A P. XXI.

Aedes legati an praebeant asylum? 168

C A P. XXII.

An quae species sint singulares, ex quibus legatus detineri posset? 175

C A P. XXIII.

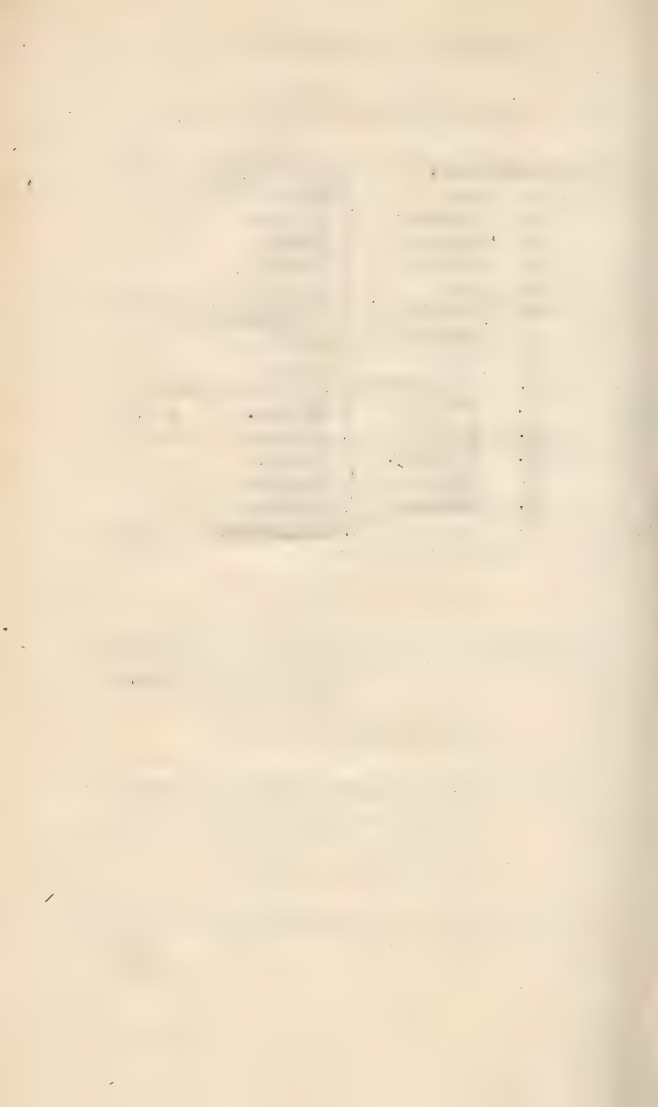
Legatus an jurisdictionem prorogare, & fori privilegio renunciare possit? 182

C A P. XXIV.

Variae variorum sententiae de foro legatorum. 189

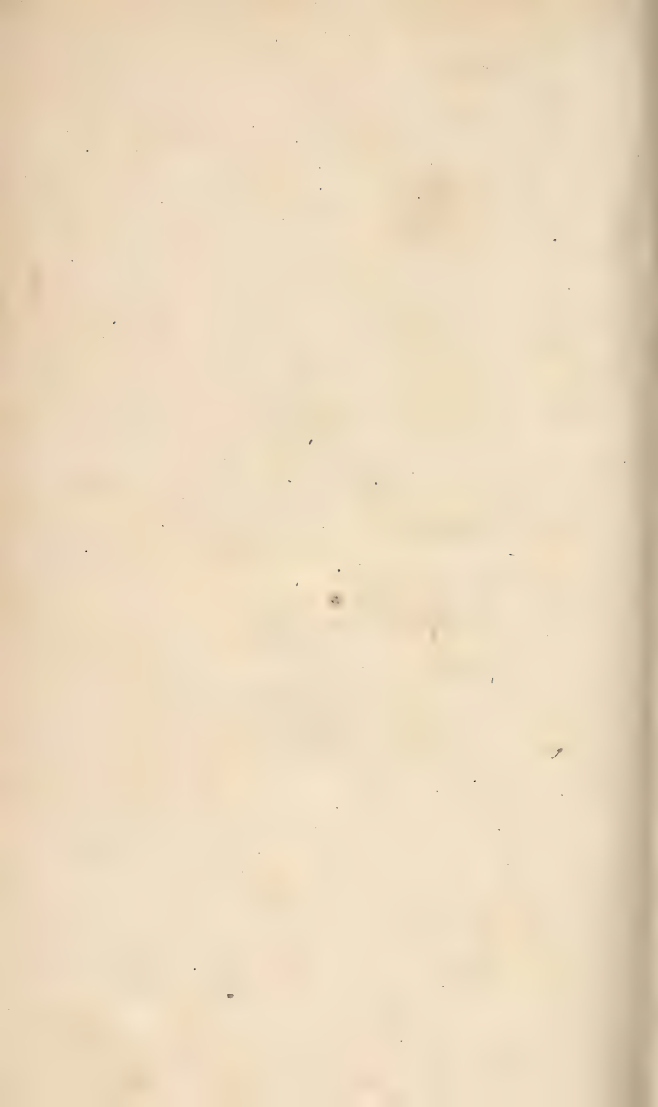
OPERARUM VITIA.

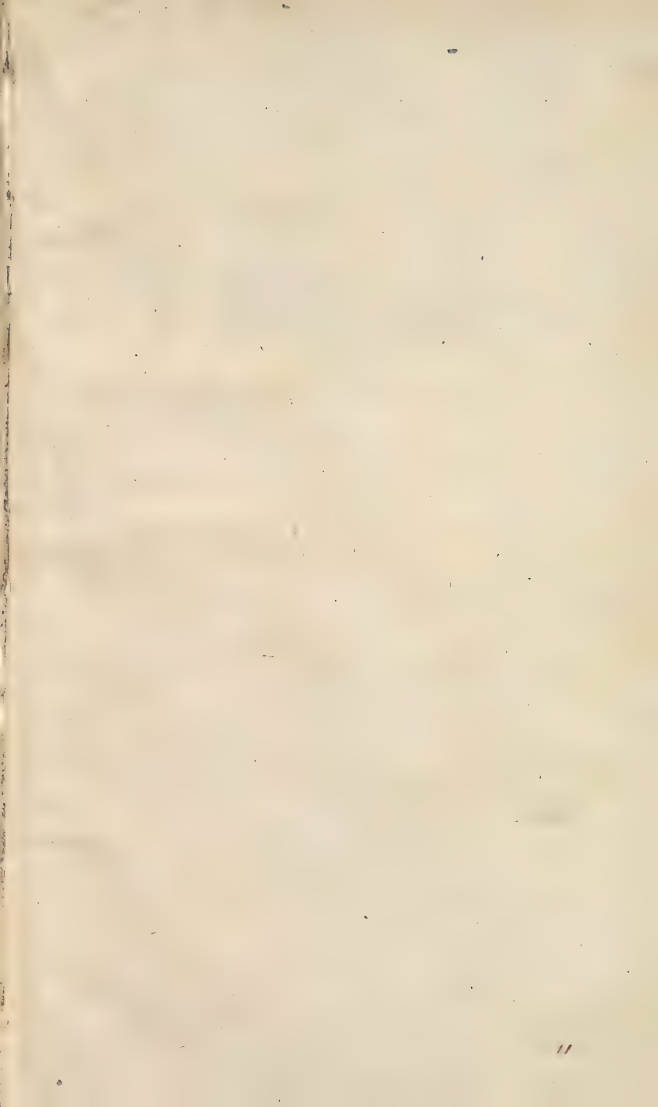
P. 7.	Lin. 21.	pro <i>forum</i>	lege <i>forum</i> .
23.	12.	<i>ejus</i>	l. <i>eorum</i> .
31	25.	<i>quicquam</i>	l. <i>quisquam</i> .
34	5.	<i>hominis</i>	l. <i>homines</i> .
55	17.	<i>exprobat</i>	l. <i>exprobrat</i> .
61	26.	<i>qua</i>	l. <i>quae</i> .
68	24.	<i>secundam</i>	l. <i>secundum</i> .
75	3.	<i>convenerit</i>	l. <i>conveniret</i> .
90	7.	<i>dixerit</i>	l. <i>dixerat</i> .
102.	ult.	<i>extradendam</i>	l. <i>tradendam adversa-</i>
114	2.	<i>dudenda</i>	l. <i>ducenda</i> . (rio;
126	16.	<i>quem</i>	l. <i>quam</i> .
129	24.	<i>narratur</i> .	l. <i>narrat</i> .
142	23.	<i>humanis</i>	l. <i>humanae</i> .
163	15.	<i>castigabat</i>	l. <i>castigabit</i> .
171	13.	<i>Innocentium</i>	l. <i>Innocentius</i> .

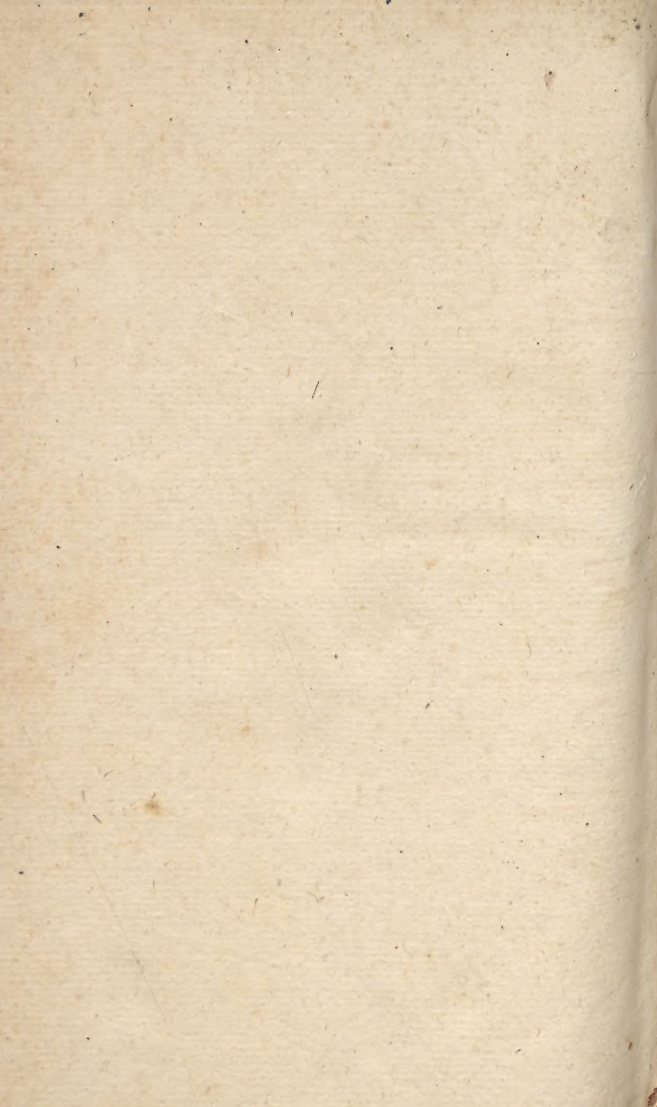
Faint, illegible markings at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible markings in the upper right quadrant of the page.

A FD/0157

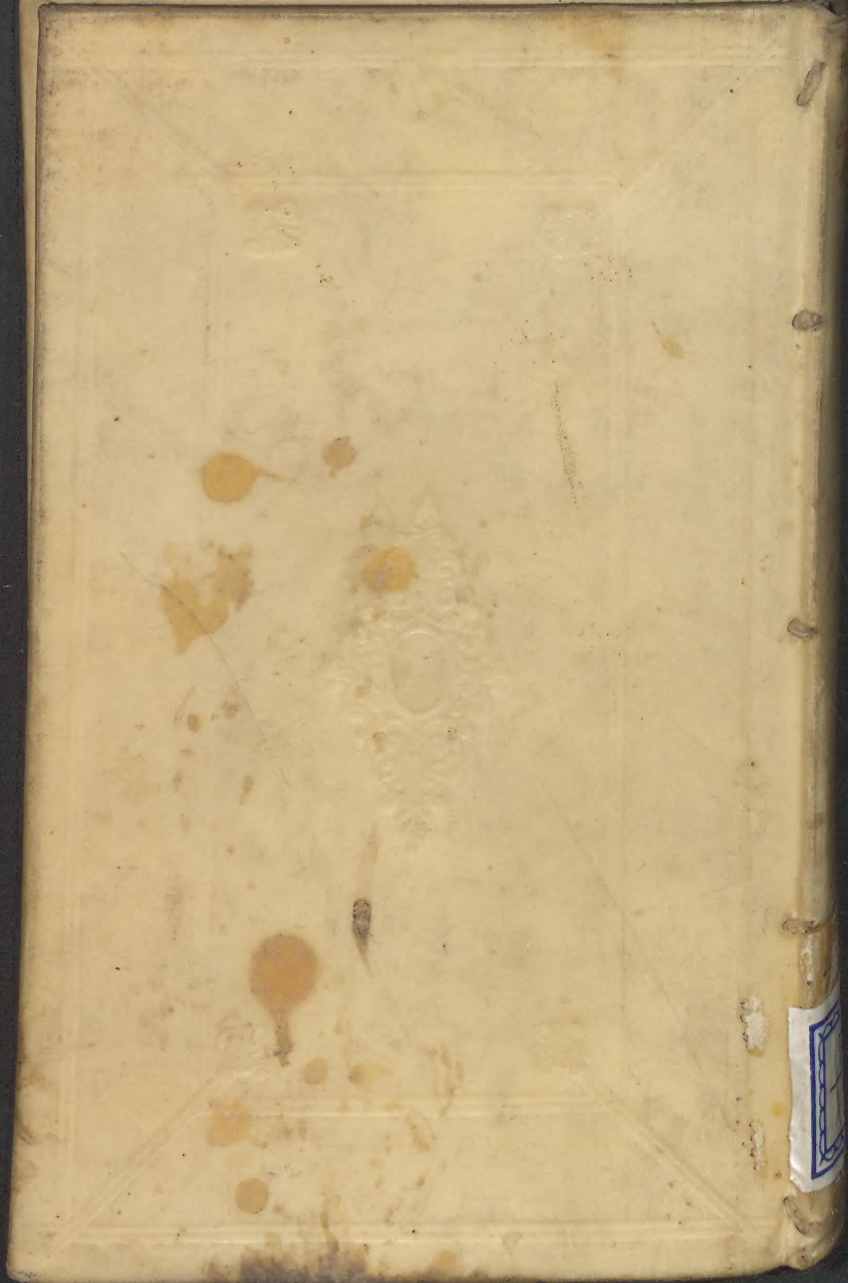

UNIVERSIDAD DE SEVILLA

600708177

I 27859575

BYNKERS
BOEK
de feroide
gatorum

F. D.

157